

KURJER POZNAŃSKI

wychodzi dwa razy dziennie

w wydaniu porannem i wieczornem. — w niedziele i święta tylko wydanie poranne. — W dni poświęczone tylko wydanie wieczorne

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego dr. Marjan Chełmicki, Powszechnej Wystawy Krajowej dr. Stanisław Bernatt, wiadomości potocznych Wiktor Ujma, za inne działy odpowiada Antoni Konieczny, za ogłoszenia i reklamy Antoni Leśniewicz, wszyscy w Poznaniu.

Dyrektor wydawnictwa: Roman Leitgeb.

Wydawnictwo Sp. Akc. Drukarnia Polska
w Poznaniu, św. Marcin 70.

Redaktor naczelny: Dr. Marjan Seyda.

Nr. 436

Poznań, piątek dnia 20 września 1925

Rok XXIV

Idea morska

Trzydziestomiljonowe państwo polskie posiada — nie licząc pożytecznego tylko dla celów wypoczynkowych i może rybackich wybrzeża Helu — nie więcej, niż 73 kilometry granicy morskiej, i to 24 klm. od morza otwartego, a 49 przy zatoce puckiej, w wielkiej części dla żeglugi nieużytecznej. Granica nasza morska stanowi tedy w stosunku do całości naszych granic niespełna 2 procent.

Popatrzmy jednak na P. W. K. (w pawilonie min. komunikacji) na mapę Polski, ilustrującą nasz import i eksport. Widzimy tam, iż maleńki ten skrawek granicy przedstawia już dziś jej część najwięcej ożywioną, że tam tłoczy się najwięcej wagonów, że do morza, do naszego wybrzeża płynie z największym ożywieniem strumień dóbr narodowych, i na odwrót stamtąd odbywa się najsilniejszy przypływ z zagranicy. Około 40 procent naszego obrotu w handlu zagranicznym odbywa się na tym skrawku granicznym.

Życie gospodarcze wskazuje nam wymownie i wyraźnie, gdzie znajduje się najważniejsze i najcenniejsze dla Rzeczypospolitej środowisko, gdzie jej organizm płuc, dzięki któremu może żyć i rozwijać się nasze państwo. Wspomniana wyżej mapa stanowi bodaj najwymowniejszy dowód na słuszność znanego zdania Anny Jagiellonki: „Potęgą morską państwo ku górze się wznosi, tak i my ku górze musimy się wzniesić” — byle tylko nie spuszczać ani na chwilę z oka zadań, jakie mamy do spełnienia nad naszym wybrzeżem. „Ku górze musimy się wzniesić”, jeżeli morze, „nasze morze”, zdołamy spleść nierozzerwalnie z całym naszym systemem gospodarczym, jeżeli zbliżymy je do centr naszych przemysłowych.

Nastąpi to, gdy w „Polaku, co orze” zdołamy rozbudzić zrozumienie dla olbrzymiego znaczenia morza w życiu gospodarczym.

Zadania tego podjęła się organizacja, powstała tuż po stworzeniu zrębów Nowej Polski, Liga Morska i Rzeczna, obejmująca dziś sieć swych oddziałów całą Rzeczpospolitą. Nie jest jej zadaniem budowa portów, eksploatacja możliwości morskich, zakładanie linii okrętowych, czy budowa dróg ułatwiających przemysłowi dostęp do morza. Lecz celem jej jest wszystko to pośrednio. Rozbudzanie wśród całego społeczeństwa czujności nad temi sprawami, szerzenie zamiłowania do spraw morskich, mobilizowanie opinii, jako czynnika potężnego, oddziałującego na rząd i kapitał prywatny, na handel i przemysł. Tylko przez żywą propagandę, docierającą do każdego zakątka, Niemcy doszli do swej potęgi morskiej, handlowej i wojennej, — potęgi tak wielkiej, że zagrożoną poczuła się w swem wszechwładztwie na morzu potężna Wielka Brytania.

Poza szeregiem nazwisk takich, jak Jan z Kolna, Arciszewski, Beniowski, poza realnymi wysiłkami nad stworzeniem floty polskiej dzielnego króla Władysława IV, — nie mamy w hi-

Niebezpieczna dla Polski ofensywa w sprawie art. 19 paktu Ligi Narodów

Skutki bierności polityki polskiej

Genewa, 20. 9. (Tel. wł.) Sprawa artykułu 19 paktu Ligi Narodów rozwija się dla Polski bardzo niepomyślnie. Do podkomisji, badającej wniosek chiński i belgijski w sprawie zastosowania tego artykułu, Polska nie weszła, natomiast znaleźli się w niej zdeklarowani rewizjonści, jak Niemcy, Węgrzy i Chińczycy.

W kołach Ligi Narodów jest to komentowane jako skutek bierności delegacji polskiej i jej wczorajszego milczenia. Twierdzi się tu również, że

Wielka debata rozbrojeniowa

Genewa, (PAT) Szwajc. Ag. Tel. W trzeciej (rozbrojeniowej) komisji Zgromadzenia Ligi Narodów rozpoczęła się wczoraj wielka debata rozbrojeniowa.

Po mowie delegata angielskiego (streściliśmy ją już wczoraj — red.) oświadczył delegat francuski Massigli, że nie zamierza wdawać się w omówienie szczegółów rezolucji angielskiej, dał jedynie wyraz swemu przeświadczeniu, że przyjęcie rezolucji angielskiej, zamiast przyspieszyć, prawdopodobnie spowodowałoby zwłokę w pracach przygotowawczej komisji rozbrojeniowej. Byłoby godnym ubolewania — mówił delegat francuski — gdyby na nowo miała się rozpocząć dyskusja nad sprawami, w których już osiągnięto w swoim czasie porozumienie. Fakt, że jeden rząd zmienił swój pogląd, nie jest bynajmniej dostatecznym powodem, aby również i wszystkie inne rządy powracały ponownie do powziętych już raz decyzji i poddawały je rewizji. Należy też mieć na uwadze to, że nie wszystkie państwa, reprezentowane w przygotowawczej komisji rozbrojeniowej, są członkami Ligi Narodów. Gdy przygo-

wskutek sytuacji w rządzie polskim delegacja polska pozbawiona jest instrukcyj. Następstwa tego stanu mogą być fatalne, bo akcja, zmierzająca do rewizji traktatów prowadzona jest konsekwentnie i nie zasługuje na lekceważenie. Cała nasza polityka zagraniczna wymaga energicznej naprawy. Piestrzyński.

Od Redakcji: Do ważnej tej sprawy o której donosiła też już depecha red. Piestrzyńskiego, podana w numerze porannym, wrócimy jutro.

towawcza komisja rozbrojeniowa znowu zbierze się na narady, wtedy, zdaniem mówcy, delegat angielski będzie mógł bronić tam swych poglądów. Rozbrojenie może być zagwarantowane tylko wtedy, gdy będzie się dążyło do tego, co jest obecnie realnie możliwe do osiągnięcia, i gdy nie będzie się stawiało postulatów, niemożliwych obecnie do zrealizowania.

Po francuskim delegacie Massigli przemawiał niemiecki delegat hr. Bernstorff, który w zdecydowany sposób popierał rezolucję angielską. Niemcy nigdy nie zadowolą się dotychczasowymi wynikami prac przygotowawczej komisji rozbrojeniowej i stanowczo żądają przeprowadzenia rewizji poprzednio powziętych uchwał, przyczem jest obojętne, czy miałyby to nastąpić na projektowanej międzynarodowej konferencji rozbrojeniowej, czy też — jak to proponuje lord Cecil — w przygotowawczej komisji rozbrojeniowej.

Delegaci włoski (gen. de Marinis) i japoński (Sato) w imieniu Włoch i Japonii przyłączyli się do stanowiska reprezentowanego przez delegata francuskiego Massigli.

Podpisanie aktu w sprawie obowiązkowego arbitrażu

Genewa, 20. 9. (PAT.). W apartamentach Sekretarjatu Generalnego Ligi Narodów odbył się wczoraj uroczysty akt podpisania fakultatywnego klauzuli, dotyczącej obowiązkowego rozjemstwa, przez Francję, Anglię, Nową Zelandję, Indje, Czechosłowację i Peru. W ten sposób w chwili obecnej już 29 państw podpisało wzmiankowaną

klauzulę, zaś 18 ratyfikowało ją. Przy okazji tego aktu minister Henderson podkreślił jego znaczenie, przyczem przypomniał oświadczenie Mac Donalda, który wyraził nadzieję, że 10 Zgromadzenie Ligi przejdzie do historii piękną nazwą „Zgromadzenia Fakultatywnego Klauzuli o obowiązkowym rozjemstwie”.

Nowy kurs w polityce zbożowej rządu

Dymisja naczelnika wydziału aprowizacyjnego

Warszawa, 20. 9. (AW). Jak dowiaduje się Agencja Wschodnia naczelnik wydziału aprowizacyjnego Min. Spraw. wewn. Stanisław Szwalbe przed posiedzeniem komitetu ekonomicznego ministrów zgłosił rezygnację z zajmowanego stanowiska. Według informacji otrzymanych przez Agencję Wschodnią z kół miarodajnych rezygnacja p. Szwalbego spowodowana została różnicą zdań z czynnikami miarodajnymi na tle aktualnych zagadnień z dziedziny poli-

tyki aprowizacyjno-zbożowej. Jak wiadomo p. naczelnik Szwalbe był realizatorem polityki rezerw zbożowych za rządów p. Premjera Bartla i gorącym rzecznikiem interwencjonizmu państwowego w zakresie polityki zbożowej. Dymisja p. Szwalbego została przyjęta. Sfery gospodarcze w przyjęciu rezygnacji p. Szwalbego widzą dowód, iż rząd wszedł zdecydowanie na drogę energicznego przeciwdziałania pogłębiającemu się kryzysowi w rolnictwie.

storji naszej wymownych śladów „pędu ku morzu”. Przeciwnie ustosunkowanie się ogółu do tych, co wskazywali państwu nowe drogi ekspansji, wyraża się wymownie w tem, że nazwano ich „awanturnikami”. Wszeczwładnie panowało u nas zdanie, że „może nie dbać o morze, Polak, co orze”. Konserwatyzm, złączony z posiadaniem roli, pojęcie szlachectwa

związanego ściśle z posiadaniem ziemi, — wytworzyły w Polsce stan taki, że władanie nad polskim morzem dostało się niepodzielnie w ręce kupca gdańskiego, patrzącego własnych tylko zysków, porastającego w dumę, poczęści wrogo wobec Polski usposobionego.

Przesłanki, tkwiące w duszy polskiej, które pozwoliły innym, obcym

nam żywiolom odepchnąć Polskę od morza, — przesłanki, które do dziś dnia w narodzie naszym są jeszcze dość silne, pracę Ligi Morskiej i Rzecznej czynią nie łatwą. Daleko jeszcze organizacji tej do tego, by znajdowała wszędzie należyte zrozumienie i poparcie. I ciekawym jest objawem, że zwłaszcza na naszym gruncie wielkopolskim Liga stosunkowo mało posiada zwolenników. Zdawałoby się przecież, że realnie myślący Wielkopolanin zrozumie najgłębiej, że należy uczynić wszytko celem „przybliżenia morza do Polski”, celem nierozzerwalnego skucia naszego wybrzeża węzłami gospodarczymi z resztą Polski, bo to wybrzeże narażone jest najbardziej na zaborcze apetyty germańskie. Zdawałoby się, że dla tego właśnie w każdym miasteczku wielkopolskiem powstaną oddziały Ligi Morskiej i Rzecznej. Tymczasem tak niestety nie jest. Śląsk np. rozumie znaczenie Ligi znacznie lepiej i wykazuje o wiele intensywniejszą działalność w kierunku szerzenia idei morskiej.

Doroczny walny zjazd delegatów L. M. i Rz. odbywa się tym razem w Poznaniu, w jutrzejszą sobotę i niedzielę. Zjadą nań propagatorzy idei morskiej ze wszystkich krańców Rzeczypospolitej, by tu, w siedzibie Powszechnej Wystawy Krajowej, omówić dalsze, tak ważne prace swej organizacji. W sobotę po południu odbędą się w związku ze zjazdem dwa wykłady publiczne, poświęcone sprawie naszej emigracji zamorskiej i sprawie żeglugi śródlądowej, tego najlepszego środka zbliżenia nas do morza. Zjazd ten powinien wzbudzić zainteresowanie naszych kół handlowych i przemysłowych, wszystkich, dla kogo zagadnienia gospodarcze nie są obojętne. Niemniej wyrażamy nadzieję, że zjazd przyczyni się również do zjednania Lidze Morskiej nowych zwolenników i propagatorów nie tylko w Poznaniu, lecz i w całej Wielkopolsce.

Narady w Belwederze

Warszawa, 20. 9. (Tel. wł.) Wczoraj po południu był w Belwederze przyjęty poseł Sławek na godzinnej audjencji.

Tragiczny wypadek lotniczy

Warszawa, 20. 9. (Tel. wł.) Wczoraj podczas manewrów lotniczych pod Dęblinem zaszedł tragiczny wypadek. Mieszkańcy wsi Niebrzezi spostrzegli, jak dwa samoloty zderzyły się w powietrzu, zawadziwszy o siebie skrzydłami. W tej chwili wyskoczyło z aeroplanu dwóch lotników ze spadochronami. Starszy sierżant wyszedł bez szwanku. Natomiast drugi spadochron ułożył na ziemię tylko tułów pilota bez głowy. Okazało się, że drugi pilot porucznik Grzybowski z 1 pułku lotniczego nie wyskoczył z aparatu, ale siłą uderzenia został wyrzucony z siodełka, przyczem lina statecznika obcięła mu głowę, którą znaleziono później na drugim brzegu rzeki Wieprza. (w)

Na stronie 9 tej
„POWSZECHNA
WYSTAWA KRAJOWA“

Wobec zjazdu Ligi Morskiej i Rzecznej

Prezes poznańskiego oddziału Ligi Morskiej i Rzecznej, p. mecenas Stanisław Stawski, udzielił naszym współpracownikowi poniższego wywiadu:

Liga Morska i Rzeczna podjęła się mozolnego zadania propagowania idei morskiej, zbliżenia społeczeństwa do żywotnych problemów, obok których przechodzi się w życiu codziennym bez zastanowienia. Nieocenione zasługi wokół tej propagandy położył tygodnik „Morze”, wydawany z niezwykłą pieczołowitością przez władze Ligi. Poza to — po zaledwie walczyliśmy z trudnościami; i nas dotyka boleśnie choroba, tocząca organizację społeczną, zwana powszechnie kryzysem. Ludzie z apatią odnoszą się do słowarzyń, a całkiem już odmawiają im czynnego poparcia.

Budowa Gdyni, jako głównej bazy handlowej Polski nad morzem, skupiła uwagę społeczeństwa. Dla celów tej budowy, która dziś jest już pięknym pomnikiem dla polskiego ducha twórczego, społeczeństwo miało zawsze szczerą rękę. Nie dość jednak tego: port musi uzyskać łączność z krajem zapomocą dobrze rozgalezionej sieci dróg wodnych, dla których wykorzystana się rzeki, skorygowane i powiązane kanałami. A potem sprawa floty:

O wojenna dba rząd, wojsko. Mało tego! Wojna, która się toczy nawet w pokoju — to zmaganie gospodarcze. Te nie ustają ani na chwilę. Stąd potrzeba wielkiej floty handlowej, która dopiero umożliwi eksploatację dróg wodnych.

Flotę niemiecką, która w wojnie światowej pokusiła się o zwycięstwo w starciu z armją morską Anglii, zbudowało zgodnym wysiłkiem społeczeństwo niemieckie. Z końcem 19-go stulecia cała akcja propagandowa i składkowa skupiała się w „Flottenverein”ie. Kilkoletni wysiłek całego społeczeństwa zrobił swoje.

Jakkolwiek tedy wysiłek twórczy wokół budowy jest gigantyczny, ponad miarę jednego pokolenia, to przecież nie śmie być uważany za ostateczny. Znaleźć się musi jeszcze dość sił, aby uruchomić środki na ścisłe powiązanie Gdyni z jej Macierzą — Polską drogami wodnymi, po których popłynę polska bandera. Zresztą codzienne doświadczenie dowodzi, że drogi żelazne nie wystarczają na utrzymanie normalnej komunikacji: towarowej z rozrastającym się portem.

Względy gospodarcze, aktywność bilansu handlowego, wszystko to przemawia za koniecznością pilnego zajmowania się problemem morsko-rzeczny. Gdynia okaże się niebawem zbyt małym „oknem na świat”, przeto nie wolno nam spuszczać oka z Gdańska. Uniedostępnienie nam tych portów równałoby się zakorkowaniu całego życia gospodarczego, względnie uzależnienia go od Niemiec. Ale ponadto i sam fakt niewłaściwego i niedostatecznego wyzyskania tych portów równałby się uszkodzeniu własnemu organizmowi gospodarczemu.

Porty bałtyckie są dla Polski kwestją hamleńską, „być lub nie być”. W innym od nas położeniu jest Czechosłowacja: jej centralne położenie w układzie państw europejskich pozwala na wybieranie dla swoich interesów portów konkurencyjnych wśród: Hamburga, Gdyni, Triestu i portów czarnomorskich. Abstrahując tedy od argumentów natury etnograficznej, mogą się nasi pobratymcy czescy obyć doskonale bez własnego wybrzeża i mimo wszystko nie pozostają w zależności od Niemiec, Polski, ani wreszcie Włoch, Rumunii lub kogokolwiek innego.

Całkiem inaczej ma się rzecz z Polską. Jest ona geograficznie „hinterlandem” portów bałtyckich, przyczem porty adriatyckie i czarnomorskie schodzą na plan dalszy pod względem znaczenia.

Polska, oddzielona tedy od morza barierą niemiecką, którą Rzesza pragnęła by widzieć we formie „korytarza niemieckiego”, stanowiłaby zaiste twór całkiem nienaturalny oraz na dłuższy dystans nieżywoty. Pewne jest, że niepodległość państwa jest złączona nierozdzielnie z posiadaniem Gdyni. — Odwrotnie dla Niemiec — oddzielenie Prus Wschodnich od Rzeszy korytarzem jest kwestją czysto prestiżową. Zarzutów, jakoby korytarz przedstawiał trudności w komunikacji między dwoma polacjami Rzeszy, Niemcy już od lat kilku nie podnoszą, co trzeba stale i z całą jasnością podkreślać. Zarzut zaś o t. zw. „nieszczęśliwej granicy wschodniej” itp. jest całkiem głoślowy.

Podkreślić należy i wciąż powtarzać, że odcięcie Prus Wschodnich jest dla Niemiec li tylko kwestją prestiżową; dla Polski natomiast kwestją bytu i dalszego rozwoju.

Zachód jest szczególnie wrażliwy na punkcie utrudnień komunikacyjnych. Tym zarzutem nie mogą szermować

Niemcy, gdyż sprawy tranzytowe zostały pomyślnie rozwiązane i rozwijają się tak nadal.

Dziś tedy niema mowy o jakichkolwiek rewizjonistycznych zapędach, gdyż żadne wielkie państwo nie zezwoli na zabór choćby najmniejszej części swoich ziem. Warto sobie to uprzytomnić, gdy się bierze pod rozwagę cel i zadania Ligi Morskiej i Rzecznej. Całe społeczeństwo — jak jeden mąż — musi stanąć mocną stopą nad polskim morzem. Oparcie to musi być twarde! Takie bowiem są współczesne konstrukcje — te tylko zdzierzą natarciu, które utrwała beton, żelazo i wolę podyktowany wysiłek całego społeczeństwa.

Porządek obrad walnego zjazdu delegatów L. M. i R.

Pierwszy dzień, sobota, dnia 21 września.

1) Godz. 9: Uroczyste nabożeństwo w kościele Farnym; 2) godz. 10: zagajenie zjazdu przez prezesa Rady w auli Uniwersytetu; 3) wybór prezydium; 4) powitanie; 5) sprawozdanie Rady Głównej; 6) sprawozdanie komisji rewizyjnej; 7) wybory komisji; a) mandatowej, b) statutowej i organizacyjnej - propagandowej, c) budżetowej, d) marynarki handlowej, e) marynarki wojennej, f) kolonjalnej, g) żegluga śródlądowej, h) turystycznej, i) matki; 8) przydzielenie wniosków komisjom.

Przerwa obiadowa. — Po południu: godz. 4—7 zebranie komisji; godz. 7.30

ul. Merz. Focha 4 przy Kaponierze

KINO STYLOWE

Telefon 78-90.

Dziś premiera Dotychczas w Polsce niewyświetlany!

Czeski dramat kameralny p. t. „EROTIKON” (Na tle prawdziwego zdarzenia)

Reżyser **Gustaw Machaty**. — W rolach głównych: Nowa gwiazda, uroczą **Ita Rina**. — Znakomity aktor włoski: **Luigi Serventi**. — Chłuba ekranowa szwedzkiej: **Olaf Fjord**.

Początek seansów 5, 7, 9. Miejsca numerowane. Początek seansów 5, 7, 9. Przesprzedaż biletów od godz. 12-14 przy kasach kinoteatru.

komisja kolonjalna; godz. 9 wspólna kolacja.

Drugi dzień obrad, niedziela, 22 września. Początek obrad o godz. 10-tej: 1) sprawy mandatowe; 2) dyskusja nad sprawozdaniem Rady Głównej; 3) zmiany statutu; 4) budżet; 5) wnioski komisji; 6) nominacja członków honorowych; 7) wybory 1/3 rady i komisji rewizyjnej.

Zwracamy uwagę, że o godz. 7.30 wygłoszony zostanie referat, dotyczący spraw naszych kolonizacyjnych, dostępny dla publiczności, nawet dla nieczłonków Ligi. Przypuszczamy, że referat ten wzbudzi zaciekawienie wśród naszych czytelników.

Polska a plan federacji Europy

Genewa, 18 września.

Stanowisko delegacji polskiej wobec planu federacji Europy nie jest znane. Min. Zaleski nie przemawiał ani w czasie dyskusji na Zgromadzeniu, ani na śniadaniu paneuropejskim u p. Brianda. Należy jednak już dziś zastanowić się nad różnymi objawami tego zagadnienia, które wysunięto na czoło aktualnych kwestyj europejskich. Oczywiście trudno dawać w tej chwili wyczerpującą odpowiedź, gdyż projekt p. Brianda jest jeszcze bardzo mglisty, lecz trzeba zawczasu ustalić stan faktyczny, przez możliwie ścisłą analizę problemu.

Pierwszym czynnikiem, który tu się wybija, to fakt, że inicjatywę do tego ruchu dała Francja, że ona zapewniła sobie w nim kierownictwo, a jak twierdzą jej przeciwnicy, chce tą drogą utrwalić swoją hegemonję w Europie. Mimo krytycyzmu wobec skuteczności tej polityki, będącej dalszym ciągiem Locarna, Polska nie może ustosunkować się do niej wyłącznie negatywnie, lecz winna współpracując z Francją, starać się nadać jej pomysłom formę dla siebie najkorzystniejszą. W akcji takiej nie byłobyśmy odosobnieni, bo taki sam punkt widzenia wyrażają państwa małej ententy. Chodzi tylko o jasne i skoordynowane stawianie sprawy.

Jednym z celów p. Brianda jest zapewnienie utrwalenia obecnego status quo w Europie zapomocą federacji państw europejskich. Francja nie czuła się zdolną zagwarantować tę krystalizację siłą, chce dojść do tego drogą okólną.

Wysiłek w tym kierunku należy udzielić poparcia, ale musimy jednocześnie wskazywać, że bez jasnego postawienia sprawy mogą one doprowadzić do skutku wręcz odmiennego. Widzimy z jakimi uczuciami przystępują do tego planu Niemcy. Dla nich sam fakt tworzenia federacji Europy jest dowodem, że budowa Europy jest zła i musi być zmieniona. A, kładąc nacisk na gospodarczą stronę zagadnienia, wyraźnie wskazują, że chodzi im o stworzenie przy ich współudziale, a może i kierownictwie, machiny do gospodarczego podboju państw ekonomicznie słabszych i

przygotowania tą drogą rewizji granic. Niemcy liczą na to, że federacja Europy oprze się głównie na Francji, i na Niemczech oraz na kartelach francusko-niemieckich. W ten sposób spodziewają się odciągać coraz bardziej Francję od Polski i państw małej koalicji, by zapewnić sobie swobodę działania na wschodzie Europy.

Takie są plany niemieckie. Te plany należy krzyżować. W Europie są dość znaczne siły, poza Polską i małą ententą, które są przeciwne zbyt ścisłemu zbliżeniu francusko-niemieckiemu, a poza tem Francja sama rozumie, do czegooby doprowadziło oddanie Niemcom monopolu gospodarczego nad wschodem Europy. Polska polityka zagraniczna nie może jednak patrzeć na te tendencje z bez troską i z hasłem „jakos to będzie”, lecz winna przewidywać najgorsze ewentualności i obmyśleć plan skutecznego ich sparaliżowania przez pozytywną akcję.

Musimy słowem przygotować się do tego projektu, zarówno pod względem politycznym, jak i gospodarczym. Zwłaszcza ten ostatni punkt wymagać będzie wielkiej troski. Hasło federacji Europy jest wyrazem liberalizmu gospodarczego i walki z protekcyjnizmem. W Genewie pokazują mapę Europy, na której granice państw zaznaczone są murem tym większym, im dalej państwo ma większą barierę celną. Otóż okazuje się, że polską barierę przewyższa tylko hiszpańska. Spodziewać się więc należy coraz większego na nas nacisku w kierunku obniżenia cel.

To trudne dla nas zagadnienie i skomplikowane, szczególnie w dzisiejszym okresie etatyzmu. Stosunki zmuszają nas do zmienienia niejednego; ale jedno trzeba jasno postawić: dla federacji Europy i dogodzenia państwom z silnie rozwiniętym przemysłem Polska nie może poświęcić swego przemysłu i narazić na głodową śmierć swej ludności, która wzrasta o blisko pół miliona rocznie. Dnie chleba tej ludności i zużycie jej sił dla rozwoju państwa — oto najżywniejsze zagadnienie Polski.

R. Piestrzyński.

To, czego nie osiągnięto

Jest rzeczą więcej, niż wątpliwą, czy komunikat urzędowy w sprawie zaprojektowanej przez premiera Świątalskiego konferencji z przedstawicielami stronnictw sejmowych osiągnie cel, wyrażony w zakończeniu, a mianowicie, czy obciąży on stronnictwa sejmowe odpowiedzialnością za udaremnienie próby „poprawy prac budżetowych, prac obchodzących całe państwo i dotyczących interesów całego społeczeństwa”. Ten, do którego komunikat ów jest adresowany, a więc przeciętny obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, przeczyta raz i drugi: w obawie, czy go oczy nie mylą, a skończywszy, pomyśli sobie tak:

„A cóż to za nowe hocki - klocki? Dopiero niedawno tyle hałasu narobiła sprawa Czechowicza, przez którą aż cały rząd p. Bartla dostał dymisję. A w całej tej sprawie szło przecież o to, że Sejm trzymał się strony formalnej budżetu, gdy przedstawiciele rządu, lekceważąc, a nawet ośmieszając formalności prawne, przeciwstawiali mu to, co od przewrotu majowego określa się mianem „radosnej twórczości”. Wszak jeszcze przy budżecie na rok 1928/9 wyszło na jaw, że minister skarbu wykonywał nie taki budżet, jakim go Sejm uchwalił, lecz rządowy preliminarz.

„Więc inicjatywa rządu oznacza mo-

że zerwanie z dotychczasowymi praktykami i postanowienie poprawy? Trudno w to uwierzyć, ale gdyby tak było, to dlaczego realizacja tych chwalebnych zamiarów miałyby iść koniecznie przez sponstponowany ongiś konwent senatorów? A w końcu jakże to wygląda, że rzą dsiłnej ręki, rząd — poprostu — dyktatorski, powziąwszy pewien zamiar, od razu przy pierwszej przeszkode, wwsuniętej przez stronnictwa, cofa się i wydaje żalony komunikat, obwieszczający niepowodzenie — rządu? Nie, w tem kryje się co innego! Nie o budżet tu idzie.

Tak sobie pomyśli rozsądny obywatel Warszawy, Poznania, czy Lwowa i trudno temu rozumowaniu nie przyznać racji. Skwapliwość, z jaką wydano komunikat, i zbyt pohopne przyznanie się do niepowodzeń wskazują, że poza próbą „sanacji” prac nad budżetem inicjatywa rządowa miała inne jeszcze cele, które można wydedukować z treści komunikatu i ogólnej sytuacji politycznej.

Jak wynika z komunikatu, rząd chciał na konwencie senatorów załatwić właściwie cały budżet. Miało się tam: 1) „ustalić sytuację gospodarczą i finansową państwa”; 2) „obliczyć prawdopodobne dochody skarbowe” i 3) „zdać sobie sprawę z tego, które potrzeby i w jakim zakresie można w obecnej chwili zaspokoić”.

Tylko tyle! Jak sobie p. premier wybraza to „ustalenie”, — co miałyby konferencja zrobić na wypadek nieuchronnej różnicy zdań, — to pozostanie prawdopodobnie tajemnicą autorów inicjatywy. Naszym zdaniem, gdyby nawet proponowana przez rząd konferencja doszła do skutku, to, o ile idzie o oficjalny cel, o usprawnienie czy racjonalizowanie prac nad budżetem w tym sensie, jak to określa komunikat, musiałaby ona na samym wstępie skończyć się zupełnym niepowodzeniem. W najlepszym razie byłyby to nieobowiązujące pogadanki, które zamiast przyspieszyć i usprawnić, tylko rozwoływałyby i skomplikowały prace Sejmu nad budżetem.

Trudno przypuścić, aby inicjatorzy konferencji nie zdawali sobie sprawy z trudności, połączonych z wykonaniem ich pomysłu, a właściwie nawet jego niewykonalności. Jeśli mimo tego wystąpili ze swym projektem, narażając się na nietrudną do przewidzenia odmowę, to wynika stąd: 1) że istotny cel proponowanych konferencji był inny od oficjalnego; 2) że trudność sytuacji nakazuje próbowanie wszelkich możliwych sposobów.

Nie będziemy może dalekimi od prawdy, jeśli wypowiemy twierdzenie, że istotnym celem proponowanej konferencji było w pierwszej fazie samo zetknięcie się rządu z Sejmem i wrzenie, wynikające stąd na wewnątrz i na zewnątrz. Celem dalszym byłoby wytworzenie takich warunków, aby większość Sejmu zgodziła się na ułbicze szeregu niemiłych dla rządu spraw, w pierwszym zaś rzędzie sprawy Czechowicza.

Rzecz była pomyślana nawet nienajgorzej. W atmosferze naukowych, prawnogospodarczo-finansowych narad, wzajemnych racjonalności i ustępstw odpowiednio reklamowanych przez rządową prasę — forsowanie spraw jątżających, zakłócających sielankę, byłoby niepolityczne, a tego, któryby je przypominał, łatwo byłoby okrzyknąć zacieńrzewionym „partyjnikiem”, psującym ważne dla państwa i społeczeństwa narady budżetowe dochodzeniem „partyjnych” porachunków. Społeczeństwo nie ma się czego martwić. Budżet będzie uchwalony. Nad jego realnością — lepiej ponad wszelkie konwenty czuwać będzie — bieda. A nadużyć nie można puścić płazem, bo ważniejszą jeszcze od budżetu podwaliną państw jest praworządność i moralność publiczna.

M. K.

Zamknięcie Targów Wschodnich

Rezultat dokonanych transakcji zadowalający

Lwów, 20. 9. (AW.) Wczoraj wieczorem przy tłumnym udziale publiczności nastąpiło zamknięcie IX międzynarodowych Targów Wschodnich. Ankieta przeprowadzona między wystawcami w sprawie wyników tegorocznej kampanji i udziału ich w przyszłej kampanji Targów Wschodnich dała w 67 proc. odpowiedzi zadowalające z oświadczeniem gotowości wzięcia udziału w Targach Wschodnich w roku 1930. Poważniejszych transakcji dokonano w maszynach rolniczych, maszynach masarskich, wagach automatycznych, maszynach piekarskich, maszynach do

obróbki drzewa, u samochodach, fortepianach; bardzo poważnych transakcji: w instalacjach radiowych, galanterji, cukrach i czekoladzie, w krajowych aparatach medycznych, materiałach budowlanych, studniach i pompach. Firmy sprzedające wyroby alabastrowe uzyskały pokrycie kilkumiesięcznej swojej produkcji. Dużo transakcji dokonano w gołębiach i drobiu, w krajowych kilimach i makatach, przyborach do palenia, obuwiu, porcelanie. Frekwencja tegoroczna dosięgła do 120.000 osób i jest tylko nieco niższa od rekordowej frekwencji zeszłorocznej.

Po dymisji Woldemarasa

Bez względu na krytykę rządów dyktatora kowieńskiego

Warszawa, 20. 9. (Tel. wł.) W sprawie dymisji Woldemarasa nadchodzą następujące szczegóły z Rygi: Posiedzenia litewskiej rady gabinetowej odbyły się w środę i czwartek. Na posiedzeniu środowym rozpoczęła się burza krytyki przeciwko Woldemarasowi. Niemal wszyscy ministrowie wystąpili z druzgocącymi mowami przeciw niemu. Krytykowany jego politykę w Genewie, wskazując na całkowite odosobnienie Litwy. Wspominano, że traktat handlowy z Niemcami zamienił Litwę w kolonię niemiecką i doprowadził kraj do ruiny. Wskazywano na katastrofalne następstwa polityki antypolskiej, wywołującej drożyznę towarów sprowadzanych z Polski.

Szczególnie ostro wystąpił przeciwko Woldemarasowi minister spraw wewnętrznych Mustejkis, który krytykował system prowokacji, uprawianej stale przez agentów Woldemarasa. Aresztowanie Pleckajtisa było także prowokacją, zorganizowaną za wiedzą i przy udziale Woldemarasa. Na miejscu aresztowania znalezione czapki pogranicznych strażników litewskich ze strażnicy Wero. Nie brak śladów, że w aferze Pleckajtisa współdziałały wyższe organy litewskiej policji politycznej. Na sądzie niemieckim mogą wyjść kompromitujące Litwę szczegóły. Woldemaras bronił się argumen-

tem, że jego ustąpienie mogłoby wywołać silny wstrząs na Litwie. W końcu zgodzono się na rekonstrukcję gabinetu. Mustejkis miał być mianowany ministrem obrony krajowej.

dekret odpowiedni został już podpisany przez Smetonę — gdy w tem oddziały szauliszów i „Żelaznego Wilka”, pozostające pod wpływem Mustejkisa, zaczęły przygotować demonstrację przeciw Woldemarasowi. Dowiedziawszy się o tem, Mustejkis wycofał dekret i zwołał na czwartek ponowne posiedzenie rady gabinetowej, na którym zażądał od Woldemarasa natychmiastowego ustąpienia. Woldemaras, atakowany przez wszystkich kolegów, zdecydował się urząd złożyć.

Minister Tubialis, któremu prezydent Smetona powierzył utworzenie nowego gabinetu, bawi obecnie w jednej z miejscowości kuracyjnych w Czechosłowacji. Należy on do najwybitniejszych ekonomistów Litwy. Od r. 1926 był prezesem Centralnej Organizacji Rolniczej. Po zamachu grudniowym w r. 1926 otrzymał tęskę skarbu, którą piastuje dotąd. Przeciwwiał się polityce Woldemarasa wobec Polski. Jest szwagrem Smetony. Przypuszczają, że Tubialis nie powoła w żadnym razie Woldemarasa do swego gabinetu. (w)

Echa zamachów bombowych w Niemczech

Tajemnicze samobójstwo, czy mistyfikacja — O stosunki Reichswehry z zamachowcami

Berlin, 20. 9. (PAT.) W związku ze sprawą zamachów bombowych opinia niemiecka zaintrygowana jest obecnie dość tajemniczym wypadkiem, którym od kilku dni interesuje się również policja, a mianowicie na brzegu jeziora Königssee w Bawarii znaleziono pustą łódkę, w której znajdował się męski płaszcz i szereg innych drobnych przedmiotów. W planaszu tym znaleziono list, skierowany do władz, w którym autor wyraża ubolewanie z powodu faktu, iż udział poważnych środków finansowych organizacjom prawniczym, nie wiedząc, że pieniądze te przekazywane były na zamachy terrorystyczne. Nieznany autor listu stwierdza, iż znajduje się w takiej rozterce nerwowej, iż zamierza popełnić samobójstwo. Uwagę prasy zwraca fakt, iż na liście tym figuruje herb, który mógłby dać powód do przypuszczeń, że autorem listu jest potomek starej szlacheckiej rodziny. Dotychczas nie udało się wyjaśnić czy istotnie zachodzi tu wypadek samobójstwa, być może, osoby, nie będącej w pełni władz umysłowych, czy też, jak sądzą kilka dzienników, chodzi tu o samobójstwo oso-

by, należącej istotnie do kół zamachowców, względnie jest to mistyfikacja, mająca na celu zatarcie za sobą śladu.

Berlin, 20. 9. (PAT.) Czołowa prasa nadreńska zwraca się z kategorycznym wezwaniem do Ministerstwa Reichswehry, domagając się przeprowadzenia bezwzględnych zarządzeń w wypadku, gdyby się okazało, iż rewelacje „Rote Fahne” o stosunkach między Reichswehrą a zamachowcami były prawdziwe.

Centrowa „Kölnische Volkszeitung” wskazuje, że ostatnie rewelacje organu komunistycznego zachwiałyby silnie zaufaniem, jakie społeczeństwo niemieckie pokłada w Reichswehrze, gdyby istotnie udało się dowieść prawdziwości twierdzeń organu komunistycznego.

Również demokratyczny „Kölnner Tageblatt” żąda kategorycznie przeprowadzenia surowego śledztwa, oświadczając, że opinia niemiecka zastrzeżona przeciwko temu, aby ministerstwo Reichswehry zbywało ją w tej sprawie przy pomocy aroganckich zaprzeczeń.

Min. Bonnefous zwiedza Polskę

Królewska Huta, 20. 9. (PAT) W dalszym ciągu swego pobytu na Śląsku minister Bonnefous zwiedził wczoraj w godzinach popołudniowych kopalnię „Skarboform”, gdzie dokładnie zapoznał się z wszystkimi urządzeniami, będącymi na powierzchni, słuchając przytem objaśnień, których udzielił mu generalny dyrektor kopalni Michel. O godz. 15-ej minister Bonnefous opuścił Śląsk, udając się samochodem do Dąbrowy Górniczej.

Kraków, 20. 9. (PAT) Wczoraj wieczorem przybył do Krakowa francuski minister przemysłu i handlu

Bonnefous. Gościa powitał na dworcu wojewoda krakowski dr. Kwaśniewski oraz przedstawiciele władz miejskich. Minister Bonnefous zatrzyma się w Krakowie do dnia 22 b. m., poczem wraca do Francji.

Emmerson na P. W. K.

Warszawa, 20. 9. (Tel. wł.) W przejeździe do Japonji jako delegat Ameryki na międzynarodowy zjazd inżynierów przybył do Warszawy Harrington Emmerson, mistrz naukowej organizacji pracy, autor słynnych 12 zasad wydajności pracy. Emmerson zwiedzi także P. W. K.

Wielki pożar tartaku

Lwów, 19. 9. (PAT.) W nocy z 17 na 18 b. m. wybuchł pożar w tartaku Jonata Jahra w Worochcie. Spłonęły doszczętnie urządzenie tartaku, magazyny i budynki mieszkalne oraz urządzenie młyna parowego i materiał leżący na składzie w przylegających do tartaku magazynach. Według prowizorycznych obliczeń szkody mają wynosić około pół miliona złotych.

Akcja ratunkowa przy pomocy robotników i straży granicznej trwała do dnia wczorajszego. Przyczyną pożaru na razie nie ustalono.

Studenci U. P. na Węgrzech

Budapeszt, 20. 9. (PAT) Przybyła tu z Rumunji wycieczka studentów uniwersytetu poznańskiego, którzy odbywają podróż po Europie południowej i środkowej. Po zwiedzeniu miasta Szeged, wycieczka udała się do Kecskemetu, skąd wyruszy do słynnej puszczy w Bugacu. W wycieczce biorą udział 22 osoby.

Pożar w kopalni „Karola” trwa

Saarbrücken, 20. 9. (PAT) Ilość odnalezionych zwłok ofiar wybuchu w kopalni „Karola” wynosi 23, rannych jest 25. Dotychczas nie jest możliwe dostanie się do wnętrza kopalni z powodu trwającego w dalszym ciągu pożaru podziemnego. Liczą się z koniecznością zalania wodą całej kopalni. Straty spowodowane przez wybuch, wynoszą mniej więcej 15 milj. franków.

Burze na morzu Północnym

London, 20. 9. (PRT) Na morzu Północnym trwa od kilku dni groźna burza. Dotychczas burza ominęła Londyn, nawiedziła za to kilka hrabstw w południowo-wschodniej Anglii. Silna burza przeszła wczoraj nad cieśniną Calais i skierowała się ku północnemu zachodowi ponad hrabstwami Sussex i Surrey. Od pionierów zginęły trzy osoby. Straty materialne wskutek pożarów stąd powstałych są ogromne. W Londynie panuje susza. W mieście wydano zarządzenie, ograniczające spożycie wody.

Manewry armii sowieckiej

Warszawa, 20. 9. (Tel. wł.) Główna część manewrów armji czerwonej rozgrywa się między Bobrujskiem a Smoleńskiem. Jest to walka o t. zw. wrota smoleńskie. Decydująca bitwa ma być rozegrana koło Smoleńska, gdzie oczekiwany jest przyjazd Woroszyłowa. (w)

Katastrofalny pożar lokalu nocnego

Detroit, 20. 9. (Radio wł.) Straszna katastrofa wydarzyła się w Detroit w Ameryce północnej wskutek pożaru w lokalu nocnym „study club”. Pożar wybuchł w suterrenach gmachu i szerzył się z taką szybkością, że znajdującym się w lokalach klubowych gościom wyjście było uniemożliwione i ratować się przeważnie musieli wyskakując oknami. Dotąd stwierdzono 20 osób zabitych i przeszło 50 przeważnie ciężko rannych. Personalij osób zabitych częściowo nie zdołano stwierdzić z powodu strasznego zniekształcenia ciała. Również podczas prac ratunkowych dużo osób odniosło okaleczenia.

Zranienie artysty podczas przedstawienia

Warszawa, 20. 9. (Tel. wł.) Wczoraj wieczorem na scenie Teatru Letniego podczas przedstawienia 3 aktu sztuki „Proces Mary Dugan”, grający rolę brata oskarżonej Warnecki rzucił w stronę grającego rolę adwokata Lenczewskiego sztylet tak nieszcześliwie, że ostrze sztyletu przeszło skórę nad skronią artysty. Lenczewski pierwotnie nie zdawała sobie sprawy, że jest poważnie ranny i dokończył roli. Dopiero później sprowadzono lekarza, który dokonał operacji. (w)

Zaginiony samolot pocztowy

Casablanca, 20. 9. (PAT) Poszukiwania aeroplanu linii pocztowej Tuluza - Casablanca, który przepadł bez wieści od chwili odlotu z Tangeru, nie dały dotychczas żadnych rezultatów.

Czyn, który nie znajdzie naśladowców

Newark (New Jersey), 18. 9. (PAT) Założyciel i ustępujący prezes jednego z największych w kraju domów handlowych, Ludwik Bamberger rozdał w dniu wczorajszym, nie sprzedając o tem nikogo, zgórą milion dolarów w gotówce i papierach wartościowych 235 pracownikom firmy, zatrudnionym w niej co najmniej od 15 lat.

Bamberger oświadczył, iż czyn jego jest wyrazem uznania za wierną pracę.

Kurs złotego. Dziś rano notowano kurs dolara w obrotach nieoficjalnych w Warszawie 8 zł 88,35 gr, w Gdańsku na Warszawę 8,88 1/2 zł.

Kurs marki niem. i guld. gd. Bank Polski, oddział w Poznaniu płacił dziś za 100 mkn. w dewizach — 211,88 zł, gotówką — 211,45 zł; za 100 guld. gd. w dewizach — 172,46 zł, gotówką — 172,12 zł.

Poznańska Giełda Pieniężna

Poznań, 20 września 1929.

Przebieg dzisiejszej giełdy kształtował się nieco spokojnie jakkolwiek istnieje chęć pokupu niektórych papierów.

Z pap. procent wzgl. lokacyjnych nabywano 5 proc. poz. konwers. po 48 proc. oraz 4 proc. listy zast. ziemskie po 41 proc. Poza tem poszukiwano 6 proc. listy żytnie po 23,50, premj. dolarowe ziemskie po 94 proc. jednakże nie było żadnego materiału.

Akcje bankowe bez notowania. Z akcji przemysłowych oddawano Cegielskiego po 41,— i Unję po 142,— zaś placono za R. Maya nieco słabszy kurs 96,50 do 96,—. Mniejsze ilości i Sinnera obracano po również niższym kursie 87,—.

Cedula urzędowa z dnia 20 września 1929 r.

Papiery procentowe:

(Kurs w procentach nominalu)
5% Pożyczka konwersyjna 48% P.
4% listy zastaw. konw. Pozn. Ziem. Kred.
41% P.

Akcje przemysłowe:

(Kurs w złotych za 1 akcję)
Cegielski H. I em. zł. 41,— O.
Dr. Roman May I em. zł. 96,50—96,— P.
Unja (dawn. Ventzki) I em. zł. 142,— O.
Tendencja: Spokojna.

Giełda warszawska

dnia 20 września 1929 r.

Waluty Gotówka

Dol. Stan Zjedn tr 8,88 sp. 8,90 kup 8,88

Dewizy:

Belgia	tr. 123,94 sp. 124,25 kup. 123,63
Holandja	.. 357,55 .. 358,45 .. 356,65
Londyn	.. 043,22 .. 043,33 .. 043,11
Nowy Jork	.. 008,90 .. 008,92 .. 008,88
Paryz	.. 034,90 .. 034,99 .. 034,81
Praga	.. 026,38 .. 026,44 .. 026,32
Szwajcaria	.. 171,82 .. 172,30 .. 171,44
Wiedeń	.. 125,43 .. 125,74 .. 125,12

Papiery państwowe i obligacje:

4% poz. inwest.	000,00 118,50 119,00
5% poz. premj. dol.	000,00 000,00 061,00
5% poz. konw.	000,00 049,50 049,75
10% poz. kol.	000,00 000,00 102,50

Akcje w złotych:

Bank Polski	.. 167,00—166,50
Bank Zachodni	.. 000,00—071,00
Bank Zw Sp Zarobk.	.. 000,00—078,50
Spies	.. 000,00—135,00
W T F Cu'ru	.. 030,50—031,00
Norblin	.. 000,00—103,25

PLODY ROLNICZE

Zboża i nasiona oleiste za 1000 kg

reszta za 100 kg

Berlin, dnia 20 września 1929

Pszenvica march. od st. zał.	222,00—226,00
Tendencja słabsza.	
Zyto march. od st. zał.	177,00—180,00
Tendencja słabsza.	
Owies march. od st. zał.	166,00—175,00
Tendencja słaba.	
Jęczmień trowarny	205,00—223,00
Tendencja spokojna.	
Jęczmień past i przemysł.	170,00—186,00
Tendencja spokojna.	
Kukurydza loco Berlin	210,00—211,00
Tendencja spokojna.	
Mąka pszenna	27,25—34,00
Tendencja spokojna.	
Mąka żytnia	24,00—27,25
Tendencja słaba.	
Ospa pszenna	11,60—12,25
Tendencja spokojna.	
Ospa żytnia	10,80—11,25
Tendencja spokojna.	
Groch Victoria	38,00—46,00
Groch dr jad.	28,00—33,00
Groch past.	21,00—23,00
Makuchy rzepakowe	18,50—19,00
Makuchy niane	24,30—24,60
Wytlaki suche	12,50—12,70
Śrut Soja	20,40—20,90
Platki ziemniaczane	17,80—18,40
Ogólna tendencja słaba.	

Notowania złotego w Berlinie

z dnia 20 września 1929.

Wyplaty na Warszawę: 47,00—47,20
Noty wielkie: 46,925—47,325

Polecam ZIARNIK i USPULUN

do zaprawy zboża

oraz wszelkie inne artykuły dla Rolnictwa.

CENTRALNA DROGERJA

J. CZEPCZYNSKI

Poznań, Stary Rynek 8.

W świetle faktów

Czynnikami kierownicze Chrześcijańskiej Demokracji p. Tecki i Narodowej Partii Robotniczej (lista nr. 7) przeszły na całym froncie swym prasowym do bezwzględnej ataku na Narodowy Obóz Gospodarczy (nr. 10). Chociaż jest to mało dla nas „groźne”, i chociaż nie zamierzamy Czytelników zajmować numer po numerze, napaściami pism Ch. D. i N. P. R., stwierdzamy jednakowoż chronologicznie wypadki:

W początkach sierpnia komitet wyborczy z łona Ch. D., N. P. R. i ich związków zawodowych wystosował do Stronnictwa Narodowego pismo, proponujące porozumienie wyborcze celem stworzenia „jednolitego frontu przeciw w wysokim stopniu na terenie naszym (m. Poznania) zagrażającym żywiołom skrajnie lewicowym”. Ow komitet proponował Stronnictwu Narodowemu — przystąpienie do bloku, tworzonego przez Ch. D. i N. P. R. pod nazwą Centrum Gospodarczego.

Końcowa propozycja była oryginalna, zważywszy, że przy wyborach sejmowych w Poznaniu Ch. D. z „Piastem” otrzymała głosów 2.233, N. P. R. — 2.417, a nasz obóz — 37.351. Mimo to nasz obóz miał — „przystąpić” do tamtych ugrupowań.

Stronnictwo Narodowe przekazało sprawę komitetowi wyborczemu powstałego właśnie na wybory do rady miejskiej Narodowego Obozu Gospodarczego. Nim jeszcze doszło do rozmowy przedstawicieli Narod. Obozu Gosp. oraz Ch. D. i N. P. R., organ tej ostatniej „Prawda” zamieścił 10-go sierpnia artykuł bezprzykładnie napaściowy w stosunku do kierunku naszego, wstawiający w czytelników, że „endecy” w minionych latach... bili „kijami” robotników polskich, przybyłych po wojnie z Westfalji i Nadrenji, jako „bolszewików”, że „szpicle endecy oczerniali to wychodźstwo wprost urzędowo” itp. Dosłownie! powtarzamy: dosłownie!

To był wstęp do pertraktacji o stworzenie „jednolitego frontu”, a nawet o nasze „przystąpienie” do bloku Ch. D. i N. P. R. Pod artykułem figurowały litery F. M., wskazujące na p. Franciszka Mańkowskiego, prezesa zarządu centralnego Zjednoczenia Zawodowego Polskiego, które idzie z N. P. R. i należy też oficjalnie do listy nr. 7.

Mimo to Nar. Obóz Gosp. odbył przez swych przedstawicieli konferencję z reprezentantami Ch. D. i N. P. R. Z ra-

mienia Ch. D. był p. Tyleczyński, z ramienia N. P. R. — tenże sam p. Franciszek Mańkowski. Uzgodniono, że w wyborach w Poznaniu pójdzie się osobno, ale, że Nar. Obóz Gosp. z jednej, a Ch. D. i N. P. R. z drugiej strony nie będą się zwalczały ze względu na niebezpieczeństwo czerwone.

Nar. Obóz Gosp. i jego pisma zastosowały się do tego. Zato „Nowy Kurjer”, organ Chrześcijańskiej Demokracji zamieścił — jak o tem donosiliśmy — obrzydliwe karykatury na nasz obóz, oczerniające go, że zarzuciłby on chętnie opozycję wobec rządu, gdyby mu się udało wydobyc od rządu — pieniądze dla „endeków”. Tej nikiżemności towarzyszą inne napaści: jedna po drugiej. A organ N. P. R. „Prawda” rzucił hasło walki klasowej z „burżuazją”.

To jest chronologiczne zestawienie gołych faktów. Teraz pisma Ch. D. i N. P. R. stawiają sprawę do góry nogami, i twierdząc, że to — my jesteśmy stroną „zaczepną” i „zachłanną”. Czy panowie myślicie, że ludzie nie wiedzą, czym się to tłumaczy, skąd wiatr zawaiał? Przy ulicy Golebiej mają — środki czarodziejskie. Rozeszli się z cizzakowcami, a raczej cizzakowcy z nimi, więc trzeba za kulisami zainscenizować walkę podjazdową Ch. D., N. P. R. p. Namysła i tow. przeciwko Nar. Obozowi Gosp., by mu z tej czy tamtej strony uszczypnąć nieco głosów.

Ale owe czarodziejskie środki pozostaną w rzeczywistości — bez rezultatu dla „sanacji”, a przyniosą szkodę tym, którzy się przez nią pozwolą wygrywać. Nietylko bowiem polska — ażeby użyć zwrotu „Prawdy” — „burżuazja”, ale i część robotników patrzy na sytuację jasno, jest przeciwna wyzyskiwaniu organizacji zawodowych dla celów partji politycznych, a pod względem przekonań ogólnych ciężo do naszego obozu i jego programu narodowego, gospodarczego i społecznego.

Ci, którzy tak myślą, nie pozwolą sobie narzucać poglądów, lecz w dniu wyborów postąpią według głosu swego sumienia i swego rozsądku.

Jakie zaś Ch. D. i N. P. R. („siódemka”) będzie miała sukcesy w stosunku do komunistów, socjalistów i cizzakowców, to dzień wyborów okaże. Oby — przy tych metodach walki i tym odwróceniu frontu wyborczego — dzień ten nie przyniósł liderom Ch. D. i N. P. R. gorzkich rozczarowań.

kandydat listy nr. 6 p. Ballenstedt zarobił na domu amarantowym Poznańskiej Kolei Elektrycznej, która jest w 85 proc. własnością miasta, około 100 000 zł (ogólne koszty budowy wynosiły około 1,2 milj. zł), pobierając najwyższą dopuszczalną stawkę taryfy dla architektów. P. Ballenstedt jest członkiem rady nadzorczej Poznańskiej Kolei Elektrycznej z ramienia rady miejskiej.

Żądanie, aby parcele pod budowę domów robotniczych oddawać bezpłatnie lub po możliwie niskich cenach, jest zupełnie słuszne i takie żądanie stawiali zawsze nasi radni z Koła Obywatelskiego. Tymczasem nie kto inny (i nie tak dawno, bo dopiero 20 czerwca r. z.) tylko jeden z liderów N. P. R. Lewicy (p. Ballenstedt) w sposób demagogiczny zwałwał wniosek Koła Obywatelskiego o oddanie gruntu Robotniczej Spółdzielni Budowlanej po cenie niższej i uniemożliwiającej spółdzielni tej natychmiastową budowę jedno- i dwu-izbowych mieszkań na Wildzie przy ul. Czajczej. Skutek opozycji tej był taki, że sprawa oddania gruntu wspomnianej spółdzielni przewlekła się o kilka miesięcy, ustalona zaś cena gruntu była tak wysoka, że spółdzielnia nie będzie mogła przystąpić do budowy domów.

Energiczna akcja w kierunku stabilizacji urzędników miejskich weszła do li tylko Koło Obywatelskie przy obradach nad budżetem miejskim na rok 1929/30, i tylko dzięki tej akcji przystąpił magistrat do egzaminów urzędniczych i do stabilizacji (porównaj sprawozdanie „Kurjera Poznańskiego” z dnia 7 marca rb. nr. 110).

Twierdzenie, że „nawet Poznań jest w liczbie tych, które gwałcą prawa socjalne” robotników, placąc mu najniższe zarobki, jest demagogią. Miasto Poznań płaci swym robotnikom tak kwalifikowanym, jak i niekwalifikowanym, stałe o 30—40 proc. więcej od przedsiębiorstw prywatnych i od innych miast w Polsce i spotyka się z tego powodu z bardzo silnymi atakami ze strony związków pracodawców.

Narzucanie się p. Namysła kupcom detalistom

Z miasta piszą nam, co następuje: „Na wczoraj wiecz. godz. 8 zwołano ulotkami kupców detalistów branży kolonialnej. Uderzyło, że na ulotkach nikt się nie podpisał, a później nawet nie można było stwierdzić, kto zebranie zwołał, rzekomo jakaś komisja. Zebranie zagał prezes Towarzystwa Kupców Detal. Branży Kol. p. Horędzia i zaproponował wybór prezydium zebrania, na co zebrani zaprotestowali dlatego, że za stołem znajdował się zarząd w komplecie. Dodać należy, że siedział również p. inż. Namysł z kilku panami. Przewodnictwo zatrzymał z urzędu prezes stowarzyszenia.

„Po przeczytaniu porządku obrad podano pod punktem 4 sprawę wyborów do rady miejskiej, na co jeden z obecnych p. Krysztofiak stanowczo zaprotestował, ponieważ towarzystwo się już wyborami zajmowało i uchwalilo członkom wolną rękę w sprawach wyborów, i zażądał kategorycznie skreślenia tej sprawy z porządku obrad, w czym go zebrani jednogłośnie poparli. Punkt 4 został skreślony.

„Po krótkich przemówieniach p. Horędzia o solidarności kupieckiej, a p. Zurkiewicza o pracach komisji cennikowej, przystąpiono do wolnych głosów, w których przewodniczący udzielił głosu p. inż. Namysłowi. P. Namysł złożył oświadczenie, że o wyborach ani żadnej liście kandydatów mówić nie będzie, i mówił na temat — „miłości bliźniego”. Niezadowolonych członków Towarzystwa p. Horędzia starał się uspokoić, że przecież trzeba pozwolić p. Namysłowi mówić, bo jest gospodarzem tego domu (czy p. Namysł jest osobicie gospodarzem Domu Rzemieślniczego? — red.) i dał salkę za darmo a nawet światło zupełnie darmo. Potem powtórnie zabrał głos p. Namysł, i, już ośmielony, reklamował swoją listę nr. 4 jako rzekomo rzemieślniczo — kupiecką (?) i wytaczał skargi przeciw Narodowemu Obozowi Gospodarczemu, z którego programem on się zresztą solidaryzuje.

„Więc na co jego odrębna bezpartejna lista? Tylko dla dogodzenia osobistej ambicji? Na co to czas marnować członków Towarzystwa Kupców Detalicznych Branży Kolonialnej i nudzić ich osobistymi sprawami p. inż. Namysła? Przecież to i tak nie pomoże, bo nikt z nas nie będzie powtarzał głupstwa „trzydziestki”, tylko głosować będziemy na listę nr. 10 Narodowego Obozu Gospodarczego.

Jeden z obecnych.”

TYLKO
NEUTRALNE
MYDŁO
MARIS
Iste
CHRONICERĘ I UPIĘKSZA JA

Zapachy:
BEZ — FIOŁEK
FOUGÈRE — RÓZA
LAWENDA
TRÈFLE

CENA 1,25 zł

J. S. STERNIEWICZ-POZNAŃ

Pw 4275-S.689

Zjazd Międzynar. Unji Gospodarczej

Warszawa, 20. 9. (Tel. wł.) W sobotę 21. bm. wyjeżdża do Berlina delegacja polskich parlamentarzystów w liczbie 30 na zjazd Międzynarodowej Unji Gospodarczej. (w)

Agitacja monarchistyczna w Rosji

Warszawa, 20. 9. (Tel. wł.) W Piotrogradzie G. P. U. wykryła nową organizację monarchistyczną wśród b. oficerów carskich. Wielu z nich z rotmistrzem Szillerem zostało aresztowanych. Złożył on zeznanie, że organizacja zostawała w ścisłej łączności z b. rosyjskim generałem Glaznappen, kierującym centralą w Gdańsku, skąd organizacja czerpała środki pieniężne, zbierane wśród emigracji w Berlinie. (w)

Podpalenie z motywów antyreligijnych

Berlin, 18. 9. (PAT.) Wczoraj wieczorem wybuchł w Berlinie pożar w stojących naprzeciw siebie dwóch domach, należących do jednego ze związków religijnych. W jednym z tych domów mieściły się biura związku, w drugim drukarnia. Ponieważ pożar wybuchł jednocześnie w obu domach, znajdujących się w odległości od 5 — 6 metrów, istnieje przypuszczenie, iż pożar został podłożony. Prasa nacjonalistyczna wyraża zdanie, iż chodzi tu o akt zemsty ze strony organizacji wrogiej kościołowi.

Sytuacja w Palestynie

Londyn 19. 9. (AW) Mimo, iż w całej Palestynie panuje względny spokój, życie nie wróciło jeszcze do normalnego koryta. Przedewszystkiem dotychczas ludność żydowska nie powróciła do kolonij wiejskich, które w części zostały spalane przez Arabów, wobec czego pola leżą odłogiem. Również Hebron nie przybrał jeszcze swojej poprzedniej postaci. Wiele domów w tej dzielnicy świeci pustkami.

Londyn 19. 9. (PAT) Wstępne posiedzenie komisji śledczej dla zbadania sprawy wypadków w Palestynie odbędzie się w dn 23 bm Komisja wyjedzie dnia 3 października do Palestyny, gdzie pozostanie miesiąc.

W odpowiedzi na odezwę cizzakowców

„Sanacyjni” cizzakowcy (Polski Blok Demokratyczny, lista nr. 6) wydali odezwę wyborczą i rozrzucają ją po mieście. Na kłamstwa tej odezwy odpowiadamy, co następuje:

O ile idzie o miasto Poznań, to jedynie dzięki przewadze radnych przekonani narodowych doprowadzono miasto do tak wspaniałego rozkwitu i do stworzenia tak epokowego dzieła, jakim jest Powszechna Wystawa Krajowa. Dzięki tej ostatniej nie miał Poznań przez ostatnie dwa lata bezrobocia; przeciwnie wiemy o tem, że bardzo wielkie rzesze robotnicze mogły dzięki większym zarobkom uciulać sobie nieco grosza, a część pewna myśli dzisiaj o pobudowaniu własnych domków, jak tego dowodzą wykazy kandydatów na budowę domków przy

ul. Warszawskiej na gruntach miejskich (przydzielonych za beccen spółdzielniom „Dom własny” i „Praca”). Tymczasem radni z N. P. R. Lewicy, tworzący przy nowych wyborach t. zw. Polski Blok Demokratyczny (nr. 6) byli na terenie rady miejskiej zagorzałymi przeciwnikami Wystawy i większą część uchwał, przyznających środki na rzecz Wystawy, przechodziła wbrew ich głosom.

O przysporzeniu korzyści materialnej „swym partynikom” będzie N. P. R. Lewica mogła dopiero wtenczas mówić, jeśli wyeliminuje ze swego grona osoby, które zarabowały i zarabiają na zakładach miejskich i półmiejskich krocie tysięcy przez swą przynależność do rady miejskiej i jej różnych wpływowych komisji. Czołowy

Stronnictwo Narodowe

Kolo Łazarz

Zebranie członków odbędzie się w sobotę, 21 bm. o godz. 20-tej w lokalu p. Smoczyka, „Cukiernia Słowiańska”, ul. Marsz. Focha 70. Będą omawiane sprawy wyborów do Rady miejskiej oraz ostateczny przydział obwodowych i mężów zaufania do poszczególnych obwodów.

Obecność wszystkich członków konieczna.

ZARZĄD.

W poniedziałek, dnia 23 września 1929 r o godz. 8 wieczorem odbędzie się w wielkiej sali Ogrodu Zoologicznego

zebranie Stronnictwa Narodowego

na którym przemawiać będą: prezes sejmowego Klubu Narodowego poseł prof. Roman Rybarski i poseł Karol Wierczak.

Wstęp bezpłatny dla członków i sympatyków Stronnictwa. Karty wstępu otrzymać można w biurze Stronnictwa Narodowego, przy ul. św. Marcin 65, wejście z podwórza na lewo, a także przy wejściu na salę w dniu zebrania.

Proces Józefa Wójcika

W pierwszym dniu rozprawy przeciw Józefowi Wójcikowi po odczytaniu aktu oskarżenia (treść jego podaliśmy już wczoraj), przewodniczący sgrócił się do oskarżonego z zapytaniem, czy przyznaje się do winy. Osk. Wójcik odpowiada kategorycznie: „Nie!” Z kolei przystępuje do złożenia wyjaśnień.

Przemówienie oskarżonego

„Co się tyczy oskarżenia usiłowania zabójstwa — mówił p. Wójcik — to stwierdzam, iż byłem jedynie w stanie obrony koniecznej. Nie przychodzi mi w sprawie honorowej o godz. 6 rano, nie dopytuje się u dozorca, kto jestem, skoro byłem oficerem. Przez drzwi pytałem: „Kto tam?” — należało, by oficerowie wymienili swe nazwiska i powiedzieli, że przychodzą jako sekundanci. Na moje pytanie zmienionym głosem odpowiadano: „proszę otworzyć”, „sprawa pilna i krótka”. To świadczy o złych zamiarach. Te okoliczności spowodowały, że wzięłem broń do kieszeni, zanim drzwi otworzyłem, jak to obiecałem nieznanym interesentom. Oczywiście nie mogłem wówczas mieć zamiaru mordować ludzi, których przecie nie znałem. Z drugiej strony zdawałem sobie sprawę, że były dokonywane zbrodnie, które pozostały bezkarne.

„Zaznaczam, że miałem prawo nawet przyjąć tajemniczych interesentów z dobytek rewolwerem, jednak tego nie uczyniłem.

„Dziwnym było zachowanie się wchodzących w chwili wkraczania do mieszkania. Nie zdjęli oni czapek, a do drzwi tłoczyli się obaj jednocześnie. To nie jest postępowanie dżentelmenów, przychodzących jako sekundanci.

„Tłumaczenie por. Cebrowskiego, że wyjął szablę lewą ręką, mając już prawą obezwładnioną od kuli, jest nieprawdopodobne. Dobył on szablę w chwili, kiedy por. Nowaczyński, zamiast parę słów ze mną, zamierzył się do uderzenia mnie. Uważałem tedy za stosowne strzelić do Cebrowskiego, ponieważ jego atak był groźniejszy.

„Już po strzale, kiedy szamotałem się z Nowaczyńskim, Cebrowski nie tylko, że „nie chciał mię ciąć”, ale nawet natarł na moją żonę, która mię zasłaniała swym ciałem.

„Nie ja ponoszę odpowiedzialność w tej sprawie, ale za następstwa winę przypisać należy tym, którzy mię napadli, a dziś tu przychodzą jako świadkowie!”

Pytania prokuratora

Prokurator: Jak sobie oskarżony tłumaczy niektóre ustępy swego listu, dotyczące walk bratobójczych?

Osk.: W buncie majowym brał udział ci, co byli dotąd nietykalni, ci, co walczyli ochotniczo przeciw braciom Polakom w armii rosyjskiej. Oddziały polskie pomocnicze przy armii austriackiej dokonywały nawet egzekucyj na cywilnych chłopach w Kongresówce, n. p. w Bolesławiu w r. 1914. O tem narazie jeszcze głucho.

Prok.: Czy oskarżony sam nie był w armii austriackiej?

Osk.: Byłem, ale na froncie czarnogórskim.

Dalej oskarżony zeznaje, że w chwili najścia spał, jak długo stukano nie wie, dobieganie się było silne.

Prok.: Czy oskarżony, mając broń w kieszeni trzymał rękę za kołbę, czy za spust?

Osk.: Nie wykluczam, że za spust, lufa była ku dołowi.

Prok.: To niemożliwe.

Oskarżony otrzymuje do ręki rewolwer i pokazuje. Na sali wielkie poruszenie i zainteresowanie. Okazało się to nietylko możliwe, ale nawet normalne.

Dalej zeznaje Wójcik, iż w śledztwie nie chciał specjalnie obciążać oficerów bo wie, że napisać wykonali na czyjś rozkaz.

Zeznania por. Cebrowskiego i Nowaczyńskiego

Zeznawali następnie por. Cebrowski i Nowaczyński. Dają oni w swym zeznaniu krótki opis zajścia, mieszczący się mniej więcej w ramach aktu oskarżenia. Niewyświetloną zostaje kwestja, w jaki sposób por. Cebrowski wyszedł z domu p. Wójcika w czapce na głowie, skoro, jak twierdzi w trakcie rozmowy z gospodarzem, trzymał ją w prawej ręce i skoro strzał padł przed jakąkolwiek akcją ze strony zastępców. Prawa ręka porucznika, jak należy wnosić z toku jego zeznań, zaraz po strzale zwiśla. Lewą ręką porucznik bezpośrednio po strzale sięgnął do szabli.

Czyż czapka nie powinna wówczas upaść na ziemię? — A jednak porucznik wyszedł od p. Wójcika w czapce na głowie. Należy w tem miejscu dodać, że oskarżony w toku śledztwa twierdził: porucznicy wtargnęli do mego mieszkania, nie zdejmując czapek...

Drugi dzień rozprawy — Zeznania pułk. Ulrycha, kpt. Lewińskiego i szofera Adamczyka

W drugim dniu rozprawy zainteresowanie jeszcze się wzmogło, wpuszczano jednak tylko osoby mogące się wylegitymować legitymacją sądową lub prasową.

Pierwszy zeznawał dowódca 36 pp. pułk. Ulrych. Opowiada on o znanych zajęciach, a mianowicie o historii 2-ch listów, przesłanych do dowództwa 36 p. p. przez p. Wójcika, które on uważał za listy człowieka niepoczytalnego oraz o tem, jak po drugim liście p. Wójcika wezwał oficerów Cebrowskiego i Nowaczyńskiego, powierzając im prowadzenie sprawy honorowej.

Zeznawali następnie kpt. Lewiński i Kazimierz Adamczyk, szofer samochodu, który odwiózł poruczników do Piastowa. Zeznania ich nie przyniosły nic nowego.

Zeznania p. Wójcikowej

Z kolei zeznawała p. Marja Wójcikowa, żona oskarżonego. Jest to młoda kobieta, o wyrazistych rysach. Pełna zdecydowania i idealnie opanowana, staje przed kratkami.

Opowiada, jak obudziło ją w krytycznym dniu 13 czerwca o godz. 6 min. 10 silne pukanie. Sądziła, że to mleczarka, dopiero głos męża i odpowiedź przybyszów wyprowadziły ją z błędu.

Tuż po pytaniu: Czy pan pisał... usłyszała charakterystyczny szczełk wyciąganej szabli, odgłos kroków, jakby

Kino „Metropolis”

Od piątku

Grzesznica bez grzechu

Estera Ralston - James Hall
Reżyser Józef von Sternberg
Przedstawienia o godzinie 5, 7 i 9.

któs uskakiwał, jakby ktoś naprzd się posunął, a potem strzał. P. Wójciko wawpada do pokoju i ujrzała, jak jeden oficer trzymał kurczowo rękę jej męża, w której zauważyła rewolwer, drugi nacierał z obnażoną szablą. Krzyknęła wówczas: „Mordują męża, ratunku!” i rzuciła się między męża a wyższego z oficerów (Cebrowski), zasłaniając napastowanego od ciosów szabli. W pewnym momencie uczuła silne uderzenie po palcach; odruchowo zamknęła dłoń, oficer szarpnął szablę, raniąc p. Wójcikową głęboko. Podczas napadu starała się pohamować walczących, krzychała: „Nie zabijajcie mi męża — oddam wam wszystko, co posiadam. Panowie, jeśli wam o coś chodzi, to przynieście swój spór na inny grunt. Nic nie pomagają!”

Oficer wyższy pierwszy wycofał się z walki, podczas gdy niższy (Nowaczyński) szamotał się jeszcze z Wójcikiem, starając się wykręcić mu rękę, w której Wójcik trzymał rewolwer. Gdy mu się to udało, szybko opuścił mieszkanie, zostawiając na podłodze czapkę. Wrócił ze schodów i odezwał się ostrym tonem: oddaj czapkę! Cisnęłam mu czapkę w twarz wraz ze słowami: „Postąpiłiście jak bandyci!”

Po p. Wójcikowej zeznawał św. K u t a, dozorca domu, w którym Wójcikowie mieszkali.

Dokoła wyborów do rad miejskich

We Wrześniu

Września, we wrześniu.

Zgłoszono tu 4 listy kandydatów. Są to:

Lista nr. 1 P. P. S. ze Stanisławem Piackowskim na czele.

Lista nr. 2 mniejszości narodowych z Józefem Zinnem na czele,

Lista nr. 3 N. P. R. z Stanisławem Szambelanem na czele,

Lista nr. 4 Koła Obywatelsko-Gospodarczego.

Niewątpliwie zwycięstwo przypadnie w udziale liście nr. 4.

W Wyrzysku nie będzie wyborów

Wyrzysk, we wrześniu.

Na ręce Komisji Wyborczej wpłynęły trzy listy kandydatów (w tem dwie polskie, a jedna niemiecka), a mianowicie: lista nr. 1 Obywatelskiego Bloku Gospodarczego z aptekarzem p. Sambergerem na czele; lista nr. 2 woźnego Urzędu Skarbowego Karola Wachholza z tymże na czele; lista nr. 3 (niemiecka) z Waldemarem Jennerem, urzędnikiem związkowym na czele. Jedynie listę nr. 1 Obywatelskiego Bloku Gospodarczego jako odpowiadającą w zupełności wszelkim wymogom ustawowym, uznała komisja wyborcza za ważną. Listy zaś nr. 2 i nr. 3 z powodu zasadniczych braków uznane zostały za nieważne. Z tego powodu zostało głosowanie, przewidziane na dzień 6 października br. odwołane jako zbędne.

Do rady miejskiej weszli temsamem pp.: 1) Samberger Walerjan — aptekarz, 2) Szopiński Franciszek — robotnik, 3) Januszewski Józef — kierownik szkoły, 4) Malich Władysław — kupiec, 5) Siudziński Leon — mistrz rzeźnicki, 6) Guenther Marjan — urzędnik, 7) Kościński Franciszek — rolnik, 8) Szczepański Andrzej — chałupnik, 9) Romiński Józef — mistrz kolodziejski.

Oprócz tego weszli z listy nr. 1 jako zastępcy pp.: 10) Rewoliński Józef — kupiec, 11) Klappa Józef — nac. Kasy Skarbowej, 12) Spera Bolesław — robotnik, 13) Langenau Franciszek — kupiec, 14) Kubiński Michał — kowal-rolnik.

Sytuacja wyborcza w Środzie

Środa, we wrześniu.

Zgłoszono tu 5 list, a mianowicie:

Listę nr. 1 „Polskiego Bloku Demokratycznego” — jest to lista „sanacyjnych” cizakowców;

Listę nr. 2, która jest listą osobistą p. Wład. Śmiśniewicza;

Listę nr. 3 — Narodowo - Gospodarczą;

Listę nr. 4 Mieszczańską;

Listę nr. 5 Gospodarczego Zjednoczenia Pracy — jest to druga lista „sanacyjna” odłamu Zjednoczenia Miast i Wsi.

Największe szanse ma lista nr. 3, na którą winni głosować wszyscy dbali o rozwój miasta obywatele.

Konstytucyjne zebranie rady miejskiej w Gdyni

Gdynia, we wrześniu.

Dnia 10 bm. o godz. 19 odbyło się w gmachu szkoły powszechnej pierwsze konstytucyjne posiedzenie nowo wybranej rady miejskiej, przy obecności 15 radnych (3 było nieobecnych). Wprowadzenia w urządowanie nowych radnych dokonał na mocy restryktu wojewody pomorskiego zastępca prezydenta miasta p. Bilek, który w zagajeniu zobrazował całokształt gospodarki miejskiej. Dalsze obrady odbywały się pod przewodnictwem najstarszego wiekiem z pośród radnych, p. Radtkego.

Prezydium rady miejskiej ukształtowało się następująco: przewodniczącym wybrany został dziewięciu głosami zblokowanych list nr. 1 i 2 przeciw 6 głosom („sanacyjnej”) listy nr. 3 — dyrektor koncernu węglowego „Polskarob” p. Neyman, czołowy kandydat listy nr. 1; na zastępcę przewodniczącego wybrano również 9 głosami p. Miotkego (lista nr. 2). Radni z listy nr. 3 wstrzymali się tu od głosowania, oddając 6 pustych kartek.

Nowoobрани przewodniczący rady miejskiej p. Neyman w krótkim przemówieniu zwrócił uwagę radnych na ich obowiązki i na odpowiedzialność, która na nich ciąży ze względu na niezmiernie ważne stanowisko, jakie przysła „wielka Gdynia”, miasto i port, zając mają w życiu gospodarczem państwa polskiego.

Bardzo ważnym zagadnieniem jest w Gdyni sprawa budowy mieszkań i osiedli robotniczych i kwestja tą, zdaniem p. przewodniczącego musi się rada miejska przedewszystkiem zająć.

SPORT

Hippika

Drugi dzień wyścigów konnych w Ławicy przyniósł następujące wyniki: Płoty, dyst. 2800 m, 1000 zł: „Karasa” — Friedmanna (j. Lipowiec); przeszkody dyst. 3.600 m, 700 zł: „Filadelfja” własność kpt. Mrowca (j. właściciel); płaska dyst. 1100 m, 1000 zł: „Wołyniańska” of. 19 p. ul. (j. Osiński) o łeb przed „Eskortą”, startowało 8 koni; przeszkody dyst. 4200 m, 1000 zł: „Horodenka” of. 15 p. ul. (j. por. Bobiński); płaska dyst. 2100 m, 600 zł: „Irena” Jaszewilego (j. Jagodziński) o łeb przed „Zagadką”; przeszkody dyst. 3200 m, 600 zł: „Tuhaj Bej” L. J. Kronenberga (j. Rowtoń); płoty dyst. 2400 m, 600 zł: „Borsuk” rtm. Antoniewicz i rtm. Królikowicz: „Borsuk” (j. por. Bogdanowicz). W niedzielę atrakcyjna nagroda sezonu: Wielkie Handicap Wlkp. na dyst. 6400 m. 5000 zł. i nagroda Resursy. Szczegółowiej o tej ciekawej gonitwie — jutro.

Kolarstwo

Oddział kolarzy K. S. „Warta” przypomina wszystkim swoim członkom o biegu sprinterskim, który odbędzie się w niedzielę, oraz wycieczce do Kobylnicy. Zbiórka o godz. 6.30 przed sekretarjatem.

Lekka atletyka

Dwa nowe rekordy polskie ustanowiono w tych dniach, a mianowicie: Więckowski (Sokół Bydgoszcz) uzyskał 37.03 m w młocie i Buczyński pokrył 25 km. w 1:38.38,6, zatem w czasie o 8.21,4 lepszym.

Okregowy bieg na przełaj S. M. P. Fara odbędzie się 29 bm. o godz. 11, a nie w nadchodzącą niedzielę. Start i meta na boisku Sokola. Dystans wynosi 4000 m. Zgłoszenia należy kierować pod adresem: Cz. Kamiński (ul. Wielkie Garbary 55).

Mistrzostwa kl. B odbędą się 22 b. m. na boisku Sokola z powodu nieotrzymania przez POZLA stadionu wojsk.

Piłka nożna

Sędziowie na niedzielne mecze ligowe są następujący: „Warta” i „Garbarnia” — p. Mallow, „Turyści” i „Pogoń” — p. Kosicki, „Warszawianka” i „Czarni” p. Lustgarten, „Cracovia” i „Wisła” — p. Słomczyński, „I. F. C.” i „Polonia” — p. Korngold.

„Garbarnia” — „Warta”. Pierwsze spotkanie tych drużyn w Poznaniu zapowiada się bardzo interesująco. Garbarnia jest bardzo dobra i zajmuje dziś w tabeli trzecie miejsce za „Wartą” i „Wisłą”. W razie wygranej ma szanse wybić się na pierwszą. Zapowiada się zatem mecz powyższy nie mniej interesująco jak spotkanie „Cracovia” — „Warta”. Aby uniknąć tłoku na boisku zaleca się wszystkim nabywanie biletów w przedsprzedaży a mianowicie w firmie Camera ul. Fr. Ratajczaka 3 oraz w sekretarjacie od 10 do 12 i od 16 do 19. W niedzielę od 10 do 12.

Tennis

Listy najlepszych 10 graczy za rok bieżący ustalił już światowej sławy autorytet w zakresie tenisu, wybitny angielski dziennikarz sportowy Wallis Myers. Listy te wyglądają następująco: p a n o w i e: 1. Cochet, 2. Lacoste, 3. Borotra, 4. Tilden, 5. Hunter, 6. Lott, 7. Doeg, 8. van Ryn, 9. Austin, 10. de Morpurgo; p a n i e: 1. Wills, 2. Watson, 3. Jacobs, 4. Nuthall, 5. Heine, 6. Mathieu, 7. Bennett, 8. von Reznicek, 9. Mitchell, 10. Goldsack. Listy te, zwłaszcza panów, budzą poważne zastrzeżenia o czem pomówimy później.

W mistrzostwie Tatr w Smokowcu brali również udział bracia Stolarowie. Maks doszedł do półfinału i uległ Menzlowi 2:6, 1:6 który zdobył tytuł mistrzowski w. o. ponieważ w finale Jerzy Stolarow nie startował. W podwójnej zwyciężyła w końcowej rozgrywce para Menzel i Klein bijąc po zaciętej walce braci Stolarowych 11:9, 4:8, 6:2.

V Turniej o mistrzostwo gimnazjów Poznania urządziła sekcja tenisowa przy gimnazjum im. św. Marji Magdaleny na kortach A. Z. S. w dniach 21 i 22 września b. roku. Zgłoszenia tylko gimnazjastów należy składać w kasie drogerji „Uniwersum” ul. Fr. Ratajczaka 38 wraz z wpisowem wynoszącym 3 zł. od konkurencji. Szczegóły na plakatach w poszczególnych gimnazjach.

WIADOMOŚCI POTOCZNE

Final tajemniczej tragedji

Dzisiaj odbywa się rozprawa przeciwko zabójcy narzeczonej w dniu ślubu

Głośnie echem odbiła się w ub. roku zbrodnia, jakiej dopuścił się na osobie swej narzeczonej Janiny Siewertówny 24-letni Hieronim Wencel.

Było to dn. 1 września ub. r. W dniu tym miał się odbyć ślub wymienionych. W mieszkaniu przy ul. Marszałka Focha 89 zastawiono już stoły i czyniono przygotowania do wesela, które jednak w chwilę później zakończyło się niespodziewanie tragicznie.

Niedoszli małżonkowie musieli jeść w urzędzie stanu cywilnego załatwić formalności związane z zawarciem związku małżeńskiego. Przed wyjazdem do wspomnianego urzędu, wywołał Wencel swą narzeczoną pod jakimś pretekstem na korytarz. Po chwili rozległy się na schodach strzały, które zaalarmowały obecnych. Oczom ich przedstawił się straszny widok. Na schodach leżała Siewertówna z raną na skroni i plecach, a nad jej ciałem załamywał rozpaczliwie ręce nie szczęśny zabójca. Widząc przybyłych, porwał się nagle i wybiegł na ulicę, a stąd wpadł do bramy domu pod nr. 83, gdzie strzelili również do siebie w skroni.

Zawezwano karetkę pogotowia, która zabrała ofiary tragicznego zaj-

ścia do szpitala. Zabójcę zdołano utrzymać przy życiu, a Siewertówna zmarła kilka dni po wypadku.

Zabójca w pierwiastkowych dochodzeniach przyznał się do czynu. Nosił się on z tym zamiarem już od dłuższego czasu, gdyż jako woźny zarabiający 92 zł nie byłby w stanie wyżyć żony. Poza tem zdawało mu się, że Siewertówna po ślubie będzie go zdradzała. W dalszych dochodzeniach Wencel zmienił swe pierwotne zeznania, oświadczając, że postrzelenie nastąpiło przypadkowo, gdy miał zamiar popełnić samobójstwo ze względu na swe złe położenie materialne. Narzeczone chciała temu przeszkodzić i wówczas padły strzały, które zraniły Janinę.

Na dzisiejszej rozprawie Wencel w zeznaniach swych jest chwiejny i co chwilę mówi co innego. Przesłuchano dotychczas kilku świadków, którzy zeznawają na niekorzyść oskarżonego. Rozprawia przewodniczący sędzia Wilczak, a oskarża prokurator dr. Woźniak. Prócz świadków powołano jako rzeczoznawcę prof. dr. Horoszkiewicza oraz prof. dr. Borowieckiego i dr. Paszkietę. Obrony podjął się mec. dr. Fersten. (z)

Niebezpieczna połać miasta

Na marginesie ciągłych awantur w t. zw. „parkach rozrywkowych“

Mniej więcej przed miesiącem zwróciliśmy uwagę policji na niebezpieczną połać naszego miasta, mianowicie na t. zw. „parki rozrywkowe“ przy drodze Dębińskiej; domagając się od urzędu bezpieczeństwa publicznego silniejszej kontroli nad tą częścią miasta. Niedawno również zamieściliśmy list mieszkańców pobliskich ulic, którzy z całą stanowczością żądali zwiększenia ilości posterunkowych w celu zlikwidowania codziennych awantur i hałasów, zamieniających się niekiedy formalnie w krwawe bójkę. Uwagi nasze nie przeszły bez echa, bowiem odtąd patrole policyjne zachodzą tam częściej i w kilku wypadkach już interwenjowały. Nie wszystko jednak uczyniono.

Dowodem niezdrowych stosunków, panujących w tej okolicy jest ostatni wypadek w parku rozrywkowym przy drodze Dębińskiej, który o mało nie zakończył się ofiarami w ludziach. Przebieg awantury był następujący:

Wśród nieopisanego gwaru nagle powstała kłótnia. Okazało się, że jakiś mocno podпиты awanturnik zaczął w brutalny sposób gościć, na co ten odpowiednio zareagował. Awantura była w mgnieniu oka przybrała poważne rozmiary, gdyby nie posterunkowy, który zjawił się na wezwanie zaczepionego. Gdy policjant pragnął wylegitymować pijanego awanturnika, ten odrazu rzucił się, bijąc go pięściami w twarz, wołając o pomoc. Oczywiście niebawem szamocącego się z opryskiem policjanta otoczył tłum wyrostków i podejranych indywiduów, starając się odbić pijaka. Zanosi-

ło się już na krwawą bijatykę, gdy posterunkowy nagle dobył rewolweru i trzykrotnie wypalił w powietrze. Rozwydrzony tłum z tem większą zaciętością zaczął nacierać na policjanta, lecz na szczęście przyjechał patrol policyjny i zajęcie zlikwidował. Z najbardziej awanturujących się wymienić należy: Stanisława Jerzyka, Edm. i Leona Szulców. Wszyscy aresztowani zamieszkują przy ul. Fabrycznej.

Widzimy więc, że do t. zw. parków rozrywkowych uczęszcza przeważnie awanturzysta młodzież. Wieczorem ściągają tam najrozmaitsze indywidua z pod ciemnej gwiazdy razem z kobietami lekkich obyczajów.

W tych niemoralnych i awanturniczych „zabawach“ biorą również udział dzieci. Byliśmy przecież świadkami, jak niedoletni młokos, przebrany w lachmany, udając dziada zabawał liczną zgromadzoną publiczność ordynarnymi „dowcipami“. Czasami wychodził na ulicę, by ściągać spacerowiczów. Niestety, nie było nikogo, któryby na te rzeczy odpowiednio zareagował.

Nie chodzi więc tylko o to, aby nie dopuszczać do krwawych bójek i awantur, policja również winna baczną zwrócić uwagę na demoralizujące zabawy, w których bierze udział młodzież. W imię zatem bezpieczeństwa mieszkańców dzielnicy przy drodze Dębińskiej i opinii miasta — władze bezpieczeństwa powinny energicznie zająć się owem i „parkami rozrywkowymi“ i zrobić z nimi należyty porządek. (tr)

KALENDARZYK

Piątek, 20 września 1929.

Słońce: wschód 5,35 — zachód 17,50 — długość dnia 12 godzin 23 min.

Księżyc: wschód 18,41 — zachód 6,59 — po pełni.

Stan pogody według spostrzeżeń Stacji Meteorologicznej przy Uniw. Pozn.: Piątek, godz. 7 rano. Temperatura powietrza wysoka plus 15 st. Cels. — Pochmurno. Wiatr południowo-zachodni. Ciśnienie atmosferyczne niskie 748 mm. — W ubiegłej dobie temperatura najwyższa plus 25 st. C., najniższa plus 13 st. Cels.

Stan wody w Warcie według notowań Inspekcji Dróg Wodn. dziś — 0,20 m. Kal. rz.-kat.: Eustachy — jutro Mateusz Ap.

Kal. słow.: Myślisław — jutro Bożydar.

Nocna służba aptek

Sródmieście: Apteka 27 Grudnia, ulica 27 Grudnia 18. — Apteka pod Złotym Lwem, St. Rynek 75. — Apteka św. Piotra, pl. Świętokrzyski.

Jeżyce: Apteka Mickiewicza, ulica Mickiewicza 22.

Łazarz: Apteka Łazarska, ul. Małeckiego nr. 26. — Apteka p. Plucińskiego, ul. Marszałka Focha 72.

Wilda: Apteka „Fortuna“, ulica Górna Wilda 96.

Pogotowie Ratunkowe Związku Lekarzy, ul. Pocztowa 30, dyżurnie we dnie i w nocy. — Telefon 55-55.

ZEBRANIA, ZJAZDY

— **Zarząd Okr. I Wielkop. Związku Kół Śpiew.** zaprasza uprzejmie obywateli Górczyna, zwłaszcza młodzież, na zebranie, jakie się odbędzie w celu założenia Koła Śpiewackiego w Górczynie, w dniu 22 bm. o godz. 12 w południe po nabożeństwie w tamtejszej Ochronie przy ulicy Bosej.

— **Zjazd budowniczych z Zach. Polski** odbędzie się 21 bm. o godz. 17 w sali „Strzecha“ przy ul. Sew. Mielżyńskiego nr. 23. Na porządku obrad referaty syndyka dr. Górnickiego o ustawodawstwie i bud. Polaszka z Gostynia o zadaniach budowniczego, następnie dyskusja i wolne głosy.

KOMUNIKATY RÓŻNE

— **Baczność sokoli i sokolice gniazd poznańskich!** Dnia 22 bm. bierzemy udział w uroczystościach zjazdu weteranów 1863 r. Zbiórka wszystkich umundurowanych druhow i druhen z gniazd

poznańskich pod sztandarem reprezentacyjnym okręgu punktualnie o godz. 8,30 przed Katedrą. Po nabożeństwie odbędzie się pochód przez miasto, defilada koło pomnika Kościuszki a następnie akademia w sali reprezentacyjnej P. W. K. Czołem! Zarząd Okręgu Poznańskiego.

— **Drużyna Błękitna** stawia się dnia 21 bm. o godz. 19 w mundurach błękitnych na zbiórke w koszarach 58 p. p. przy ulicy Bukowskiej celem wzięcia udziału w capstrzyku uroczystości weteranów 1863 r. W niedzielę o godz. 8 rano zbiórka na placu Tumskim przed katedrą celem wzięcia udziału w nabożeństwie, defiladzie i uroczystości zjazdu weteranów 1863 r.

— **Sodalicja Pań Konfekcyjnych** urzędują wycieczkę do Gostynia w niedzielę 22 bm. Wyjazd autobusem o godzinie 6,45 ze Starego Rynku (przy „Bławacie“). Podróż w obie strony kosztuje 6,25 zł od osoby. Zgłoszenia należy skierować do sekretarki p. Rempulskiej, W. Garbary 44.

— **Tow. kształcącej się młodzieży pod wezw. św. Antoniego, Wilda** obchodzi w dniu 22 bm. 7-lecie swego istnienia. Z tego powodu odprawi się w kościele Zmartwychwstania Pańskiego o godz. 8 msza św., na którą zaprasza się towarzysztwa wildeckie ze sztandarami. Po nabożeństwie uroczyste zebranie i otwarcie wystawy prac członków. O godz. 18 odbędzie się przedstawienie w sali parafjalnej, które zaszczyli swą obecnością hrabina Zamoyska.

— **Koło śpiew. im. „Moniuszki“** obchodzi w początku przyszłego roku dziesięciolecie swego istnienia. Z okazji tej zamierza wykonać „Sonety Krymskie“ Stanisława Moniuszki, które będą powtórzone na jubileuszowym zjeździe Związku Westfalsko-Nadreńskiego. Upraszają się członków z tego powodu o pilne i regularne uczęszczanie na lekcje. Zgłoszenia nowych członków przyjmuje się do końca bieżącego miesiąca na każdej lekcji w wtorki i piątki o godz. 20 u p. Jarockiego, ul. Masztalarska.

— **Pod uwagę b. jeńcom wojennym w Anglii.** Urząd Emigracyjny zawiadamia, iż zgodnie z decyzją Pana Ministra Pracy i Opieki Społecznej powierzył Zarządowi Głównemu Zrzeszenia b. jeńców wojennych zach. ziem Polski w Poznaniu akcję wypłaty pozostałych w ewidencji Urzędu należności obywateli polskich, b. jeńców w niewoli angielskiej, dla których rząd angielski przesłał w swoim czasie pewne sumy. Kwoty te stanowią należności tych b. jeńców, którzy w niewoli podawali się za Polaków i byli umieszczeni w t. zw. kompanji polskiej Nr. 285 w Abbeville lub też w mieszanych kompanjach na terenie Francji. Wypłat dokonywać będzie Zarząd Główny wspomnianego Zrzeszenia. Sekretarjat Zarządu Głównego mieści się w Poznaniu przy ul. Słowackiego 35, dokąd mogą zwracać się zainteresowane osoby.

— **Spis poborowych.** Prezydent stoł. miasta Poznania zwraca uwagę na rozplakatowane obwieszczenia, w których wzywa mężczyzn obywateli polskich zamieszkałych na obszarze miasta Poznania, a urodzonych w roku 1909 oraz mężczyzn od rocznika 1908 do 1883 włącznie, którzy dotychczas nie stawali z jakichkolwiek powodów przed komisją poborową i nie posiadają dokumentów wojskowych, do wpisania się do spisu poborowych w komisariatach, w godzinach urzędowych.

KRONIKA MIEJSCOWA

— **Zawody konne na arenie P. W. K.** w dniu 22. 9. nie odbędą się, bo są przełożone na dzień 23. 9.

— **Nowa placówka pracy.** Dnia 15. b. m. otworzyła dr. med. Marja Karłowska pracownię analityczną w Poznaniu przy ul. Ogrodowej 9 wysoki parter. — Dr. Marja Karłowska praktykowała w instytucjach bakteriologicznych w Warszawie i Wiedniu, następnie przez szereg lat kierowała miejską pracownią bakteriologiczną w Bydgoszczy. Znana tam i ceniona jako wybitna zdolność, doprowadziła początkującą instytucję jej pieczęć powierzoną do niezwykłego rozwoju, ku wielkiemu zadowoleniu miejscowych lekarzy.

— **Ochrona gołębi pocztowych.** W ostatnim czasie zaginęła pewna ilość gołębi pocztowych, które bądźto zginęły na lotach ćwiczebnych z powodu osłabienia, lub też zostały rozszarpane przez jastrzębie względnie zostały przyłapanie przez osoby hodujące nielegalnie gołębie pocztowe. W każdym wypadku schwywania gołębia pocztowego (ewentualnie znalezienia szcztaków gołębi pocztowych, rozszarpanych przez jastrzębie) należy powiadomić w najkrótszej drodze Szefostwo Inż. O. K. VII. w Poznaniu, Plac Działowy 2, podając szczegółową treść pieczęci znajdujące się pod skrzydłami gołębia, stwierdzającej przynależność gołębi do poszczególnych towarzystw, jak również napisy na aluminiowej obrączce rodowej gołębia. Zwraca się przytem uwagę, że osoby, które bez zezwolenia utrzymują gołębie pocztowe względnie je wyłapują lub sprzedają osobom nieuprawnionym do utrzymywania gołębi pocztowych, karane będą w myśl art. 20 ustawy z dnia 2. 4. 1925 Dz. U. R. P. nr. 45 grzywną do wysokości 2000 złotych albo aresztem do 6 tygodni lub więzieniem do 6 miesięcy.

— **Z targu.** Dnia 20. b. m. na pl. Sa- plezyńskim płacono za nabiał: 1 kg masła wiejskiego 6,40—6,80 zł; masła mleczarskiego 7,20—7,60 zł; twarogu 1,00—1,40

U kobiet w ciąży i młodych matek, stosowanie naturalnej wody gorzkiej Franciszka Józefa wzmacnia prawidłowość funkcji żołądka i kiszek. Główni przedstawiciele współczesnej ginekologii wskazują na wodę Franciszka Józefa jako środek działający w większości wypadków wyjątkowo pewnie i bezboleśnie. Zadać w aptekach i drogerjach. nw 3972

zł; mendel jaj 2,60—2,70 zł; litr śmietany 2,60—3,00 zł; litr mleka pełnego 38—40 gr; za mięso: 1 kg słoniny świeżej 3,20 do 3,40 zł; słoniny wędzonej 4,00—4,20 zł; wieprzowiny 3,20—4,40 zł; wołowiny 2,70—4,40 zł; cielęciny 3,20—4,80 zł; skowiny 3,20—3,60 zł; koziny 2,00—2,20 zł; smalcu 4,00—4,20 zł; za drób: para kurcząt 4,00—5,00 zł; kura 4,00—5,00 zł; perlica 6,00—8,00 zł; kaczka 5,00 6,00 zł; para gołębi 2,00—3,00 zł; para kuro-patew 6,00—7,00 zł; za ryby: 1 kg szczy-paka 6,00—7,00 zł; karpia 6,00—7,00 zł; lina 5,00—5,60 zł; węgorza 6,00 zł; karasia 3,40—4,00 zł; leszcza 4,00—4,40; okonia 3,60 zł; suma 4,00—5,00 zł; białych ryb 1,60 do 2,00 zł; za jarzyny: 1 kg ziemniaków 10—12 gr; pecek marchwi 10 gr; buraków 10—15 gr; cebuli 15 gr; 1 kg szpinaku 60—80 gr; jarmużu 40 gr; 1 kg fasoli 30 do 50 gr; fasoli szparagowej 80 gr; 1 kg rabarbaru 30 gr; 1 gł. salatkii zielonej 10 do 20 gr; białej kapusty 25—40 gr; modrej i włoskiej 40—60 gr 1 p. rzodkiewek 20 gr; 1 p. kalarepy 15 gr; 1 kalafior 0,30—1,00 zł; 1 mdl. ogórków 1—1,50 zł; 1 kg bobu 1,20 zł; 1 kg pomidorów 0,40—0,60 zł; za owoc: 1 kg jabłek 0,50—1,20 zł; gruszek 0,60—1,00 zł; śliwek 0,60—1,20 zł; borówek (brzoszczyn) 1,40 zł; 1 kg winogron 4,00 do 5,40 zł; 1 kg jeżyn 1,20 zł; za grzyby: 1 kg pieczarek 4—5 zł; 1 kg borowików 5,00—7,00 zł; maślaków 3,00 zł; rydze 6,00 do 8,00 zł; za mendel raków płacono 1,00 do 2,50 zł. 1 kg chleba 40 gr. — Dowozy duże. Targ ożywiony. Ceny naogół bez zmian. (hu)

KRONIKA WYPADKÓW

— **Strzały na Nowym Rynku.** Dzisiaj rano około godz. 7 na Nowym Rynku rozległy się strzały. Strzelał jakiś młody człowiek do drugiego, który uderzeniem łaski starał się wytrącić mu browning z ręki. Do strzelającego doskoczył obecny w pobliżu posterunkowy i po krótkim szamotaniu wydarł mu broń. Obydwaj bohaterowie zjścia odnieśli rany. Ten, który strzelał, jakiś Filimow, ranił się sam w lewą rękę postrzałem, w czasie, gdy posterunkowy wydierał mu broń. Jego przeciwnik, jakiś Andrzej Gardecki, odniósł dwie rany postrzałowe, w policzek i w ramię. Gardeckiego odstawiono do szpitala miejskiego, Filimowa zaś po opatrzeniu rany aresztowano. Powód zjścia nie jest jeszcze wyjaśniony. (k)

— **Wypadek przy pracy.** W zakładach Cegielskiego na Główniej uległ wczoraj wypadkowi 28-letni formiarz Marjan Kędziński, zamieszkały przy ul. Marjackiej 6. Kędziński mianowicie został pochwycony przez tryby i utracił w ten sposób palec wskazujący prawej ręki. (k)

— **Poparzony przy eksplozji benzyny.** Wczoraj po południu zajęty czyszczeniem maszyny benzyną w zakładzie „Dziennika Poznańskiego“ drukarz Ignacy Jakubowski, zamieszkały przy ulicy Krzyżowej 8, wskutek wybuchu poparzył się na twarzy, nodze i rękach. Ofiarę eksplozji przewieziono do lecznicy miejskiej. (k)

— **Pożar.** W składzie kwiatów p. Skrzypczaka przy św. Marcynie 37 powstał wczoraj późnym wieczorem ogień z powodu nagłego zwarcia przewodów elektrycznych. Ogień ugaszono, zanim zdołał wyrządzić większe szkody. Do pomocy przywołano miejską straż pożarną. (k)

— **Podrzucenie zwłok noworodka.** Dzisiaj rano w bramie domu przy ul. Jasnej nr. 5 znaleziono zwłoki noworodka płci męskiej, podrzuczone przez nieznaną osobę. Na zwłokach spostrzeżono ślady uduszenia. (k)

— **Przejechanym przez rowerzystę** został chłopiec Czesław Wesolowski i odniósł złamanie lewej nogi. (z)

— **Wypadki samochodowe.** Dnia 19 bm. najechał kierownik samochodu P Z 10488 przy ul. Kaponiera na wózek ręczny dwukolny naladowany, prowadzony przez Szarolete Nikodema, zamieszkał w Żegrzu przy ul. Wąskiej 22. Samochód utracił przytem szybę. — Na ul. Dąbrowskiego 5 najechany został przez samochód P Z 42440 p. Bondke Edward, zamieszkały w Baranowie pow. Poznań, przyczem odniósł okaleczenia na głowie. — Dnia 19 bm. na ul. Górna Wilda wpadł

Dzisiaj w Kinie

Apollo: „Na zachód od Zanziboru“.

Aurora: „Pat i Patachon jako podpalacze“.

Bajka: „Uwodziciel“.

Casino: „Uwodziciel“.

Colosseum: „Sitting Bull, wódz czerwonoskórnych“.

Edison: „Kandydatki do rozwodu“.

Kapitol: „Carewicz“.

Metropolis: „Grzesznica bez grzechu“.

Odeon: „Rasputin i kobiety“.

Renaissance: „Jack pogromcą Indjan“.

Słońce: „Nadkobieta“.

Stylowe: „Erotikon“.

Wilsona: „Książę student“.

pod samochód P Z 12130 czternastoletni Lapis Wincenty, zamiesz. przy Górnej Wildzie 116, przyczem złamał lewą nogę. (z)

KRONIKA POLICYJNA

— **Aresztowania.** W związku z doniesieniem o napadzie rabunkowym na gosp. Polcyna Józefa z Bolechowa, ujęto dnia 19 bm., jako dalszego współnika szajki, Grześkowiaka Jana, ur. 1. 6. 1908 w Poznaniu, zamiesz. przy ul. Krótkiej nr. 3. Wszyscy sprawcy rabunku — Panowicz Jan, Pawlak Adam i Grześkowiak Jan — do czynu się przyznali i po sfotografowaniu i daktyloskopowaniu zostali dostawieni Sądowi Grodzkiemu. — Odstawiono do sądu także Wysockiego Walentego, ur. 5. 2. 1897 w Krotoszynie, zamiesz. przy ul. Szkolnej 3, za kradzież — Za usiłowaną kradzież kieszonkową aresztowano Turka Dawida z Warszawy. (z)

— **Kradzieże i włamania.** W Teatrze Polskim skradziono p. Bilifskiemu Kazimierzowi z Ostrowa portfel zawierający 220 zł, wykaz osobisty, 2 kupony dolarowe, 6 losów P. W. K., 2 losy loterii państwowej i bilet kolejowy. — Dnia 19. bm. włamali się złodzieje do pokoju służby restauracji „Dancing” na terenie „E” i skradli p. Ciastkowskiemu Marjanowi rower marki „Weltadler” nr. fabr. 16494, dwie marynarki koloru czarnego, kurtkę koloru brązowego i swetr koloru brązowego. — Firmie Wesołowski przy ul. Wenejańskiej skradziono z warsztatu stolarskiego różne narzędzia. — Z zamkniętej skrzyni służącej do przechowywania narzędzi brukarskich, skradziono żelazną ramę do obijania bruku, znaczoną w górnej części literą „J”, własność p. Antoniego Szymczy. — P. Orzechowskiemu Janowi, zamiesz. przy ul. Górki 1, skradziono ubranie granatowe, płaszcz czarny zimowy, kożuch i inne przedmioty. (z)

— **Bezpieczeństwo dokumenty.** W Wydziale Siedczym, pokój 41, znajduje się karta tramwajowa na nazwisko Wysocza, świadectwo choroby na nazwisko Marja Redmer, świadectwa pracy na nazwisko Krasicki Kazimierz, tymczasowe zaświadczenie na nazwisko kaprala Nawrockiego Teofila, odpis świadectwa ukończenia szkoły na nazwisko Marciniakówna Leokadja, książeczka wojskowa na nazwisko Chociszewski Jarosław, 2 paszporty niemieckie na nazwisko Jach Mikotaj i Rozalja, dowód osobisty na nazwisko Świątkowska Anna. Dokumenty te można tam odebrać. (z)

— **Czyja własność?** W Komisarjacie I. P. P. znajdują się dwukolny wózek i 2 skrzynie szkła. Poszkodowani zechcą te przedmioty odebrać. (z)

Z OSTATNIEJ CHWILI

— **Groźny pożar w Mosinie.** Dnia 19. bm. o godzinie 17 w pobliżu Mosiny wybuchł groźny pożar w wielkiej stodole kupca p. Szendera. Spalio się pięć wagonów sztucznych nawozów, zboże, siano i słoma, łącznej wartości około 25 tys. zł. Wartość sztucznych nawozów, które były własnością „Rolnika” w Kostrzynie, ocenia się na około 10 tysięcy zł. Wiatr był dość silny, to też istniało poważne niebezpieczeństwo przeniesienia się ognia na sąsiednie budynki. Stodoła spaliła się doszczętnie, pozostały tylko 3 ściany. — Istnieje uzasadnione podejrzenie, że ogień został podłożony. (sc)

— **Aresztowano w Bydgoszczy** pod zarzutem kradzieży 5500 zł na szkodę poręcznika Antoniego Trepki 27-letnia Józef Podbielski z Poznania (Kwiatowa 13) i 27-letnia Stefanję Węsierską. Obydwie odstawiono do bydgoskiego więzienia sądowego. (k)

— **Aresztowano pod zarzutem niedozwolonej operacji** 18-letnia Scholastykę Tokarską z Pacenowic w pow. pleszewskim i odstawiono do więzienia sądowego w Pleszewie. (k)

— **Przejechany został przez wóz w Jarocinie** na ul. Krakowskiej 7-letni Czesław Pięćkiewicz tak nieszczęśliwie, iż wkrótce zmarł. Winę przypisuje się Rochowi Stankowi z Jarocina (ul. Krakowska 30), który postraszył dzieci, bawiące się w jego altanie, przyczem uciekając wpadły one pod koła. Wóznica Liczba jechał powoli, nie mógł jednak wstrzymać koni. (k)

— **Pożar lasu powstał w Karłowicach** w pow. odolanowskim; szkoda jest nieznaczna. Jak się okazało, ogień spowodował 19-letni robotnik Jan Zawadzki, który rzucił niedopałek papierosa. (k)

— **Skradziono parę koni z powózka** własność rolnika Stanisława Robaka ze Strzyżewa, którego napadło dwu osobników na drodze pod Strzyżewem w pow. wrzesińskim, zabierając napadniętemu ponadto dowód osobisty i 5 zł. W wyniku natychmiastowego pościgu, aresztowano sprawców napadu w osobach Władysława Defitowskiego i Edmunda Cielieńskiego z Gniezna. (k)

— **Utonęło w Dolsku** w pow. śremskim półtoraroczne dziecko woznego miejskiego Stanisława Hejmańskiego. — Moleństwo upadło w kałużę głębokości około 15 centymetrów twarzą w dół i uduślo się z braku pomocy. (k)

— **Śmiałej kradzieży dokonano** w nocy na czwartek w Nowem Mieście. Do składu bławatów p. Szczepana Kielbowskiego włamali się przez okno w podwórzu złodzieje i skradli za około 3500 zł towarów. Sprowadzony w południe pies policyjny wytopił ślady rabusiów, które biegły w kierunku wsi Aleksandrów. Dotychczas wszakże nie zdołano złodziei

przytrzymać. Ciekawe, że znajdujące się w domu i na podwórzu psy nie dały szczeniakiem swem żadnego znaku o nieproszonych „gościach”. Właściciel, który budził się kilka razy, nie spostrzegł również nic podejrzanego.

— **Groźny pożar** wybuchł w nocy na 19. bm. w zabudowaniach rolnika p. Cielchockiego w Śliwinach niedaleko Tczewa. Pastwą płomieni padła stodoła z tego-roczyzny zbożem. Poza tem splonęły 2 wozy i powózka. Ogień zniszczył również około 12 000 cegieł, przeznaczonych na budowę obory. Straty ocenia się na około 25 000 zł, z których ubezpieczenie tylko połowę pokrywa. Ponieważ stodoła zaczęła się palić odrazu w czterech miejscach, przypuszcza się, że ją ktoś z zemsty podpalił. (dt)

Składki i pokwitowania

W administracji pisma naszego złożono w dalszym ciągu:

Na pomnik Serca Jezusowego: B. J. i Ed. Pawłowski, Poznań, 5 zł; — Józefa Szymańska 2 zł; — Florjan Galas, Jarocin, 10 zł; — M. K. 2 zł; — Antoni Król, Rogalin p. Świątniki, 10 zł; — W. Dekubanowski 5 zł; — Z. K. z podziękowaniem za wyzdrowienie z poważnej choroby z prośbą o dalsze błogostawieństwo 10 zł; M. Z. z podziękowaniem za złożenie egzaminu z prośbą o dalsze łaski 5 zł; — N. N. 1 zł; — Minakowska 5 zł; — Franciszka Przewocka, 7 pułk. strzelców konnych, 5 zł; — J. Miedziński 2,10 zł; — razem z poprzednio pokwitow. 2066,20 zł.

Na chleb św. Antoniego: M. Z. z podziękowaniem za złożenie egzaminu z prośbą o dalsze łaski 5 zł; — razem z poprzednio pokwitowaniami 156 zł.

Na kaplicę S. S. Karmelitanek: M. K. 2 zł; — razem z poprzednio pokwitowaniami 279 zł.

Na głodujących rodaków na Wileńszczyźnie: 21 zł wypłacono dnia 18. 9. 29. p. Szwedziakowskiemu.

Na Towarzystwo Ludoznawcze: Władysławostwo Szydowie zamiast kwiatów na trumnę śp. Heleny Cichowiczowej 50 złotych.

RUCH W TOWARZYSTWACH

— **Polski Związek Krawców Konfekcyjnych** urządza dnia 21. bm. wieczorek taneczny w lokalu p. Jarockiego przy ul. Masztalarskiej.

— **Polski Związek Przykrawaczy Krawiec**kich. Zebranie odbędzie się w sobotę 21. bm. o godz. 20 w lokalu p. Miodożyńskiego, Wielkie Garbary 41.

— **Zw. Zaw. Automobilistów Rz. P.** — Plenarne zebranie oddziału poznańskiego odbędzie się dnia 21. bm. o godz. 20 w lokalu p. Kasperkowej, ul. Kraszewskiego nr. 16. Referat wygłosi p. inż. Namysł.

— **Koło Tow. Rękodzielników.** W kasie pośmiertnej płatna jest serja 64—68. Członkowie, zalegający z ośmiu serji, zostaną po upływie 14 dni skreśleni. — Skarbnik przyjmuje składki w niedzielę od godz. 12 do 13 w lokalu zebrań przy Nowym Rynku 4.

— **Grono Przyjaciół Sceny Polskiej.** — Półroczne walne zebranie odbędzie się d. 22. bm. o godz. 10 w lokalu posiedzeń przy ul. Masztalarskiej. Obecność członków konieczna ze względu na wybór nowego Zarządu.

— **Kat. Koło Abstynentów „Wyzwolenie”** Poznań - Śródmieście. Zebranie plenarne odbędzie się w niedzielę 22. bm. o godz. 17.30 w salce Księgarni św. Wojciecha, Al. Marcinkowskiego 22.

— **Stow. Młodzieży Polskiej, Fara.** Zebranie plenarne odbędzie się dnia 22. bm. o godz. 19 w sali OO. Jezuitów przy ul. Dominikańskiej 8.

— **Sodalicia Marjańska Młodzieży i Uczniów Kupieckich.** Miesięczna msza św. z kwartalną komunją św. odbędzie się w niedzielę 22. bm. o godz. 10 w kaplicy sodalicyjnej przy ul. Dominikańskiej.

— **Chór im. „Chopina”.** Lektje odbywają się regularnie co poniedziałek i czwartek w lokalu ćwiczeń Górna Wilda róg ul. Szwajcarskiej od godz. 20 począwszy. W niedzielę 22. bm. urządza Koło wycieczkę familijną do ogrodu p. Walczaka przy Drozdzie Dębińskiej po poł. o godz. 14, na którą tak czynnych jak i nieczynnych członków oraz naszych sympatyków serdecznie zapraszamy.

— **Polsko - Katolickie Tow. Głuchoniemych.** Zebranie odbędzie się dnia 22. bm. o godz. 16 w sali p. Jarockiego.

— **Sodalicia Pań Konfekcyjnych w Poznaniu.** Wycieczka autobusem do Gostynia na św. Górę odbędzie się 22. bm. Wyjazd nastąpi o godz. 6.45 rano z Starego Rynku przy „Bławacie”. Podróż w obie strony kosztuje 6,25 zł od osoby. — Zgłoszenia przyjmuje sekretarka p. Rempułska, W. Garbary 44.

— **Sodalicia Pań Konfekcyjnych Wycieczka** do Gostynia odbędzie się w niedzielę, dnia 22. bm. Koszt podróży w obie strony wynosi 6,25 zł od osoby. Wczesne zgłoszenia przyjmuje sekretarka p. Rempułska, Wielkie Garbary 44. IV ptr.

KSIĘGI STANU CYWILNEGO

Zgony:

Wacław Maciejewski, sekretarz adwokacki, 52 l. Helena Krawiecówna, gospodyni, 40 l. Anna Rochowiakówna z d. Schnee, 71 l. Marta Gutschowa z d. Busse, 22 l. Jan Daroch, kol. robotnik maszyn, 50 l.

RADJO

Programy radjofoniczne

Sobota, dnia 21 września 1929 r.
Poznań (335 m) godz. 7.00 gimnastyka poranna (prof. Waxman); godz. 12.50 komunikaty P. W. K.; godz. 13.00 sygnał czasu; godz. 13.05 koncert gramofonowy; godzina 14.00 notowania giełdy pien.; godz. 14.15 komunikaty gosp., roln., PAT, sprawozdanie o ruchu statków itd.; godz. 16.45 kurs wyższy języka angielskiego (wykl. dr. Arend, lektor U. P.); godz. 17.05 odczyt dziennikarski p. t. „Prasa a parlamentaryzm” (wygl. red. Bohdan Jarochowski); godz. 17.25 odczyt p. t. „Przechadzki artystyczne po Warszawie” (wygl. dr. Marjan Menzel). Transmisja z Warszawy; godz. 17.50 komunikaty P. W. K.; g. 18.00 słuchowisko dla dzieci (transmisja z Krakowa); godz. 19.00 nadprogram; godz. 19.20 interludjum muzyczne w wykonaniu klarncisty p. Pietrzyckiego; godz. 19.45 „Gawęda reporterska” (wygl. red. Winiewicz); godz. 20.00 „Ze świata kobiecego” (wygl. p. Sabina Kazańska); godz. 20.15 odczyt p. t. „Organizacje ćwiczeń populudniowych” (wygl. prof. Oskar Zawrocki); godz. 20.30 koncert wieczorny (transmisja z Warszawy); godz. 22.00 sygnał czasu komunikaty PAT; godz. 22.15 radjografja; g. 22.45 radjokabaret. Wykonawcy: Orkiestra 57 p. p. pod batutą por. Jarosława Vorela, Janina Kowalikówna (sopran), Stanisław Fiszer (recytacja), Józef Tylczyński (baryton), Bruno Kubik (akomp.); godz. 24.00 do 02.00 koncert nocny firmy „Philips” w wykonaniu orkiestry pod dyr. p. Mieczysława Paszkietą.

Transmisje oznaczone *) transmitowane będą na stację krótkofalową (falą 31,8 m).

Warszawa (1395 m) godz. 12.05 koncert gramofonowy; godz. 13.00 komunikat meteorologiczny; godz. 15.40 komunikat gospodarczy; godz. 16.15 „Kącik Artystyczny L. S. G.”; godz. 16.30 koncert gramofonowy; godz. 17.25 „Przechadzki artystyczne po Warszawie” — wygl. dr. Marjan Henzel; godz. 18.00 słuchowisko dla dzieci z Krakowa; godz. 19.25 komunikat rolniczy i meteorologiczny; godz. 20.05 „Kongres krajoznawczy w Poznaniu” wygl. dyr. Aleksander Patkowski; godz. 20.30 muzyka lekka; godz. 22.00 komunikaty; godz. 22.45 muzyka taneczna.

Katowice (416 m) godz. 16.20 koncert gramofonowy; godz. 18.00 audycja dla dzieci i młodzieży p. t. „Rycerz Taran”; godz. 19.25 odczyt p. t. „Iwo Vojnovic na tle współczesnej twórczości dramatycznej Jugosłowian — wspomnienie pośmiertne” — cz. I. — wygl. dr. Vilim Francic; godz. 20.00 odczyt p. t. „Z dziedziny fizyki”; godzina 20.30 transmisja muzyki lekkiej z Warszawy.

Niedziela, dnia 22 września 1929 r.
Poznań (335 m) godz. 10.15 transmisja nabożeństwa z Katedry poznańskiej. Kazania wygłosi ks. dr. Bross — chor katedralny śpiewa pod dyr. ks. dr. Gieburowskiego; godz. 11.45 komunikaty P. W. K.; godz. 12.00 sygnał czasu; godz. 14.00 odczyt rolniczy p. t. „Choroby występujące w czasie ciąży u zwierząt domowych” (wygl. p. dr. Koplński); godz. 14.20 odczyt rolniczy p. t. „Żywnienie bydła” (wygl. p. Pruchnicki); godz. 14.35 wykład dla gospodyń p. t. „Racjonalne sprzątanie” (wygl. p. Gabriela Żółtowska); godz. 17.00 koncert gramofonowy; godz. 17.50 audycja dla dzieci w wykonaniu p. Z. Noskowskiego; godz. 18.20 biuletyn Stow. Mi. Pol. p. t. „Wytężne w akcji S. M. P. wchowania fizycznego”; godz. 18.35 odczyt z cyklu „Pogląd na świat”. I. „Pojęcie teozji” — wygl. prof. Wincenty Lutosławski; godz. 19.00 audycja wokalna w wyk. p. Kajetana Kopczyńskiego (baryton); godz. 19.25 interludjum muzyczne w wykonaniu prof. Stanisława Pawlaka; godz. 19.45 „Silva rerum”; godzina 20.05 nadprogram; godz. 20.30 — 22.00 koncert wieczorny. Wykonawcy: Orkiestra 57 p. p. pod batutą por. Jarosława Vorela, Marja Kisielewska (sopran), Andrzej Wł. Komorowski (cello), prof. Franciszek Łukasiewicz (fortepian).

Warszawa (1395 m) godz. 10.15 nabożeństwo z Katedry poznań; godz. 15.00 koncert gramofonowy; godz. 16.00 „Pogadanka dla gospodyń wiejskich”; godz. 16.20 transmisja z Katowic; godz. 16.40 „Najważniejsze wiadomości i wskazania rolnicze”; godz. 17.00 koncert Reprezentacyjnej Orkiestry Policji Państwowej pod dyr. Al. Sielskiego; godz. 18.35 odczyt; godz. 19.25 „Z przeżyć i dziejów narodu”; godz. 20.05 „Promienie FF” — wygl. p. Bruno Wiwawer (Warszawa); godz. 20.30 koncert popularny; godz. 22.00 komunikaty; godz. 22.45 muzyka taneczna.

Katowice (416 m) godz. 10.15 transmisja nabożeństwa; godz. 12.10 koncert popularny z udziałem zespołu instrumentalnego „Polskie Radio Katowice”; godz. 15.40 transmisja z Warszawy; godz. 16.00 ks. dr. Bolesław Rosiński: odczyt religijny p. t. „Teologia a nauki przyrodnicze”; godzina 16.20 prof. Bogocz: „W jaki sposób uchronić w przyszłości sadownictwo przed ostrymi zimami?”; godz. 16.40 transmisja z Krakowa fragmentu z meczu piłki nożnej „Cracovia” — „Wisła”; godz. 17.25 Enrico Rossi. Recital fortepianowy; godz. 18.35 Kazimierz Rutkowski, artysta - malarz: odczyt z cyklu: „Impresje wioskie” p. t. „Z Sorrento do Salerno”; godz. 19.25 inż. Stanisław Nitsch: „Ze świata — Odkrycia, zdarzenia, ludzie”; godz. 20.05 transmisja z Warszawy; „Promienie FF” — wygl. p. Bruno Winawer; godz. 20.30 koncert wieczorny z Poznania; godz. 22.00 komunikaty; godz. 22.45 transmisja muzyki tanecznej.

TEATRY

— **Z Teatru Wielkiego.** Dziś „Madame Pompadour”. W sobotę po raz ostatni opera Wallek - Walewskiego p. t. „Pomsta Jontkowa” z pp. Kisielewską, Marynowicz, dr. Roesslerówną, Drabikiem, Karpackim i Romanowiczem, kapelmistrz dyr. Wojciechowski. W niedzielę balet Różyckiego „Pan Twardowski”, któremu wspaniałą oprawę dał art. mal. St. Jarocki. Udział przyjmuje cały zespół baletowy z pp. Jedyńską, Grabińską, Maślankiewiczem, Sienkiewiczem, Włodarczykiem, Statkiewiczem, Chrzanowskim, Henryckim i Sawickim na czele, przy pulpicie dyr. Wojciechowski. — W poniedziałek „Zemsta nietoperza” z pp. Fontanówną, Grabowską, Bratkiewiczem, Folańskim, Sendekim, Wiśniewskim i i.

— **Teatr Polski.** Dziś po raz 99 rekordowa krotchwiła Adama Grzymały - Siedleckiego „Maman do wzięcia”. Jutro jubileusz 100 przedstawienia, który Teatr Polski obchodzić będzie uroczystie. Od istnienia teatru żadna dotąd sztuka nie zdobyła takiego powodzenia, do czego w niemalej części przyczyniła się świetna gra naszych artystów i dekoracje p. St. Jarockiego. Oceniając powyższe zasługi, magistrat m. Poznania, całkowity dochód z 100 przedstawienia przeznaczył na korzyść wykonawców, których po przedstawieniu przyjmować będzie bankietem.

— **Z Teatru Nowego.** Dziś premiera świetnej farsy francuskiej p. t. „Pan naczelnik... to ja!” z gościnnym występem znakomitego artysty Antoniego Fertnera, który bawił publiczność warszawską, w tej świetnej farsie przeszło 150 razy z rzędu. Zapowiedź premiery wywołała w Poznaniu zrozumiałe duże zainteresowanie. Doskonałą obsadę stanowią pp.: Peczyńska, Fiszerówna, Gruszecka, oraz pp. Chmurkowski, Plonka - Fiszer, Smoczyński, Stróżewski, Kitka - Sokółowski, Bystrzyński i Tylczyński. Reżyser: p. F. Chmurkowski, dekoracje Al. Kobrynia.

Teatr „Rewja” na P. W. K.

Dziś i codziennie o godz. 19 min. 15, wielka rewja p. t. „Kulig”, o godz. 22 min. 15 pełna humoru „Jazda na Wystawę”. 120 osób na scenie — 800 kostiumów. Bilety wcześniej nabywać można w składzie cygar p. Zygarińskiego, ul. Gwarna, narożnik ul. 27 Grudnia i w kasie teatralnej przy ul. Śniadeckich 12. dw 1586

Koncert ADY SARI, najśliczniejszej śpiewaczki koloraturowej, o d będzie się w niedzielę, 22. b. m., w Auli Uniwersytetu, wywołał ogromne zainteresowanie w najszerszych sferach naszego miasta. Nie ma dziś śpiewaczki na świecie, która by, jak Ada Sari, łączyła nieporównaną słodycz głosu i przedziwny kunszt śpiewaczy. Ada Sari śpiewa jak słowik. Znako- mity artystka odśpiewa szereg najpiękniejszych aryj operowych oraz pieśni, dotychczas w naszym mieście przez siebie nie wykonanych. Sprzedaż biletów postępuje w tak szybkim tempie, że niektóre kategorie biletów są już wyczerpane. Kto więc jeszcze nie zaopatrzył się w bilety — niech spieszy zatem przedziej. Bilety po cenach przystępnych są do nabycia w składzie cygar Szrejbrovskiego, ul. Gwarna 20 — Telefon 56-38. zw 19 032

KWINTET HOLENDERSKI (Fernando Zepparoni, skrzypce — Huib. v. d. Burg, viola — Co. v. d. Beek, wiolonczela — W. v. Hoek, flec. — Róza Spier, harfa), wystąpi jak już donosiliśmy w Poznaniu w czwartek, dnia 26 września wieczorem, o godz. 8, w sali Demu Ewangelickiego. Zespół ten o rzadkiem zestawieniu instrumentów, składa się z artystów, którzy jako soliści kameralni, uzyskali w międzynarodowym świecie muzycznym pierwszorzędą reputację. O wysokim poziomie artystycznym tego nader interesującego zespołu wyrażają się recenzenci wszystkich większych pism europejskich z największym zachwytem, to też z zadowoleniem należy przyjąć wiadomość, że tak świetny zespół przyjeżdżając do Polski, wystąpi także w Poznaniu. Przedsprzedaż biletów w cenie 2 do 8 zł, u p. Szrejbrovskiego, ul. Gwarna 20. zw 18 917

Teatr Wielki

DZIŚ — „Madame Pompadour”, — operetka Falla.
Sobota, 21. 9. „Pomsta Jontkowa”, opera Wallek - Walewskiego.

Teatr Polski

DZIŚ — „Maman do wzięcia”.
Sobota, 21. 9. „Maman do wzięcia” (po raz 100-ny).
Niedziela, 22. 9. „Maman do wzięcia”.

Teatr Nowy

DZIŚ — „Pan naczelnik to ja...” — Premiera. Występ gośc. A. Fertnera.
Sobota, 21. 9. „Pan naczelnik to ja...” — Występ gośc. A. Fertnera.
Niedziela, 22. 9. „Pan naczelnik to ja...” — Wyst. gośc. A. Fertnera.

Teatr „Rewja” na P. W. K.

Dziś i codziennie o godz. 19.15 wielka rewja polska w 19 obrazach „Kulig” — O godz. 22 arcywesoła rewja „Jazda na wystawę”. Bilety poprzednio do nabycia w składzie cygar p. Zygarińskiego, narożnik ul. Gwarnej i 27 Grudnia i w kasie teatralnej, ul. Śniadeckich 12. Na P. W. K., Dwór Huggera, Centr. Rest. P. W. K.

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

WSPOMNIENIE PIERWSZEJ W OBLICZU TRZECIEJ

Gdy dzisiaj cieszymy się na naszej Wystawie ogromnym działem plastyki w Pałacu Sztuki, godzi się przypomnieć, jakim był początek naszych wielkich przeglądowych wystaw sztuki.

Na pierwszym zjeździe literatów i artystów polskich w Krakowie (1883) uchwalono urządzić co 5 lat wystawy ogólne współczesnej sztuki polskiej. Miały się one odbywać w Krakowie, Lwowie i Poznaniu jako obraz pięciu lat artystycznej twórczości polskiej.

Projekt niestety, pozostał projektem. Prostu brak było, zdaje się, materialnych środków do jego urzeczywistnienia. Myśl rzucana jednak nie przepadła. Po czterech latach, kiedy przystępowano do urzeczywistnienia wystawy krajowej rolniczo-przemysłowej w Krakowie 1887, postanowiono utworzyć „oddział sztuki polskiej”, korzystając z obszernego, wspaniałego jak na owe czasy lokalu Muzeum Narodowego w Sukiennicach. Muzeum było dopiero w zawiązku — w salach jego było sporo miejsc pustych. Co więcej, usunięto z nich przedmioty zabytkowe i pamiątkowe, stare rzeźby i obrazy, pozostawiono jedynie kilkadziesiąt najwybitniejszych dzieł sztuki współczesnej.

Duszą „oddziału” był jego sekretarz p. Zygmunt Cieszkowski, wielkopolek, zamieszkały stale w Krakowie.

Nie miał żadnego zajęcia, był wolny jak ptak, mógł więc całkowicie oddać się misji mu powierzonej. Dobrze widziany „pod Baranami” i u ks. Marceliny Czartoryskiej (grywał u niej na wiolonczeli) wszedł w bliskie stosunki z całą arystokracją (uważał się zresztą za jej członka), a stąd jak nikt inny miał sposobność wydobycia dla wystawy dzieł sztuki polskiej z zamków i pałaców wielkopańskich. I rzeczywiście otworzyły się te zbiory. Najwięcej okazów dostarczyli Potoccy z Krzeszowic (Artur, Andrzej i „pani Adamowa”), nie odmówili udziału ks. M. Czartoryscy, ks. Adam Sapieha, Braniccy, Tyszkiewicz, hr. Bron. Powiński, z Wielkopolski: Mielżyński, Kwilecka, Mycielscy, Wł. Taczanowski, J. Kościelski. Było coś i z galerii słynnego wówczas kolekcjonera hr. Ign. Milewskiego. Z krakowskich zbieraczy najwięcej nadesłał niezapomniany dr. Henryk Jordan. Znaleźli się obok niego prof. M. Bobrzyński, architekt Pryliński, St. Burzyński, Konrad Wentzl, K. Bartoszewicz, Cz. Kieszkowski, E. Barewicz itd. Oczywiście lwia część wystawy obsłali sami artyści.

Na całość złożono się 500 „numerów”. W dziale malarstwa najwięcej było dzieł Matejki (11), Kossaka (12), Horowitza (8 portretów), Kotsisa (8), Krajewskiego (8), Witolda Pruszkowskiego (6), J. Malczewskiego (5), Fałata (5). Poza tem były obrazy: Rodakowskiego, Siemiradzkiego, Brandta, Chelmońskiego, Bakałowicza, Axentowicza, Bilińskiej, Gersona, Gryglewskiego, Koniuszki, Kozakiewicza, Merwarta, Kochanowskiego, Krzesza, H. Lipińskiego, Styki, Szyndlera, Grabowskiego, Gramatyki, Łuskiny itd. Z artystów wielkopolskich wystawili w tym dziale swe prace: Brzeski Bronisław (ur. w Bydgoszczy), Władysław Ciesielski, Marjan Iwaczyński, Bolesław Łuszczynski (ur. w Grabowie) i hr. Stanisław Szembek, zięć Fredry.

Do najwybitniejszych obrazów oczywiście należały: dzieła Matejki z „Batorym” i „Wernyhorą” na czele, Siemiradzkiego słynne „Pochodnie Nerona”, Bilińskiej portret własny, nagrodzony medalem złotym w Salonie paryskim, akwarele Kossaka („Stado mohortowe”, „Pan Rewera” itd), portrety Krajewskiego i Rodakowskiego, Pruszkowskiego: „Zaduszki”, „Unitka”, „Rusałki” itd. Szyndlera „Kobieta w kąpielu”, Brandta „Spotkanie na moście”, Ajdukiewicza portret Modrzejskiej Chelmońskiego „Wnętrze kościoła wiejskiego”, słynne 2 perspektywy wnętrza Gryglewskiego, Malczewskiego „Etapy”, „Śmierć Ellenai”, „Dwa pokolenia”, Merwarta „Mojesz”, Fałata „Węglarze” i cykl polowań, Koniuszki portret Juliana Bartoszewicza, liczne główki i typy Kotsisa, Axentowicza „Pogrzeb” itd.

W dziale rzeźby były wystawione m. in.: Rygięra „Ecce homo”, „Kopernik”, „Satyr”, Baracza „Geniusz wolności”, biusty Guyskiego i Dauna, Błotnickiego „Samson”, „Kalina” i „Matka Boska” Stan. Lipińskiego, biusty Roźniatowskiej, Welońskiego „Gla-

djator” i „Sclavus saltans”. Wielkopolski rzeźbiarz Wł. Marcinkowski nadesłał cały szereg medalionów z brązu, kilka figurek i posązków, popiersia, próby majolikowe. Nad wszystkim jednak, według ówczesnych miłośników sztuki, górowała figura naturalnej wielkości „Nad grobem”, dzieło Antoniego Pleszewskiego.

W dziale architektury wystawili swe prace między innymi: Odrzywolski, Stryjeński, Zacharjewicz, Zawiejski i wielkopolek Zygmunt Gorgolewski.

Pamiętką po wystawie pozostał uložony i wydany przez podpisanego „Katalog ilustrowany pierwszej wielkiej wystawy Sztuki polskiej w Krakowie 1887”. Był to rodzaj małego albumu, gdyż zdołało go około 50 klisz, mających i tę wartość, że połowę ich zdjęto nie z fotografii, lecz z oryginalnych rysunków przez artystów dostarczonych.

Na drugą wielką wystawę sztuki polskiej zdobył się Lwów, w r. 1894, również podczas wystawy krajowej. Wybudował dla niej osobny piękny gmach, stojący po dziś dzień i służący za reprezentacyjny pawilon Targów Wschodnich. Wystawa lwowska była większą niż krakowska już przez to samo, że posiadała piękny i obfity dział retrospektywny sztuki polskiej. Pozostała po niej nietyko pamiętka w „Katalogu”, ale pozostał jej pomnik w dziele Jerzego Mycielskiego: „Sto lat malarstwa polskiego”. Mycielski, redaktor „Przeglądu Polskiego”, rozpoczął pisać w „Przeglądzie” sprawozdanie z wystawy. Rzecz rosła pod piórem młodego badacza, aż zamieniła się na pierwszą historję malarstwa polskiego. Mycielski znał zbiory magnatów polskich, przynosił więc wiele nieznanych szczegółów i cennych informacji. Chcąc dać obraz wpływów na polską twórczość artystyczną, przedstawił w zarysie dzieje europejskie szkół malarskich. Zrobił odbitkę, a odbitka urosła w księgę poważnych rozmiarów, która jako drukowana w niewielkiej liczbie egzemplarzy, stała się wkrótce rzadkością.

Księga Mycielskiego, pomimo niezaprzeczanej wartości, miała jednak sporo błędów. Pisana dorywczo, posiada wady konstrukcyjne. Jednym autorem poświęcał stosunkowo za wiele miejsca, innych bagatelizował, np. pominął Witolda Pruszkowskiego, „ostatniego wielkiego romantyka malarstwa polskiego”, jak się niedawno w rozmowie ze mną wyraził Leon Wyczółkowski. Przemilczenie Pruszkowskiego było tem więcej uderzające, że właśnie na tej wystawie lwowskiej otrzymał on największe odznaczenie: dyplom honorowy za wspaniałą pastel „Pochód na Sybir”, nabyty przez ks. Adama Sapiechę. Oprócz Pruszkowskiego odznaczenie to otrzymał tylko Chelmoński. Po nich dopiero sypnęły się złote i srebrne medale dla innych malarzy.

Obecna wystawa poznańska jest trzecią z kolei wielką wystawą sztuki polskiej. Ba! jest wystawą największą, bo liczba okazów przewyższa pięciokrotnie pierwszą wystawę krakowską, a dwa razy drugą wystawę lwowską. Czy znajdzie się kompetentne pióro, które postawi jej taki pomnik, jakim dla wystawy lwowskiej była księga Mycielskiego?

Kraków.

Kazimierz Bartoszewicz.

PISMA NADESLANE

„Przegląd Piechoty”. Miesięcznik. Zesz. 9. Treść: Kpt. dypl. Jerzy Kamiński: Odpowiedź na „W sprawie artylerji piechoty”. — Płk. dypl. Józef Stefan Cwierniak: „Zagadnienie szkolenia podoficerów”. — Kpt. Mieczysław Bero: „Pozorowanie ognia karabinów maszynowych przy ćwiczeniach bojowych”. — Kpt. dypl. Edmund Różycki: „Zwiady piesze straży przedniej w przewidywaniu zetknięcia się z kawalerją”. — Mjr dypl. Stanisław Rutkowski i Mjr. Jerzy Dąbrowski: „Zadanie historyczno-taktyczne Nr. 2”. — Płk. dypl. Jerzy Łunkiewicz: „Współpraca artylerji bezpośredniego wsparcia z piechotą”. — Mjr. Adam Wilczyński: „Plecak piechur”. — Kpt. Mieczysław Sokolowski: „Zagadnienie zmiany celownika u karabina piechoty”. — Kpt. inż. Marjan Mikołajski: „Powojenne ulepszenie ciężkiego karabina maszynowego Maxima wz. 08 w wojsku niemieckim i Maxima wz. 05 w wojsku fińskim”. — Mjr. dypl. Franciszek Demel: „Wycieczka oficerów litewskich do Niemiec w lipcu 1928 r.” — Sprawozdania. — Bibliografja.

ŻYCIE KULTURALNE

NASZE ZBIORY LUDOWNICZE

(Po zgonie śp. Cichowiczowej)

Wśród licznych poczyną, które w ostatnich latach panowania pruskiego świadczyły o intensywnym życiu kulturalno - narodowym społeczeństwa, chlubną kartę zapisało sobie Towarzystwo ludoznawcze, udostępniając w r. 1911 szerszemu ogółowi swe zbiory.

Duszą Towarzystwa i rzeczywistymi twórczyniami zbiorów były: zmarła świeżo Helena Cichowiczowa i jej córka Wiesława, które z wiekiem poświęceniem podjęły trudne zadanie założenia muzeum etnograficznego.

Pisząc do właścicieli ziemskich i księży, prosząc ich o gromadzenie ostatnich szczątków ginącej, charakterystycznej kultury ludowej, pędząc od wsi do wsi, zaglądając do zagród wiejskich, zdobyły dostateczny zasób strojów, naczyń, książek, haftów, mebli, aby stworzyć jakąś całość muzealną. Chcąc tę całość postawić na poziomie europejskim, podejmowały podróże do Pragi, Drezna, Paryża, Chrystjami, Hjøring, by tam zasięgnąć wskazówek fachowych. Modele szaf zamówione zostały w Pradze, wszystkie następne prace stolarskie wykonywano w Poznaniu.

Nowo rzuconą myśl przyjął szerszy ogół bardzo gorąco. Ze wszystkich stron nadchodziły coraz liczniejsze przesyłki malowniczych stroi, wyrobów domowych, oraz datki pieniężne. Szczególnie interesował się tą sprawą ks. biskup Edward Likowski, który już w kilka dni po zawiązaniu się Towarzystwa ofiarował mu lokal w Muzeum Mielżyńskich i pierwszą pomoc pieniężną. Otwarcie Muzeum etnograficznego w r. 1911 było zarazem hołdem, złożonym przezacnemu duszpasterstwu w roku jego kapłańskiego jubileuszu.

Obecnie zbiory znacznie pomnożone, znajdują się w jednej z sal Muzeum Wielkopolskiego — w pierwszym okresie swego istnienia zajmowały w gmachu Muzeum Mielżyńskich salę II i IV piętra oraz klatkę schodową. Z pierwszego przewodnika po zbiorach, wydanego w r. 1911 przez pannę Wiesławę Cichowiczową, wiadać jak bogaty materiał był już wówczas nagromadzony, więc i ciekawa kultura bamberska*) dawnych rodzin Leitgebów, Rothów, Kayserów, Jesków, Petrów itd. i stroje ludowe z okolic Buku, Krotoszyna, Szamotuł, Wielkiej Dąbrowki itd. itd., obrazy, meble, narzędzia, zabawki, rzeźby, fajansy. Towarzystwu ludoznawczemu z paniami Cichowicz na czele — należy się wielka wdzięczność — za dokonane dzieło. — Kultura ludowa tak prędko ginie, że niebawem istotnie tylko w zbiorach etnograficznych oglądać ją będzie można. Tem większa więc ich zasługa.

R.

*) Bambrzy — niemieccy osadnicy z okolic Bambergu sprowadzeni około 1719 przez biskupa Bartolomeja Tarlo i Krzysztofa Szembeka, by zaludnić wieś na około Poznania, opustoszałą na skutek zarazy i najazdów szwedzkich.

KRAJOZNAWSTWO

„Wesele Kujawskie”. Z Aleksandrowa Kujawskiego piszą nam: Tutejszy Związek młodzieży wiejskiej urządził bardzo udatne przedstawienie. Amatorzy odegrali sztukę p. t. „Wesele Kujawskie”, obfitujące w tańce i piosenki regionalne, kujawskie. Przedstawienie cieszyło się wielkim powodzeniem u zebranej publiczności.

Jeszcze „uprzemysłowiacze Tatr”. Z wakacyj tatrzańskich dociera obecnie wiadomość o interesującym incydencie jaki się zdarzył przy poświęceniu nowej mechanicznej tuczki do robienia szutru, sprawionej przez Fundację Kórnicką. Z okazji tej odbył się bankiet i paru mówców będących widocznie entuzjastami „uprzemysłowienia Tatr” rozwodziło się o rozszerzeniu kamieniołomów, o budowie różnych kolejek i hoteli pod szczytami, aby turyści mogli oglądać wschody słońca przy kawie z rogalikiem i t. d. Odpowiadając im obecny prof. Domaniewski, zastrzegając się przeciw zabrzydzeniu przyrody tatrzańskiej przez niefortunny i żadnego ekonomicznego znaczenia nie mające przedsiębiorstwa. Sprawa ta przedostała się do szerszych kół i wywołała niemałe poruszenie, gdyż miłośnicy przyrody tatrzańskiej obawiali się czy na tych fantastycznych planach niema czego realnego. Ale że właśnie odbywał się doroczny Tydzień Tatrzański, przeto profesor U. P. dr. J. Grochmalicki imieniem Fundacji Kórnickiej zdecydował na jednym z odczytów niefortunnego projektowiczów i uspokoił opinie, aby nie miała mylnych obaw.

(J. M.)

NAUKA

XIII Zjazd lekarzy i przyrodników w Wilnie. Z Wilna pisz nam: W dniach 26—29 września odbędzie się tutaj XIII Zjazd lekarzy i przyrodników polskich. Otwarcia Zjazdu w sali Wielkiego Teatru Miejskiego zaszczyty swą obecnością Prezydent Rzplitej, pod którego protektorem Zjazd się odbywa. Odczyt inauguracyjny wygłosi prof. dr. L. Marchlewski z Krakowa n. t. „Przemiana materji w ustroju zwierzęcym a roślinnym”. Na plenarnych posiedzeniach zostaną wygłoszone liczne referaty. Prof. dr. Emil Godlewski z Krakowa mówić będzie n. t. „Starość i śmierć, jako zjawiska biologiczne”; prof. E. Piasecki z Poznania: „Biologiczne podstawy wychowania fizycznego”; prof. dr. W. Świętosławski z Warszawy; „Zadania i obowiązki pracowników naukowych względem państwa i społeczeństwa”; prof. dr. A. Wrzosek z Poznania: „Pamięci J. Miąnowskiego” i prof. dr. W. Nowicki ze Lwowa: „Zagadnienie choroby raka w nauce i życiu społecznym”. W zjeździe zapowiedziano udział około 1,500 uczestników. Poza wybitnymi przedstawicielami nauki z całej Polski spodziewany jest przyjazd gości zagranicznych. Zapowiedziano swój udział lw Zjeździe grupa lekarzy z Jugosławji, z łozona z 25 osób, z prof. Irkoviczem na czele. Przyjeżdża prof. dr. Cmunt z Pragi, który wygłosi odczyt w sekcji medycyny wewnętrznej; dr. Puzepp z Dorpatu weźmie udział w obradach sekcji neurologicznej. (np)

POWIEŚĆ O MISS CAVELL.

W chwili, gdy „poetycki reportaż” tragedji niewinnie skazanego Jakubowskiego, uložony w dramacie przeznaczony na scenę, porusza widzów straszliwą prawdą, ukazuje się przekład powieści Berkeleya „O świcie”, (wydawnictwo „Roju”), mający za przedmiot zgon pielęgniarki angielskiej miss Cavell, umęczonej przez Niemców. Jest to jakby nowy dowód, że prawda życiowa może głęboko wzruszać prawie bez przydatku t. literatury. Autor jest Anglikiem, ale ustrzegł się wszelkiej jednostronności i przesady. Niemców, rozstrzelujących siostrę miłosierdzia mógł przedstawić jako dzikie zwierzęta — przedstawił ich jako ludzi tępych, jako doktrynerów okrucieństwa, wierzących w jego postrachową siłę i przekonanych, że tylko ono prowadzi do celu. I to nie wszyscy tak myślą. Są między nimi typy dodatnie, jak ów oficer, który nie zadunucjował miss Cavell, chociaż zastał u niej ukrytego angielskiego lotnika i jak ów żołnierz, który na placu egzekucji odmówił strzelania do ofiary, chociaż wiedział, że sam będzie rozstrzelany. O reszcie wydaje autor wyrok przez usta ambasadora hiszpańskiego w Brukseli, który na wiadomość o wyroku śmierci na siostrę miłosierdzia, z ironją odpowiada oburzającym się na nieludzką Niemców dyplomatom:

— Moi przyjaciele, oni nie są nieludzy, oni są jedynie głupcami.

Berkeley do protokolarnych faktów dodał tylko trochę analizy psychologicznej, trafnej i wzruszającej właśnie przez brak wszelkiej przesady. Dowiadujemy się przy tem, jakiego kruczką prawnego chwycił się prokurator sądu wojennego Schroeder, aby uzyskać wyrok śmierci. Oto uložył akt oskarżenia o pomaganie jeńcom wojennym do ucieczki — za co groziłoby tylko więzienie — ale za „rekrutację do armji walczącej z Niemcami”. Podstawą kruczka była insynuacja, że miss Cavell wysyłała do Anglii zbiegów z obozu jeńców po to, aby wstępować z powrotem do armji nieprzyjacielskiej. Tępi i sterroryzowani przez gubernatora wojennego von Erhardta sędziowie wojskowi dali się użyć do jego wykrętu i ściągęli na Niemcy oburzenie cywilizowanego świata.

Ale nie zapominajmy, że nie upłynęło jeszcze dziesięć lat po wojnie, jak w tej samej Anglii toczyły się spory o to, czy należy wyświetlać film, ilustrujący obiektywnie męczeństwo miss Cavell... Przypomnienie o tej barbarji było nie na rękę wielu politykom.

Interes, interes... P. Berkeley przypomniał straszną tę sprawę jako fakt etyczny, i to jest nie małą jego zasługą. (In)

KSIĄŻKI NADESLANE

Franciszek Molicki: „Ule przemysłowe dla włóścian polskich, które kosztują po 2 złote”. Z 55-cio letniego doświadczenia. Warszawa, 1930. Nakład i własność autora.

POWSZECHNA WYSTAWA KRAJOWA

Stan finansowy P. W. K.

Coraz częściej prasa zagraniczna, a zwłaszcza niemiecka, doceniając znaczenie Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu, nazywa ją „Polskie Wembley”. Zaszczytne to porównanie mogłoby mieć ujemną stronę, gdyby zamknięto budżet P. W. K. z poważnym deficytem, gdyż — jak wiadomo — rząd angielski dołożył do wystawy w Wembley zgóry 2 miliony funtów ang. Również opinia publiczna w kraju, z entuzjazmem odnosząca się do imponującego dzieła wystawy w Poznaniu, zaniepokojona jest o wynik finansowy naszej pierwszej wielkiej wystawy. Chcąc czytelnikom naszym dać pod tym względem ściśle dane, zwróciliśmy się do Dyrekcji P. W. K. z prośbą o udzielenie konkretnych informacji oraz o podanie istotnych cyfr budżetowych. Sprawozdawca nasz, uzyskawszy wywiad z dyrektorem finansowym, podaje nam w dosłownym brzmieniu treść rozmowy:

Na wstępie zapytałem, ile wynosi istotny budżet wystawy wobec kursujących wersji, że P. W. K. kosztuje 100 milionów zł, na co otrzymałem następującą odpowiedź:

— Swego czasu zrobiłem zestawienie ogólnych kosztów i ofiar, które złożyły się na stworzenie całości wystawy i wykazałem, że cyfra ta dochodzi do kwoty 100 milionów zł („Kurjer Poznański” z 14 maja br.). Nie należy jednak cyfry tej traktować jako sumy budżetu P. W. K., gdyż w ogólną sumę tę zostały wliczone inwestycje Rządu i miasta Poznania w gmachy, które wprawdzie leżą w obrębie terenu wystawowego, lecz nie były bezpośrednio inwestycjami wystawowymi. Wspomnę n. p. gmachy uniwersyteckie, które pomieszczać wystawę Rządu oraz Sztuki. Tak samo inwestycje miejskie obliczone na kwotę blisko 50-miljonów zł składają się z pozycji pośrednio tylko złączonych z Wystawą, jak n. p. postawienie hotelu wystawowego (8 milionów zł), miejskiej szkoły handlowej (3 miliony zł), elektrowni (13 milionów zł), rozbudowy i naprawy ulic (6 milionów zł) itd. Słowem, skoro cyfry te odejmemy od ogólnej kwoty 100.000.000, otrzymamy właściwe. Budżet P. W. K. wynosił skromnie 15 milionów zł, a włącznie przewidzianej dotacji rządowej na kosztą generalną 18.000.000 zł.

— Czy i jakie są widoki zrównoważenia budżetu?

— Przedewszystkiem trzeba wziąć pod uwagę, że ramy pierwotne Wystawy zostały znacznie rozszerzone w miarę zgłaszania się wystawców. Z tej przyczyny przewidziany teren ca 300.000 m² został rozszerzony o dalsze 360.000 m². Jeśli dodamy, że nowo dobrany teren należało zniwelować, skanalizować i zabudować, zrozumieemy, że wysokość kosztów budowlanych wyniesie blisko 15.000.000.— zł, zamiast pierwotnie prelimitowanych wszystkich kosztów budowlanych na 6.000.000.— zł. Mimo to dzięki oszczędnościom na innych pozycjach, ostateczna suma budżetu nie wyniesie, jakby to można wnioskować, 18 + 9, czyli 27.000.000.— zł, lecz najwyżej 22.000.000.— zł. Pokrycie posiadamy następujące: subwencji 5.000.000.— złotych, opłaty z dzierżaw od wystawców wyniosą 5½ miliona zł, dochody z biletów wstępu 4.000.000.— zł, miasto Poznań wpłaciło 1.000.000.— zł, Rząd 2.100.000.— zł, dochody z atrakcyj oraz przedsiębiorstw włącznie restauracyj 500.000.— zł, tak, że ogółem zapewnionych jest do dzisiaj około 18.000.000.— zł.

— A w jaki sposób wyrównana ma być reszta?

— Przedewszystkiem posiadamy jeszcze pewne aktywa, które przy likwidacji podlegają zrealizowaniu. Przypuszczamy, że odkup, prelimitowany w budżecie na 1.500.000.— zł, powinien wskutek wykazanych powyżej znacznych inwestycji zwrócić Wystawie większą część. Poza tem udział Rządu w kosztach generalnych, wyliczonych przez nas na sumę 3.500.000.— zł, wydatkowanych ex re udziału Rządu w Wystawie, a więc: na rozszerzenie parkanów, oświetlenie ulic, wysuszenie gmachów rządowych, adaptację jego terenu, ozdobienie ogrodami itp. — pokryty został dopiero do wysokości 2.100.000.— zł. Nadto dochodzi zwrot sum wydatkowanych na wzmoczoną propagandę. W kwocie bowiem 2.100.000.— zł uwzględniona jest dotacja na propagandę tylko w wysokości 300.000 zł.

Mamy zapewnienia, że Skarb Państwa pokryje ewtl. brak, który może się wykazać w wysokości 1 — 2.000.000 złotych.

z logiką, wymagania porządku ze swobodą. Nauka staje się łatwą przyjemnością, zgodność między różnymi częściami składowymi jest stałą”. I dalej: „Wszędzie jest ład, dużo powietrza i przestrzeni, wszędzie panuje dobry smak i wykwintna dystynkcja. Plan wystawy jest jasny i logika ugrupowań poszczególnych budynków ułatwia studjum, które ma się zamiar zrobić. Wszystkie budynki wystawione są w stylu nowożytnym mniej lub więcej przekształconym przez tradycyjne cechy charakterystyczne polskiej architektury. W ten sposób istnieje jednolitość w całości, która nadaje też wystawie wyjątkową godność. Lecz w tej jednolitości jest i różnorodność”.

Pani Florentin z zachwytem (co też podkreślają jednomyślnie i inni dziennikarze w swych artykułach), opisuje doskonałość diagramów i grafików, które same „zasługują na specjalne studjum”. Przechodząc do szczegółowego opisu Wystawy p. Florentin daje wyraz swemu podziwowi, dla wysokiego poziomu kulturalnego narodu, który po 10 latach niepodległości zdołał wykonać postępy tak wielkie.

P. John Pierrier ze swej strony czyni podobne spostrzeżenia i wyraża podobne poglądy, nie szczędząc pochwał. „Zważywszy, że trzeba było wszystko stworzyć z niczego w kraju całkowicie zubożałym, mającym do zwalczania trudności zwłaszcza administracyjnej natury, zwiedzający stoi w zachwycie, wobec rezultatów, do których kraj ten doszedł”. „Wprowadzeni uprzejmie na wystawę rządową przez P. Ministra Bertoniego, komisarza generalnego, który dał dowód niezwyklej uprzejmości względem dziennikarzy szwajcarskich, mogliśmy pod kierownictwem tak doświadczonym, podziwiać olbrzymią pracę, dokonaną przez Polskę w ciągu ostatniego dziesięciolecia”.

Przedstawiciel najpoważniejszych dzienników Szwajcarii niemieckiej, Dr. Kloetzli, redaktor „Neue Zürcher Zeitung”, i Dr. Pettermand, redaktor „Basler Nachrichten”, dali wyraz swemu podziwowi dla wystawy w trzech artykułach, które zaliczyć należy do najlepszych, jakie w ostatnich czasach pojawiły się w prasie szwajcarskiej.

Pierwszy tak opisuje wystawę pod względem zewnętrznym: „Z całego sposobu założenia wystawy przemawia odświeżający duch nowożytny; wszelka pompa i monumentalność obliczona na efekt (Scheinmonumentalität) uniknięte zostały, natomiast widzi się budynki, odpowiadające w rzeczowy sposób celowi, zbudowane prawie wyłącznie ze żelaza lub szkła, lekkie i jasne, ale oryginalne w budowie i formie. Zwiedzający czuje się o sto mil daleko od wszelkiego klasycyzmu i przeczuwa już z zewnętrznego wyglądu wystawy, że na tem podłożu po-

szukiwane są i powstaną nowe wartości artystyczne”. Oprowadziwszy czytelnika po głównych pawilonach Wystawy kończy Dr. Kloetzli opis swoich wrażeń następującą uwagą: „Kiedy młodzi polscy skauci, kiedy uczniowie i uczennice, które z najodleglejszych okolic kraju gromadnie do Poznania zjeżdżają, zwiedzają wystawę, blyszczą im oczy dumą narodową i nadzieją przyszłości. Widzi się jednak także starych, znużonych ludzi, którzy główną część życia przeżyli pod obcym jarzmem i którzy teraz rozpromienieni podziwiają dzieło nowopowstałej Ojczyzny. Można wczuć się w to ich patriotyczne wzruszenie, gdyż zaledwie 10 lat mija od chwili kiedy to, co Polska jako naród i państwo niezależne mogła światu pokazać, mieściło się w murach muzeum Raperswillskiego”.

Dziennikarzy zainteresowała specjalnie (jak to wynika z ich artykułów), organizacja straży granicznej od strony Rosji bolszewickiej, której obraz zobaczyli w pałacu rządowym. Przedstawił tę organizację czytelnikom „Basler Nachrichten” p. Pettermand, który nadto wymownie wykazuje jak brak traktatu handlowego z Niemcami przyczynił się do podniesienia polskiego przemysłu wbrew zamiarom polityki niemieckiej. Wielkie zainteresowanie okazali dziennikarze szwajcarscy w stosunku do rewji „Kullig”, której wspomnienia znajdujemy we wszystkich prawie artykułach. Kilku z nich apeluje też do przedsiębiorczych Szwajcarów, aby zainteresowali się Polską, udając się na miejsce, jako do kraju dającego pole do wielkiej współpracy kulturalnej i gospodarczej z Szwajcarią.

W berneńskim dzienniku „Der Bund” ukazał się cykl składający się z 6 artykułów korespondenta tego dziennika p. Blumera. Wśród różnych budynków wystawy, przez które oprowadza swego czytelnika, zatrzymuje się on także w pawilonie Prasy, o którym pisze: „Dowiedujemy się tu, że w Polsce istnieją czasopisma z nakładem kilku setek tysięcy egzemplarzy, podziwiamy świetne odbitki barwne, w których niektóre dzienniki reprodukcją obrazy i spostrzegamy, że przemysł księgarski pod każdym względem idzie z duchem czasu. Nic więc dziwnego, że materiał propagandowy dla turystycznych celów, prospekty, broszury i plakaty znakomicie wykańczane, znajdujemy tu wystawione na widok publiczny”. I artykuł swój, opisujący dokładnie całą wystawę, kończy następującą uwagą. „W Poznaniu złożyła Polska przed aeropagiem międzynarodowego świata handlowego egzamin ze swoich zdolności twórczej pracy w dziedzinie gospodarczej i ten egzamin zdała doskonale”. A. B.

Echa pobytu Szwajcarów

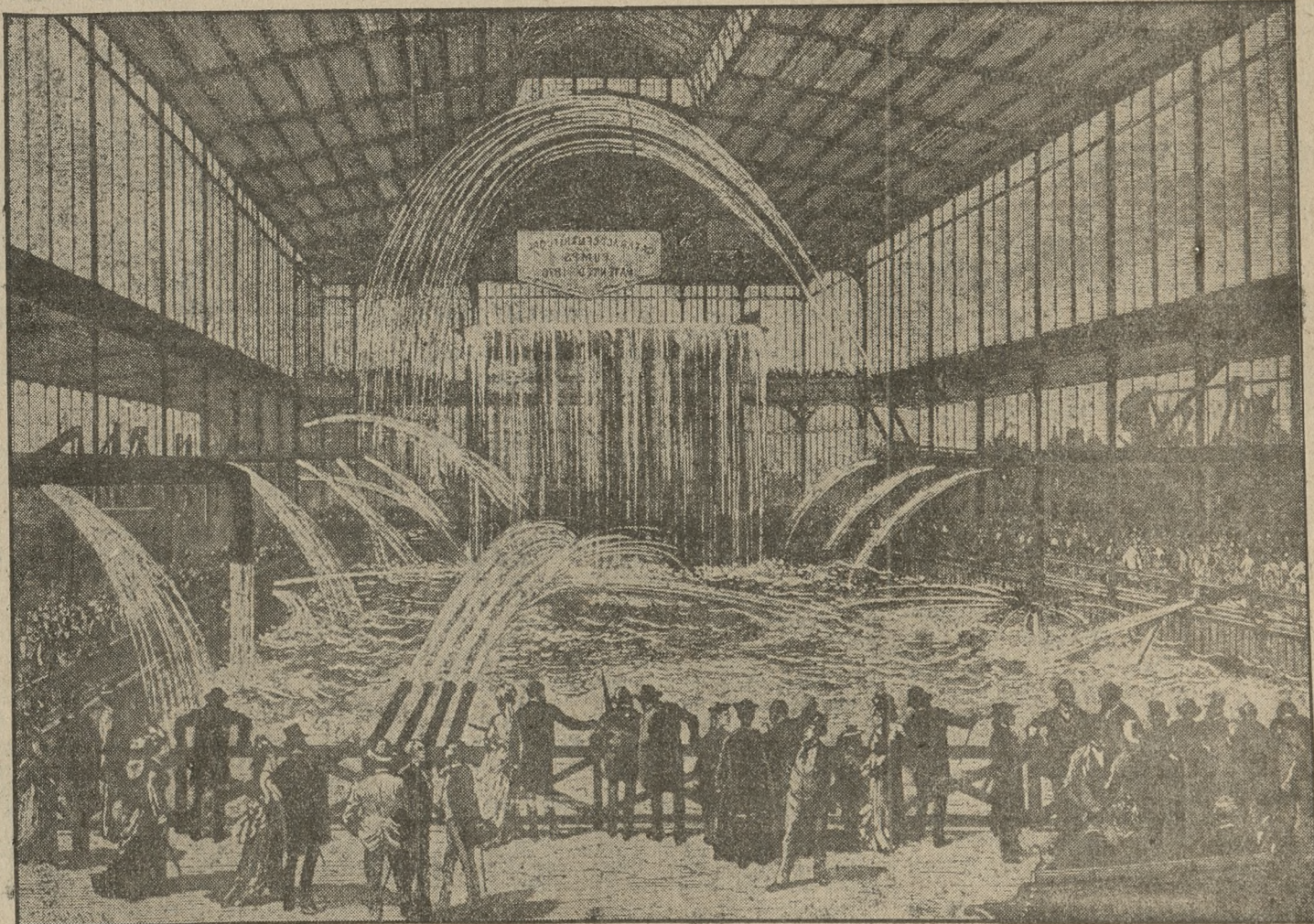
Dziennikarze szwajcarscy, którzy z wielkim zajęciem, czego sami Poznanci byli świadkami, zwiedzili P. W. K. w drugiej połowie lipca i odbyli następnie podróż po Polsce, mając w ten sposób sposobność wszechstronnego zapoznania się z nią i pogłębienia sympatii, których nici nawiązane zostały szczęśliwie w Poznaniu, ogłosili już w prasie szwajcarskiej przeważną część artykułów, poświęconych podróży do Polski. Jak dodatnie rezultaty wycieczka przyniosła, wynika z nadzwyczaj wielkiej liczby artykułów; dochodzi ona obecnie do 100, lecz lista ich jeszcze nie jest zamkniętą i w dalszym ciągu pojawiają się jeszcze. Wysoka ta cyfra tłumaczy się po części tem, że w wycieczce brał udział, jak wiadomo, p. John Perrier, przedstawiciel potężnej Agencji artykułowej „Mittelpresse” w Bernie, grupującej około 200 dzienników szwajcarskich i że one przedewszystkiem zreprodukowały cykl jego artykułów. Wszystko to dowodzi wielkiego zainteresowania Szwajcarii sprawami polskimi w ostatnich czasach. Niektóre dzienniki, zwłaszcza Szwajcarii niemieckiej, które dotychczas odnosiły się całkiem obojętnie do spraw polskich, dziś karmią swoich czytelników artykułami o Polsce, napisanymi przez naoocznego świadka.

Jasna jest rzeczą, że dziennikarze poświęcili, w cyklach swych artykułów o Polsce, naczelną rolę P. W. K. Ciekawą jest rzeczą zobaczyć bliżej, co o niej piszą. Przed wyjazdem swym z Poznania dziennikarze streścili swoje wrażenie w komunikacie przeznaczonym dla prasy, który „Kurjer Poznański” ogłosił w nr. 331.

Artykuły opublikowane teraz w prasie szwajcarskiej potwierdzają ten ich podziw i uznanie wyrażone już w komunikacie. Przedstawicielka poczytnego dziennika genewskiego „La Suisse” P. Florentin (siostra znanej

pisarki Marcelle Tinayre), poświęciła wystawie dwa ozdobione ilustracjami artykuły, na ogólną liczbę sześciu, i pisze o niej dosłownie: „Nie widziałam wystawy lepiej zorganizowanej, łatwiej zrozumiałej i inteligentniej urządzonej. Jest ona wzorem umiejętnej organizacji; dobry smak idzie w parze

Z dawnych wystaw

Oddział hydrauliczny na międzynarodowej wystawie w Filadelfji w roku 1876.

DZIAŁ GOSPODARCZY

Z chwili

O podejrzeniach i zarzutach

Pewien kupiec, od lat w Poznaniu osiadły, onegdaj strasznie się nam talli na władze podatkowe i to nie tyle na wysokość podatków itp., ile na praktykę urzędów skarbowych, polegającą na ryczałtowem, apriorycznym, powszechnem kwestjonowaniu zeznań podatkowych.

— Władze skarbowe, oburzając się nasz kupiec, uważają wszystkich, w szambul, za złoczyńców, oszustów, niegodnych najmniejszego zaufania! Każde zeznanie podnosi się automatycznie o przynajmniej kilkadziesiąt procent i dopiero wówczas traktuje się je jako prawdopodobne! Dla przykładu, proszę popatrzeć, jakie pismo otrzymałem od jednego z poznańskich urzędów skarbowych w odpowiedzi na moje zeznanie do podatku dochodowego.

I pokazał nam nasz rozmówca kartkę papieru, na której wyhektografowano następujące zawiadomienie:

„Ze względu na rodzaj, miejsce, położenie i rozmiar prowadzonego przedsiębiorstwa, dobrą konunkturę handlową oraz uzyskany w 1928 r. obrót — zeznanie dochód wydaje się za niski. Na udowodnienie zeznanego dochodu należy przedłożyć wszelkie posiadane dowody, wzgl. podwyższyć dochód do sumy słusznej. W przeciwnym bowiem razie dochód zostanie ustalony na podstawie posiadanych danych”.

Szczęśliwym zbiegiem okoliczności, rozmowie naszej przysłuchał się pewien wybitny znawca skarbowości, który zapoznawszy się z treścią przytoczonego pisma, odezwał się w ten sposób:

— Na podstawie ustawy o podatku dochodowym władzom skarbowym nie wolno przyjmować jako podstaw obliczenia dochodu własnych kalkulacji, sprzecznych z zeznaniem płatnika, jeżeli przedtem nie dano płatnikowi sposobności udzielenia wyjaśnień władzy. Urząd, wzywając płatnika do udzielenia wyjaśnień, musi zwięźle przedstawić zarzuty, do jakich odnosi się jego wątpliwość. W niniejszym wypadku szablonowego potraktowania sprawy, płatnik nie może udzielić konkretnej odpowiedzi na zarzuty, bo i one nie są konkretne. A intencją ustawodawcy było, — jak to wyjaśnia wyrok N. T. A. z 16 maja br. — danie możliwości społeczeństwu odpowiadania na konkretne zarzuty.

Opinia ta jest dla nas jasna: jeżeli podatnikowi przedstawia się wątpliwość w formie ogólnikowej, to samemu nie daje się mu możliwości udzielenia konkretnej odpowiedzi, czyli uniemożliwia się mu dostateczną obronę swych zeznań.

A zresztą! Jak można mówić o „dobrej konunkturze handlowej”, o „wspaniałych obrotach itd. w czasie powszechnego kryzysu gospodarczego?! Czy podatnicy nie odniosą wrażenia, że organy skarbowe całkowicie się nie orientują w położeniu?

Krótkie informacje gospodarcze

— Na niemieckim rynku cementowym widzimy znów poprawę w stosunku do obniżonego w czerwcu zbytu na te artykuły. Wzrost ten wyniósł w lipcu w stosunku do czerwca 31,000 tonn, zbyt bowiem niemieckiego cementu w lipcu doszedł do 867,000 tonn.

— W lipcu r. b. czynne były w Niemczech 103 wielkie piece, t. j. tyle, co w czerwcu, podczas gdy w maju czynne były 104 wielkie piece. W lipcu 1928 r. było w Niemczech tylko 100 czynnych wielkich pieców.

— W lipcu r. b. eksportowała Czechosłowacja gotowych fabrykatów za 1.158,5 milj. koron, co stanowi o 44,4 milj. koron mniej od przeciętnej miesięcznej produkcji w drugim kwartale r. b. W stosunku jednakże do lipca r. b. widzimy wzrost eksportu gotowych fabrykatów o 86,6 milj. koron czeskich.

— W roku przyszłym odbędą się międzynarodowe targi w Budapeszcie w czasie od 3 do 12 maja. Targi te, dwudzieste piąte z rzędu, będą z racji swego czterdziestego jubileuszu przy wydatnej pomocy rządu węgierskiego magistratu m. Budapesztu znacznie szerzej zakrojone. Zarząd Targów zamierza wydać „srebrną księgę pamiątkową”.

— Board of Trade w Waszyngtonie donosi, iż od chwili wejścia w życie planu Daves'a pożyczki udzielone Niemcom w Stanach dosięgły sumy 1 miljarda 179 milionów dolarów.

**POPIERAJĄCIE TANIE KUCHNIE
BO ONE KARMIA WSZYSTKICH
GŁODNYCH!**

Targi Praskie

Praga, w wrześniu.

Najważniejszym zjawiskiem gospodarczym Czechosłowacji w chwili bieżącej są Targi Praskie, które odbywają się już po raz 19-ty i skupiły się całe w jednym gmachu, sześciopiętrowym budynku, imponujących rozmiarów. Zewnętrznie raczej przypominają nasze Targi Poznańskie — z tą różnicą, iż odbywają się one u nas corocznie, gdy praskie przynajmniej dwa razy do roku.

Czechosłowacja, odziedziczywszy po Austrii najbardziej przemysłowe kraje, które pracowały przez cały przeciąg wielkiej wojny, przykłada wysiłek ogromny do utrzymania status quo, a nawet jego rozwinięcia. Stąd też na szeroką skalę zakreślona penetracja gospodarcza, wyszukiwanie terenów eksportu swych produktów nietylko na terenie europejskim. Szczególny kładzie nacisk na zdobycie rynku rosyjskiego, a przede wszystkim wschodniego. Jest to zupełnie zrozumiałe.

Dyrektor i dusza Targów Praskich p. Wacław Bohacz na konferencji prasowej w przeddzień otwarcia Targów wyraźnie wspominał o deficycie czeskosłowackiego bilansu handlowego, co zniewala kierowników do podjęcia akcji zaradczej. „Praga — mówił wtedy — musi być pomostem pomiędzy zachodem a wschodem”. Ażeby wzbudzić dla siebie większe niż dotąd zainteresowanie krajów, podjęto przygotowania do wielkich wystaw: orientalnej, która miałyby się odbyć już w r. 1930-ym lub 31-ym oraz wszechsłowiańskiej. W pierwszej wzięłyby udział i Japonia, i Chiny i Egipt i kolonie; miała być umieszczona na przestrzeni 9600 m kw. Wszechsłowiańska byłaby późniejsza; organizatorzy mają już upatrzone na nią teren 1,460,000 m kw. Celem wzmocnienia propagandy na wschodzie stworzono osobną izbę orientalną, na której czelę stanął jako protektor b. minister Hodza, wybitna jednostka o bardzo szerokim poglądzie na świat. Wydają specjalne pismo propagandowe „Orient”, skierowane głównie na zainteresowanie Dalekiego Wschodu, aż po Persję i Australję.

Targi Praskie, lubo się nieustannie rozwijają, nie wystarczają same temu zadaniu. Przeobrażają się raczej w instytucję stałą. Liczba wystawców systematycznie wzrasta, a w obecnych Targach bierze udział 2904, o sto przeszło więcej niż poprzedniego. Wzrost liczby wystawców nie jest raptowny i gwałtowny, ale za to od kilku lat stały i trwały. Stoiska bowiem są już wynajmowane na cały przeciąg roku, a coraz częściej się zdarza, iż producent z stoiska w

pałacu targowym urzędu stałą wystawę. Tu leży właśnie największy sukces instytucji Targów.

A już za największe swe powodzenie mogą Targi sobie poczytywać, iż stały, stoją i rozwijają się własnym sumptem. Z dumą mówią o sobie, że obeszły się bez subwencji rządowych. Dla Polaka, przywykłego do innych metod postępowania, jest objawem wysokiej tężyzny.

Na sześciu piętrach pomieszczone są ekspozycje. Na pierwszym piętrze znajdują się wyroby przemysłu samochodowego i radiowego, na drugim skórzane, tekstylne, szklane, konfekcyjne, na trzecim — chemiczne, chirurgiczne, muzyczne, domowe, czekoladowe i t. p., na czwartym — ceramiczne, reklamowe, papiernicze i wydawnicze, na piątym — koszykarskie, szkolne, kancelaryjne, na szóstym zaś znalazły pomieszczenie urządzenia administracyjne i podniebna kawiarnia.

Ogromny ten gmach okazuje się już dzisiaj za mały na zaspokojenie wszystkich potrzeb wyrastających z czasem, dlatego też kierownictwo Targów nosi się z zamiarem wybudowania nowego, o takichże samych imponujących rozmiarach. P. Bohacz przypuszcza, iż dokona tego dzieła w ciągu dwu lat. Pod tym względem to Czesi — wbrew właściwościom swej umysłowości — mierzą siły na zamiary, z tem jednak, iż zamiary swe skutecznie realizują.

Z racji Targów Praskich i usiłowań pobudzenia eksportu zagranicznego wzmogło się zainteresowanie polskimi portami i Gdynią. To, co dwukrotnie na konferencjach prasowych: w Łuhaczowicach i Gdyni dziennikarze polscy forsowali: skierowanie eksportu czeskosłowackiego przez oba porty polskie — nabiera realniejszych kształtów. Już o tem sfery przemysłowe i handlowe czeskosłowackie poczynają dyskutować poważnie i przeprowadzać badania. Wiadomość, iż dowóz przez porty polskie dla Czechosłowacji jest tańszy o 40% niż przez porty inne, a także niemieckie, jest tak fascynująca, iż obok niej niepodobna przejść bez refleksji.

Za mało jednak z naszej strony sprawę tę posuwa się w opinii czeskosłowackiej. Artykuł „Przymysłu i Handlu” o wolnej strefie czeskosłowackiej w porcie gdynińskim znalazł silny oddźwięk w praskiej prasie. Nie wystarcza wszakże propaganda prasowa: trzeba bezpośrednio się zetknąć z przemysłowcami i przedsiębiorcami. Do tego mogą być Targi Praskie znakomicie wykorzystane. Rady portów polskich powinny na nie zwrócić uwagę. Byłoby to korzystne — obustronnie.

Hier. Wierz.

KRONIKA GOSPODARCZA

(k) Z polskiego przemysłu cementowego. Pomiędzy Sp. Akc. Fabryki Portland-Cementu „Szcakowa” i Golezowska Fabryka Portland-Cementu S. A. z jednej strony a Towarzystwem Fabryk Portland-Cementu „Wysoka” Sp. Akc. i Tow. Akc. Fabryki Portland-Cementu „Wolyn” S. A. z drugiej strony — zawarta została w tych dniach umowa, stwarzająca ścisłą wspólnotę interesów wymienionych 4 towarzystw i stanowiąca dalszy istotny postęp w dziedzinie konsolidacji polskiego przemysłu cementowego.

(k) Obrót czekowy P. K. O. w sierpniu. Ogólny obrót czekowy P. K. O. osiągnął w sierpniu r. b. sumę 2,002 milj. zł, z której na obrót bezgotówkowy (przelewowy) przypada 1,231 milj. zł, czyli przeszło 61 proc. W ciągu 8 pierwszych miesięcy r. b. (styczeń—sierpień) obrót czekowy PKO wyniósł 15,387 milj. zł, gdy w tym samym okresie czasu w roku ub. tylko 13,550 milj. zł. Wzrost obrotów na rachunkach czekowych PKO w roku bieżącym wynosił przeto 1,837 milj. zł. Jednocześnie ze wzrostem obrotów czekowych wzrosło również saldo na rachunkach czekowych oraz liczba tychże. Mianowicie pozostałość na kontach czekowych PKO wynosiła w dniu 31. 8. 29 r. zł 178,422,296,15, co w porównaniu do miesiąca poprzedniego stanowi wzrost o zł. 6,084,669,76; liczba zaś kont czekowych osiągnęła na ultimo sierpnia r. b. 61,033, czyli o 491 kont więcej niż w miesiącu poprzednim.

(k) Nowa produkcja w Polsce. Zakłady „Elektro” w Łaziskach Górnych zaczęły produkować pył węgla kamiennego, używany w odlewniach. Dotychczas materiał ten sprowadzano z zagranicy, głównie od niemieckich firm. Obecnie import pyłu węglowego do Polski jest zupełnie zbędny.

(k) Ujednolicenie międzynarodowych przepisów o badaniu środków spo-

żywczych. Na konferencji międzynarodowej zjednoczenia związków wielkiego kupiectwa z branży artykułów spożywczych, odbytej w Berlinie, wysunięto konieczność międzynarodowego ujednostajnienia przepisów o badaniu środków żywności. Gdyby żądanie to zostało bodaj w części realizowane, oznaczałoby to ogromne ułatwienie w międzynarodowej wymianie towarów, podlegających przymusowi badania i zaopatrywaniu w świadectwa zdrowotności, albowiem dotychczas każdy niemiecki kraj ma odrębne swoiste niekiedy przepisy pod tym względem i zorientowanie się w nich przedstawia olbrzymie trudności.

Z ZAGRANICY

(z) Żniwa na Śląsku niemieckim. Urzędowe oszacowanie żniwa dolnośląskiego według stanu z lipca opiewa na 639,000 tonn żyta ozimego (powierzchnia zasiana 354,000 ha), 284,000 tonn pszenicy ozimej (136,000 ha), 30,000 tonn jęczmienia ozimego (16,000 ha), 192,000 tonn jęczmienia letniego (88,000 ha), 482,000 tonn owsa (231,000 ha). Żniwa górnośląskie zapowiadają się jak następuje: 248,000 tonn żyta ozimego (powierzchnia 141,000 ha), 105,000 tonn pszenicy ozimej (52,000 ha), 9,000 tonn jęczmienia ozimego (5,000 ha), 96,000 tonn jęczmienia letniego (46,000 ha) i 206,000 tonn owsa (100,000 ha).

(z) Eksport masła z Estonji w I półroczu 1929. Według danych stacji kontrolnych wywieziono w I półroczu r. b. z Estonji 88,918 beczek masła w porównaniu z 93,473 beczkami wywiezionymi w tym okresie roku ubiegłego. Zniżka ta, wynosząca ca. 5% pozostaje w ścisłej łączności z nieurodzajem, jaki dotknął ubiegłego roku Estonję. Z wywiezionego w bieżącym roku masła przypada na Anglję 69,2%, na Niemcy 30,3%, reszta na Danję i Finlandję. Cały zbyt masła skupiony w rękach 5-ciu następujących eksporterów:

„Estonja” — 56,4%, C. F. Gahnback — 14,8, Roterdam Sp. Akc. 13,5%, Einpaul Sp. Akc. 13,1%, Związek Mleczarski 2,2%.

(z) Wzrost awansów maklerskich w Nowym Jorku. W ciągu ub. tygodnie wzrosła suma udzielonych przez banki nowojorskie awansów dla maklerów giełdowych o 120 milionów dol. W ten sposób ogólna suma awansów maklerskich sięga już rekordowej wysokości 6 miliardów dol. Wzrost awansów tłumaczy w Nowym Jorku nietyle ożywieniem na giełdzie, ile pojawieniem się nowych emisji akcji, oraz operacjami finansowymi trustów inwestycyjnych. Spodziewają się nowych zarządzeń ograniczeniowych ze strony banków federalnych.

Z Wydawnictw

(w) „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”. Wyszł z druku 3 zeszyt „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego”. Na treść zeszytu składają się artykuły: Jaworski Wł. Leopold prof.: Czy obowiązuje coś ponad Konstytucję? Makowski Wacław prof.: Uwagi w sprawie koniecznych zmian i uzupełnień części ogólnej projektu kodeksu karnego; Lachs Feliks: Zasada „rebus sic stantibus” i jej stanowisko w systemie prawa międzynarodowego; Sitnicki Zygmunt, sędzia: O wzmocnienie konstytucyjnego stanowiska Głowy Państwa; Górski Józef: Reforma ustawodawstwa spadkowego w odniesieniu do drobnych gospodarstw wiejskich; Zakrzewski Kazimierz: Idee syndykalistyczne; Adamecki Karol prof.: Rozwój naukowej organizacji w Polsce i innych krajach; Nowak Henryk Dr.: Działalność Państwowego Banku Rolnego w 1928 r.; Węgrów Jerzy: O sądach pracy. Przegląd piśmiennictwa. 36 recenzji i sprawozdań krytycznych z zakresu prawa, ekonomii i socjologii oraz bogata bibliografia odnoszącej literatury polskiej i obcej. Przegląd prawodawstwa skarbowego, karnego, cywilnego i procesowego oraz kronika ustawodawcza. Sądownictwo: Przegląd Orzecznictwa karnego i cywilnego Sądu Najwyższego dla wszystkich ziem polskich, Orzecznictwo Najwyższego Trybunału administracyjnego. Kronika ekonomiczna: rolnictwo, przemysł i górnictwo, handel, stosunki walutowe. — Prenumerata roczna 25 zł we wszystkich księgarniach.

Urzędowa ceduła Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu

Poznań dnia 20. 9. 1929

Warunki: Handel hurtowy, parytet Poznań, ładunki wagonowo, dostawa bieżąca za 100 kg.:

„Ceny orientacyjne” parytet Poznań	
Zyto zdrowe suche, zdat. do przemiału	23,50—24,50
Usposobienie słabe	
Pszenica sucha zdat. do przemiału	38,00—40,00
Usposobienie spokojne	
Jęczmień przemiałowy	25,00—26,00
Jęczmień browarowy	28,00—31,00
Usposobienie spokojne	
Owies	21,25—23,35
Usposobienie słabsze	
Maka żytnia w workach według urzędowo ustalonego typu (70%)	37,00
Usposobienie spokojne	
Maka pszenna 65% w workach	59,00—63,00
Usposobienie spokojne	
Otręby żytnie	17,50—18,50
Otręby pszenne	19,25—20,25
Rzepak	69,00—71,00
Groch Victoria	54,00—62,00
Groch Folgera	46,00—51,00
Ogólne usposobienie słabsze	

Uwagi: Jęczmień pojawiający się na rynku w większości wypadkach nie odpowiada normom jęczmienia browarowego.

TARGOWICA MIEJSKA

Urzędowe sprawozdanie targowe
Komisji Notowania Cen.
Poznań, dnia 20. 9. 1929.

Spędzono wołów 8, buhajów 21, krów 54, bydła 83, świń 266, cieląt 182, owiec 61, kóz —, prosiąt —. Razem zwierząt 592.
Z powodu małego spędu notowań nie przeprowadzono.

KOMUNIKAT.

Ból w bokach i dolku podsercowym (dzieci echa dziać się tebra) Pobolewania w wrobie. Skłonność do obstrukcji. Leczy objawy. Gorycz i niemał w ustach odbijanie. Wzdęcia i burczenie w kiszce. Bóle i zawroty głowy. Podenerwowanie. Urna ciemna i mętna. Są to początkowe objawy choroby wroby, wstępne objawy kamieni śluzowych. Podczas ataków w dolku i wrobie silny ból, który się rozchodzi ku stronie tylniej w łacie. krzyżu i sięga aż pod łopatkę. Wędruje brzocho rozszadanie żeber parcie na kieszki stolcowa. Niekiedy wymioty śluzi. Zimne poty. Niekiedy śluzaczka. Kuracja siłami Cholekinaza uwni od tej ciężkiej doznał choroby Zioła Cholekinaza są do nabycia we wszystkich aptekach w składach aptecznych. Przy kupnie badać przepis użyć wedl Dr. Niemcewskiego. Wyrób: Laboratorium Cholekinaza „Cholekinaza” Sp. z o. w. Warszawa, Nowy Świat 5. Generalna reprezentacja na Stany Zjedn. Ameryki Północ. i Kanada „MICO” Box 63, Stevens Point, Wis. U. S. A.
Rw 8971-62,111

W czwartek, dnia 19 września 1929 roku, o godzinie 15 zasnęła w Bogu, opatrzona Sakramentami św., nasza najukochańsza cioteczka, ś. p.

z **Kopankiewiczów**

Jadwiga Błażejewska

przeżywszy lat 82.

Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, 22 b. m., o godzinie 16 z kościoła św. Krzyża w Obornikach.

W smutku pogrążone

siostrzenice z rodziną.

Osobnych zawiadomień nie wysyła się!

zw 19015

Wszystkim Krewnym, Przyjaciółom, Znającym za okazane nam szczerze współczucie w ciężkim smutku naszym, za piękne wieńce i liczny udział w pogrzebie, mego drogiego męża i kochanego ojca naszego; ś. p.

zw 19 013

Stanisława Parczyńskiego

składamy z głębi serca płynące serdeczne

Bóg zapłać!

Żona z dziećmi.

W drugą bolesną rocznicę śmierci mej najdroższej żony i kochanej mamusi, ś. p. zw 19 000

Marji z Rosielewskich Frommowej

odbędzie się w sobotę, 21 b. m.

msza św.

o godz. 8, w kościele parafjalnym św. Wojciecha.

Mąż z dziećmi.

Starszego pomocnika do handlu żelaza

jako pierwszego ekspedjenta, który byłby zdolny zastąpić szefa **poszukuje** poważniejszą firmę od 1. 10. 29. Panowie z dłuższą praktyką nie niżej 25 lat, zechcą się zgłosić Kurjer Poznański **zw 19008**

We wtorek, dnia 17 września 1929 r., o godz. 4 po poł., zmarła po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzona Sakramentami św., nasza najdroższa matka, córka, babcia, siostra, ciocia i kuzynka, ś. p.

z **Zalachowskich**

Józefa Strojna

przeżywszy lat 62. Pogrzeb odbędzie się w sobotę, o godz. 5,30, z kostnicy cmentarza parafjalnego w Jeżycach. Msza św. za spokój duszy Zmarłej odbędzie się w poniedziałek. **zw 19 034**

W ciężkim smutku pogrążeni **dzieci i rodzina.**

Poznań (ul. Grunwaldzka 5), Bydgoszcz, Berlin.

Wróciłem

doktor med. Włodzimierz Graffstein

lekarz specjalista chorób wewnętrznych

przyjmuje od 11—1 i od 4—5. **Kw 874**

św. Marcin 18 Poznań telefon 40-20

Żylaki

usuwa skutecznie dobra pończocha gumowa. Wielki wybór. Ceny niskie.

Centrala Sanitarna

T. Korytowski, Poznań,

Wodna 27. **zw 1 085**

Pasy brzuszne.

Pasy brzuszne.

Kupuję kasztany

w większych ilościach i płacę najwyższe ceny. Okazja dla handlarzy. Oferty **Szymkowiak, Grodzisk (Wkp.), ul. Nowa 5.** **zw 19 009**

Biura

12 do 15 pokoi, względnie odpowiednio wielkich sal, najchętniej na parterze, niedaleko centrum miasta, **poszukuje poważne towarzystwo.** Ewentl. reflektujemy na kupno obiektu odpowiedniego, również zgodzilibyśmy się na ew. przebudowę obiektu. Oferty do eksp. Kurjera Pozn. pod nw 3997

DLACZEGO ZA WIELE PŁACIĆ

gdy Firma **EDMUND RYCHTER** poleca **UBRANIA MĘSKIE** na miarę z najlepszych Leonardowskich i Bielskich materiałów w najmodn. deseniach od **200** do **275** zł

UBRANIA z oryginalnych angielskich materiałów światowej sławy od **300** do **425** zł

☞ Za beznaganne wykonanie pełna gwarancja. ☜

Palta i futra wykonane na miarę w naszych pracowniach posiadają ustaloną renomę.

SPECJALNE oddziały gotowej garderoby męskiej.

Ubrania sportowe, spacerowe i wizytowe, palta, ulstry, raglany, ostatni krzyk mody.

FUTRA od skromnych do najwykwintniejszych.

zw 18905/6

Liberje wszelkiego rodzaju — kamizelki z rękawami, jelonkowe i kocie.

Kurtki i płaszcze skórzane, błamy, skórki, oposy, piżmowce, wydry i karakuły.

Wybór olbrzymi. — Zwiedzanie składów nie obowiązuje do kupna.

EDMUND RYCHTER POZNAŃ, 2

ulica Fr. Ratajczaka

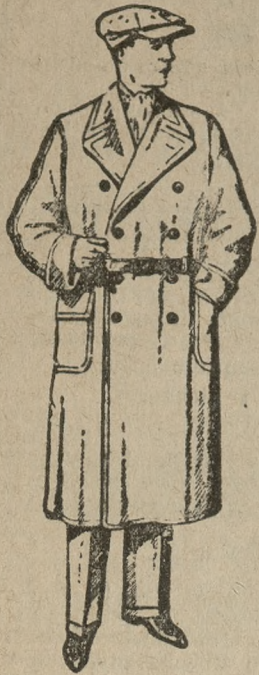
telefony: 26-07 — 21-71 — 54-25 — 54-15

ulica Wrocławska 14 i 15 — przy ulicy Wrocławskiej zważać dokładnie na imienną firmę.

Na sezon JESIENNO-ZIMOWY

są nasze składy fabryczne zaopatrzone w największy wybór ostatnich nowości. — Nasze ceny są najniższe kalkulowane dlatego mamy tysiące odbiorców.

Ulstry

najmodniejsze desenie i fasony z parkiem
Serja reklamowa
 materiały w kratę zł 38,—
 Ia Veloury tylko zł 65,—
Gatunki czysto wełniane
 zł 88,— zł 105,— zł 140,—

Palta

z aksamitnym kołnierzem, surdutowe i gładkie.
Serja reklamowa
 II rzęd. na watełinie zł 42,—
 surdutowe na wateł. zł 53,—
Gatunki wyższe
 zł 90,— zł 115,— zł 130,—

Raglany

z obojczykami lub bez obojczyków
Ostatni krzyk mody
Serja reklamowa
 Najnowsze desenie zł 49,—
 Ia Veloury tylko zł 78,—
Gatunki czysto wełniane
 zł 98,— zł 138,— zł 165,—

Płaszczce

czarne z kołnierkami i szalowymi.
Serja reklamowa
 Póki zapas starczy zł 68,—
 Ia materiał Eskimo cały na watełinie zł 78,—
Gatunki wyższe
 zł 95,— zł 115,— zł 140,—

Płaszczce

kolorowe z kołnierzem oposowym
Serja reklamowa
 Póki zapas starczy zł 87,—
 Najmodniejsze materiały Ia cały na wateł. zł 105,—
Gatunki czysto wełniane
 zł 130,— zł 148,— zł 170,—

Odzież chłopięca i burszowska w olbrzymim wyborze!

Uwaga! W razie przepelnienia w naszym składzie detalicznym na parterze, upraszamy skutecznie zakupy w naszych oddziałach fabrycznych na I. piętrze (wejście przez bramę).

CENTRALA ODZIEŻY, ul. B-cia Tilgnerowie Poznań ul. Wodna 27
 Mech. Fabryka Konfekcji przy Starym Rynku, parter oraz I. piętro

Mleczarnia dworska Strzeszyn pod Poznaniem poszukuje

ca 1000 litrów świeżego mleka dworskiego

na linii kolejowej Chodzież — Poznań. Zgłoszenie uprasza Zarząd Majętności Strzeszyn, telefon Poznań 3294. zw 1897

HEMOROIDY!

CZOPKI HEMOROIDALNE GĄSECKIEGO

„VARICOL”
 (z KOGUTKIEM)

USUWAJĄ BÓL, KRWAWIENIE, SWĘDZENIE, PIECZENIE, ZMNIEJSZAJĄ GUZY (ŻYŁAKI).

ŻADANKIE ORYGINALNYCH CZOPKÓW „VARICOL” z PLOMBA.

SAMOCHODY

używane, lecz w dorym stanie

NAG 10/30 K. M. Berlina 6 osob. 3 000 zł
 Fiat 501 6/21 K. M. Torpedo 4 osob. 3 500 zł

z polecenia klientów polecamy

BRZESKIAUTO Sp. Akc. Poznań,
 ul. Dąbrowskiego 29. Tel. 63-73, 63-65.

Dzielnego przykrawacza

do fabrykacji konfekcji męskiej, poszukujemy do natychmiastowego objęcia stałej posady. Siły tylko pierwszorzędne z dłuższą praktyką i dokładną znajomością kroju wszystkich artykułów wchodzących w zakres konfekcji męskiej, zechcą nadesłać oferty pod Pw 5481-63.966

„Hurtownia konfekcji“ Bydgoszcz, Stary Rynek 10

Dzielny

kamienniarz

do prac w sztucznym granicie potrzebny zaraz. zw 19026

Kino Apollo w Gnieźnie.

Przedstawicielstwo

lub jako podróźujący poważnych firm, przyjmę za pensję lub prowizję z r. a. z. Pierwszorzędne referencje. Oferty do ekspedycji Kurjera Poznańskiego pod zw 19 022

Potrzebni od 1. 10. 1929 — zdolny, samodzielny, starszy

ekspedjent-bławatnik.

Zdolna ekspedjentka
 do towarów drobnych i bielizny.

Ekspedjentki

do oddziału porcelany, szkła i sprzętów kuchennych.

Reflektuję tylko na rzeczywiście zdolne, samodzielne siły, którym zależy na dobrej stałej posadzie. Zgłoszenia z odpisem świadectw, podaniem referencji, wymagań i fotografii przyjmuje W. Maciejewski, Tczew, Rynek 16. dw 2203

BIURALISTA

biegły w liczeniu, obeznany z ksiązkowością, potrzebny zaraz. Zgłosz. z odpisami świadectw, podaniem referencji i wynagrodzenia do „PAR“, Al. Marcinkowskiego 11, pod nr. 38,112 Pw 5458-38,112

Ważne dla właścicieli samochodów

Remonty Samochodów

wykonujemy w pierwszorzędnie urządzonych warsztatach po cenach konkurencyjnych ręcząc za sumienną i fachową pracę.

HEMPOWICZ - AUTOMOBILE

Poznań, Patrona Jackowskiego 49. — Tel. 65-15.

bpw 673

NOWA ERA

dla graczy Loterii Państw. w Poznaniu i całej Wielkop.

Jak powszechnie wiadomo, pierwsze losy nowo otwartych kolektur są zawsze najszcześniejsze tembardziej, że zazwyczaj w kolekturach naszych padają wielkie wygrane.

LOSY do I-szej Klasy

są już do nabycia z dniem 17 b. m.

Szansę wygrania kolosalne. Główne wygrane:

750 000, 350 000, 250 000, 150 000, 100 000 i t. d.

Co drugi los wygrywa. Cena losu: 1/1 — 40, 1/2 — 20, 1/4 — 10 zł

Na prowincję wysyłamy niezwłocznie.

Konto P. K. O. 1667. Adresy nowych placówek:

Kolektura Lot. Państw. Julian Langer

Poznań, ul. Wielka 5 i Fredry 3. nw 3929

Czekoladk

tylko z firmy

W. Siatyk

Al. Marcinkowskiego 6 przy poczcie.

Pw 5478-38, 118

GOSPODARSTWO

nasienne-hodowlane potrzebne zaraz lub o. 1. 10. r. b.

urzędnika gospodarczego

kawalera z kilkoletnią praktyką we wzorowych gospodarstwach i conajmniej ukończoną średnią szkołą rolniczą. Znajomość hodowli inwentarza i prowadzenia ksiąg gospodarczych oraz spraw sędziowskich konieczna. Reflektuje się tylko na undydata pracowitego uczciwego z dobrymi referencjami. Kopii świadectw nie zwraca się. Zgłoszenia przyjmuje zarząd Majętności Gutowo Wielkie, poczta Września. zw 18 942

Książkowy

do konto-korrentu z dobrymi świadectwami i referencjami zaraz potrzebny. Oferty piśmienne do „Par“, Al. Marcinkowskiego 11 pod nr. 38,132

Potrzebna jest

dzielna ekspedjentka

tylko z branży — oraz

uczenica

inteligentna panienska wzrostu wysokiego nie niżej lat 16. S. Cichocki — Fabryka Konfekcji Damskiej, Poznań, Wrocławska 5/6. zw 19 027

LOKAL

handlowy oraz pokój przy ul. Półwiejskiej na dogodnych warunkach zaraz do oddania. Oferty do Kurjera pod zw 19024

Dzierżawy

poszukuję zaraz w Poznaniu, 1 000 — 2 000 mórg. Zgłoszenia do „PAR“, Aleje Marcinkowskiego 11, pod nr. 56,183 Pw 5457-56,183

Dzierżawa majątku

800 mórg ziemi 3 i 4 klasy włącznie 50 mórg łąki, budynki, bardzo dobry dom 8 pokoi, z pełnym ńziwem i kompletnymi inwentarzami natychmiast do wydzierżawienia na 12 lat, do objęcia potrzeba 50.000 zł i 100.000 zł kaucji, która będzie zahipotekowana i oprocentowana po 8% w stosunku rocznym. Zgłoszenia reflektantów z gotówką przyjmuje Rutkowski, Poznań, ulica Grobla 29. zpw 19 12

Poszukuje się pożyczki

w kwocie 10—15000 dol.

na bardzo znaczny obiekt w Bydgoszczy. Dobry procent oraz dostateczne zabezpieczenie kapitału zapewnione. Szczegółowe oferty uprasza się skierować do Instytutu dla Reklam i Ogłoszeń IRO, Bydgoszcz, Hermana Frankego 3, pod „Dobra lokata kapitału“. nw 3996

Ucznia

z ukończoną szkołą handlową i

uczennicy

do składu bławatów poszukuje zaraz

W. J. LEITGEBER

Poznań, Stary Rynek nr. 94.

dw 2204

**MODNE eleganckie
Kapelusze Męskie**
Velury - włochate - filc.
poleca znana firma
A. Pietrzykowski
Poznań — ul. Wielka 8
Artykuły Męskie.
Pw 5450-38 90

Numizmaty.
Nabędę większą kolekcję
złotych i srebrnych monet
starożytnych.
Warszawa, I. Machoń, Krucza 36.
T.W. 849

BEDNARZ
dobry pracownik, może
się zgłosić natychmiast.
Hurtownia Olejów Skalnych,
L. Ruciński & St. Jankowski
Poznań, Aleje Marcinkowskiego 7.
zw 19026

**Książkowa-
ekspedjentka**
możliwie z branży drzewnej
możesz zgłosić.
Oferty do „Par”, Aleje
Marcinkowskiego 11 pod
nr. 33, 56 Pw 5426/33, 56

Wóz meblowy
w dobrym stanie do sprzedania. Kolwik, Bydgoszcz, Gdańska 137. nw 3992

MATERIAŁY NA UBRANIA I SUKNIĘ
S. G.
3 Chocynański
STARY RYNEK
52
DYWANY — FIRANKI
Pw 5469/70-38.99/100

Która fabryka lub przedsiębiorstwo hurtowe branży spożywczej, papierniczej lub obuwniczej, powierzy rutynowanemu kupcowi z odpowiednią kaucją **skład konsygnacyjny** swoich wyrobów, w celu detalicznej ich sprzedaży w Poznaniu? Wyłączna sprzedaż pewnego artykułu, założenie lub kierownictwo filii nie wykluczone. Łaskawe oferty z podaniem wymagań i warunków przyjmuje Kurjer zw 19025

**Ubikacyj
sklepowych**
dużych, suchych, jasnych, na składnicę
win poszukuje się zaraz lub 1. 1. 30. Zgłoszenia do Kurjera
zw 19005

Gościniec
w pow. Ostrów (Wlkp.), dobrze prosperujący, w ruchliwej wiosce nad szosą, na razie bez pełnej koncesji z przyległą kolonjalką, rzeźnictwem, sałką do wesel i zabaw, obszerne ubikacje, z powodu nieuzyskania pełnej koncesji, do odstąpienia. Kompletny zapas towaru kolonj. oraz różne sprzęty, także rzeźniczkę do objęcia. Reflektanci. najchętniej inwalida woj. lub powstaniec celem uzyskania stałej koncesji, zechcą przesłać zgłoszenia do Kurjera pod zw 18995

SAMOCCHODY

pozostałe z całkowitej wyprzedaży z powodu likwidacji działu handlowego osobowe, towarowe nowe i używane po najniższych cenach jeszcze **na sprzedaż.**

Hempowicz-Automobile

Poznań, Patrona Jackowskiego 49, tel. 65-15

bpw 672

Serwety i Narzuty
K. Kużaj
27 Grudnia 9
K.K.
P.
Pw 6830/80-0 6541 i 6539

**Wydzierżawie
HOTEL**
pierwszorządny, 20 pokojowy, kawiarnia z restauracją, pojedyncza restauracja „Gospoda”, sala dancingowa, sala teatralna, ogród z polwyspem w jezioro. Zgłoszenia wprost do właściciela **Ignacy Piotrowski, Wojszyna, Grand Hotel Café.** zw 19-11

Skład win

i spirytualji, z pełnym wyszynkiem, na prowincji, 3 pokoje dla gości, 4 pokoje, kuchnia i balkon, z powodu choroby **do sprzedania.**

Zgłoszenia do eksped. Kurjera Poznańskiego pod zw 18987

Poszukuję kupna

żywych tuczników

na bekony, wagi od 80 do 100 kg (naczczony ważonych) za dostawą franko rzeźnia **Oborniki.** Oferty skierować do **N. V. Jac. Vos e Co, Hotel Centralny, Borowicz, Oborniki,** gdzie w poniedziałek, 23 września po południu, osobiście do mówienia. dw 2115

Skradziono

2 maszyny do pisania Adler Nr. 342 533, 254 592, oraz kurtkę skórzaną. Przestrzegamy przed ich kupnem. **Za wykrycie złodzieji wynagrodzenie.** zw 19029/30
Szafranek i Rosczyk, Poznań, Frydry 6.

Samochód

osobowy, otwarty „Fiat 510“
6 cyl. 14/44 H. P. oświetlenie Zeissa
czysto okolicznościowo sprzedawany
MAJĘTNOŚĆ MODRZE
powiat Poznań. zw 19019

Zarząd Fabryk Wyrobów Ceramicznych Krotoszyn i Przysieka Sp. Akc. w Poznaniu, pl. Wolności 9 zawiadamia swych pp. akcjonariuszów, że na mocy uchwał Walnych Zebrań z dnia 7 września 1928 i 5 października 1928 podwyższono kapitał zakładowy Spółki o dalsze 735 000,— złotych, tak, że na każde 3-złote dotychczasowego kapitału przypada z nowego kapitału akcyjnego dopłata 7,— złotych. Uchwałą Walnego Zebrania z dnia 12 września 1929 roku postanowiono rozłożyć kapitał akcyjny w całość wysokości 1 050 000,— złotych w ten sposób, że podzielony będzie na 2 100 sztuk akcji brzmiałych na okaziciela po 500,— złotych każda.

Zamiana akcji dotychczasowych nastąpi w ten sposób, że za dotychczasowe 50 akcji 3-złotowych, akcjonariusz otrzymuje nową akcję 500-złotową. Pw 5459-38,108
Zamiana akcji następuje w biurze niżej podpisanej Spółki i to za równoczesnym wydaniem piaszczy starych akcji.
Uprasza się zatem wszystkich pp. akcjonariuszów do zamiany akcji i to do dnia 30 listopada 1929 roku włącznie. **Fabryki Wyrobów Ceramicznych Krotoszyn i Przysieka Sp. Akc. w Poznaniu**
Zarząd: (—) St. Mieczkowski (—) M. Czubek

3. F. 5/29.

WYWOŁANIE

Józef Kullsz, rolnik z Wierzynek, pow. Pleszew, współwłaściciel nieruchomości Wierzynek, karta nr. 29, na podstawie ogólnej wspólności małżeńsko-majątkowej, wniosł o wdrożenie wywołania w celu wykluczenia wierzyciela z hipoteki zapisanej w księdze wieczystej Wierzynek, karta nr. 29, w dziale III. pod liczbą bieżącą 2, w wysokości 3 000 mk., na rzecz **Leonji Kintscher, dawniej zamieszkałej w Wierzyńku, po myśli § 1170 kc. nw 3469
Wierzyciela wzywa się, by najpóźniej w terminie wywoławczym, wyznaczonym na dzień 11 grudnia 1929, o godz. 12, przed podpisaniem Sądem i to w pokoju nr. 1, swoje prawa zgłosił, w przeciwnym razie nastąpi wykluczenie jego praw do tej hipoteki.
Pleszew, dnia 3 września 1929 r.**

Sąd Grodzki.

Przetarg przymusowy

W sobotę, dnia 21. 9. 1929 r., o godz. 11, przy ul. 27 Grudnia 5, w Poznaniu, sprzedam publicznie najwięcej dającym za gotówkę: nw 3468

maszynę do składania (linotyp)

J. Bartkowiak, kom. sądowy, Poznań, ul. Kochanowskiego 24.

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych:
1-lamowy milimetr 50 groszy

Znak oferty (na przykład: z 18924, n 2735, d 1 790 i t. d. = 1 słowo.
Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 10.

29 POWSZECHNA WYSTAWA KRAJ.

Łózka metalowe
człobne i zwykłe tanio rozsprzedaje. Przewodnik, skład telaza. Sw. Marcin 30. zdw 50 412

1 SPRZEDAŻE

Skład
kolonialny towarem 2 pokoje kuchnia 6 000, zaraz sprzeda „Komis”, Sew. Mielżyńskiego 25a. zdw 51 085

Sprzedam
zaraz skład kolonialny towarem maglem, mieszkaniem. Adres wskaże Kurjer zdw 51 070

Kilka
składów przy ruchliwych ulicach Poznania także na prowincji do sprzedania. Pankiewicz, W. Garbary 42. zdw 51 069

Majątek
w pobliżu Poznania, 800 mórg pszennej ziemi, zabudowania masywne, liczne inwentarze, przy szosie, blisko miasta natychmiast na sprzedaż. Cena 400 000, wpłaty 150 000. Cyraniak, Poznań, św. Marcin 63. zdw 51 121

Kiosk
sprzedam rozbierny. — Rybaki 22 a. Dzikowski. zdw 50 872

Blaszane puszki
hermetyczne 18 litrowe, 25 sztuk sprzedam. Rybaki 22 a. Dzikowski. zdw 50 871

Sprzedam
tanio gramofon szafkowy. Poplińskich 8a. Obiszewski. zdw 50 844

2.000 mórg
pszennej ziemi na zachód od Poznania sprzedam po 500 zł za morgę przy wpłacie 300 000 zł, resztę na spłaty dogodne. Oferty do Kurjera zdw 50 930

Rzeźnictwo
w pełnym biegu w mieście powiatowym, gdzie garnizon i wyższe szkoły, z 3 pokojowym mieszkaniem i kuchnią z powodu stonków rodzinnych do sprzedania. Oferty do Kurjera zdw 50831

Wózek
ręczny dwukółowy na sprzedaż. Śniadeckich 6, Promiński. zdw 50 920

Korzystnie
na sprzedaż 2 kolowy wózek, stół zwykły z desek, frak mało używany. Wyprzedaż 21. 9. od 3 do 6. ul. Poznańska 1/3. zdw 50 916

Pracownia cukiernicza
komplet urządzona w ruchu z klientelą sprzedam. Wojciechowski, Marszałka Focha 55. zdw 50 914

Trzykółowy
rower w dobrym stanie za bezcen. Wojciechowski, Marsz. Focha 55. zdw 50 913

Kiosk
śliczny osmiokątny 2 m średnicy sprzedam. Wojciechowski, Marszałka Focha 55. zdw 50 912

Obrączki
ślubne zegarki najtaniej Maty siak św. Marcin 9. bpw 1150

Wełny
włóczki do pończoch, skarpet, swetrów, robót ręcznych, kilmów hurt i detal. Najtańsze źródło dla odsprzedających — Przemysł Wełniany Poznań, św. Marcin 56. I. pietro, telefon 20-31. P 4931-84.62

Motor
60 sztuk klezczy stolarskich, wózek na 10 ctr., metr desek, 20 ctr. węgli sprzeda Rosada, Gen. Umińskiego 7, obejrzyć od 3-6. zdw 50 911

Płaszcz
używany bronz, sprzedam. Szkolna 10 a, II. l. wejście z Jaskółczej. zdw 50 925

Biurko
dobrze utrzymane tanio. Oferty Kurjer zdw 50 910

Wprost
od gospodarza do wynajęcia skład na Jeźcach. Do objęcia potrzeba 3 000 zł w tym policzona jest półroczna dzierżawa. — Oferty Kurjer zdw 50 901

2 bryczki
tanio sprzedam Grunwaldzka 80 od 10-14. zdw 50 367

Wózki
dziecięce i przybory tanio. Guma 27. Grudnia 15 podwórze. zdw 50 118

Za bezcen
sypialnia biała na jedną osobę, dwa płaszcze i ubranie męskie sprzedam. Niegolewskich 10a. I. prawo. zdw 49

Meble
tanio poleca Pluciński, Wodna 7. Zamiejscowym zwózka samochodem. zdw 49 148

Antyki
wielki wybór. Bracia „Piętro”, Aleje Marcinkowskiego 28. Kw 848

Futra
posiadam na sprzedaż wielki wybór futer karakulowych z całych skór od 2,600 zł. Zrebaki francuskie nutria, piżmowcove, sełowe, różnego rodzaju, utra. Najprzedniejszych gatunków. oraz skóry każdego rodzaju, wydry, wirginskie, brązowe, fokowe. Blamy polecam bardzo tanio. Łajewski, Poznań, Frydry 1. Kw 856

Autobus
w dobrym stanie z zaprowadzoną linją zaraz na sprzedaż. — Zgłoszenia pod zdw 50 900

Skład
urządzeniem własny piec cukierniczy, pokój kuchnia, za zgodą gospodarza korzystnie odstąpię. W. Kowalski, Kilińskiego 8. zdw 51 003

Wózek
dziecięcy biały na sprzedaż. Oferty Kurjer zdw 51 009

Okazja
162 morgi pszennej ziemi pełne żniwa, inwentarze, budynki nowe przy mieście sprzedam z powodu wyjazdu. Cena 80 000, wpłaty 35 tys. Zgłoszenia pod „Okazja” do „Par”, Bydgoszcz — Dworcowa 72. Pw 5 453-63,955

Meble
we wielkim wyborze za gotówkę i na miesiąc, nie spłaty poleca **Stanisław, Wodna 12 (Butelska).** bpw 628

Samochód
Chenard Walcker 6 osobowy kryty, rocznik 1929 bardzo mało używany tanio na sprzedaż. Wulkanizator, Dąbrowskiego 33. zdw 50 748

Samochód
Citroen kryty, 4 osobowy używany na sprzedaż. Wiadomość Kraszewskiego 28. Poturalski. nw 7

Kamienia
pełnego 35 ms sprzedam. Wierzbicice 4. zdw 50 278

Wielki wybór
brylantów, zegarki Omega i Logines poleca Ignacy Jaskólski, zegarmistrz, Poznań, ul. Mostowa 34. zdw 50 394

Kapelusze damskie
poleca w obryzmym wyborze po cenach konkurencyjnych hurtownie i detalicznie. M. Malczewski, Poznań, ulica Szkolna nr. 13 obok szpitala. Telefon 13-6a. Filja św. Marcin 10/17. Pw 5223-37,125

1,75
Teki szkolne. W. Czysty, Szkolna 11. Pw 5415-33,46

Tanio
się ubierzysz, umieblujesz w Domu Komisowym św. Marcin 78a Pw 3073

Samochód
„Praga” czteroosobowa otwarty, prawie nowy okazynie sprzedam. Wierzbicice 4 zdw 50 377

Płaszcz
jesienne, zimowe i suknie tanio oddam. Waly Jana III. 9. II. pt. zdw 50 405

Miód
pszczylny wysyłam w blaszankach za zaliczeniem pocztowym 5 kg. 19 zł, 10 kg. 37 zł. Karol Woś, Brzeżany, woj. Tarnopolskie. dw 2 172

Szafa żel. ogniotrwała dwuskrzydł., wózek
czterokołowy ręczny na sprzedaż. Bazar Sprzętów Kuchennych, Wielka 15. zdw 50 641

Antyki
okazyjnie — wielki wybór. Poczta 22 Pw 4960-56 52

8,50
kosztuje nadal serwis do kawy porcel. 35 zł, serwis obiadowy porcel. 6,50, maszyny do kawy porcel. 28 zł, 1/2 tuz. noży i widelcy alpak. 10 zł. Lampy stołowe. Ceny podziwiać. Hurt. Porcelany Wroniecka 24, w podwórze. zdw 50 474

Osiolki
parę sprzeda Firma „Unicum”, Poznań, telefon 39-90. zdw 50 801

Skład
papieru i cygar dobrze prosperujący z powodu wyjazdu tanio sprzedam. Spieszne zgłoszenia „Nowość”, św. Wojciech 2. zdw 51 048

Mam
na sprzedaż około 500 sztuk dobrego średnicy od 20-30, nadającej się na wyrób dla stelmacha. Franciszek Stepa, Orkowo, B. Bnin. zdw 48 579

Kolonjalkę
sprzedam w większym powiatowym mieście z urządzeniem, towarem i mieszkaniem 2 pokojowym i kuchnią. Do kupna potrzeba 3.000 złotych. Zgłoszenia Kurjer zdw 49 979

Tanio na sprzedaż!
Kanapa, 2 fotele czerwony plusz, sztyfonierka, łóżko z materacem, lustro z szafka, krzesła, stół rozkładany. Friedel, Górna Wilda 24. zdw 50 978

Beczki
do kapusty sprzedam. Adres Kurjer zdw 50 979

Dom
koło Poznania w Puszczykowie nr. 11 i 4 morgi gruntu sprzedam korzystnie. Cena 30 tys. zł. Wiadomość: Zueghör, Smigiel, Kilińskiego 19. nw 3 979

Kiosk
nowoczesny nadający na altane tanio sprzedam. Focha 15 a, podwórze. zdw 51 022

Naręczonym
pięćdziesiąt obrączki ślubne — szczerze złoto poleca Chwiłkowski, św. Marcin 6. zdw 51 042

Starożytność
meble największy wybór. Skarbowska 4. pr. lewo. zdw 50 218

2 łózka
kompletne na sprzedaż. Różana 15 parter, lewo. zdw 51 031

Skład
mieszkanie miasto powiatowe 20 tys. mieszkańców, przynajmniej ulica kompletne urządzenie na życzenie z towarem tanio odda Biuro Handlowe Boltar Poznań Skarbowska 17, telefon 52-42. bpw 675

Maszyna
do rzeźniczej czerkosowa i dwukółowy ręczny wózek na sprzedaż. Antoni Napieralski, — Swarzędz. nw 8994

Modne
eleganckie kapelusze - meskie Velury - włochate - filcowe poleca znana firma **A. Pietrzykowski, Wielka 8.** Pw 5457-37,126

5 ciężkich wozów
5 cal. masywne w bardzo dobrym stanie korzystnie na sprzedaż. W. Czekalski, Miedzychód. dw 2211

Taksówka
nowoczesna ze stałą koncesją, zegarem i numerem gotowa do jazdy bardzo korzystnie na sprzedaż do obejrzenia w firmie — Hempowicz-Automobile, Poznań, Patrona Jackowskiego 49, telefon 65-15. — bpw 670

Rzeźnictwo
z mieszkaniem warsztat, zaped elektr., dobre pooolzenie, nadające się na inne branże. Adres wskaże Kurjer zdw 51 124

Motory elektryczne
od 1-3 KM fabr. Siemens & A. E. G. korzystnie sprzeda „Franpol”, Grobla 27. zdw 51 130

Zakład
frzyzjerski w dużej wsi kościelnej nadaje się dla kawalera. Cielewicz, Niegolewskich 18. zdw 51 153

Pierzyna
i 2 poduszki tanio na sprzedaż. Krzyżowa 4, plac Witucki. zdw 51 152

Miody
wzary wilczek z dobrego gniazda tania na sprzedaż. Zgłoszenia ul. Kraszewskiego 15, u Poth. Jw 2639

Majutki
gospodarstwa mały we wielkim wyborze do sprzedania i do wydzierżawienia. Agramol, Poznań, Dąbrowskiego 2, telefon 65-71. Zdw 50 987

Domy
dwa handlowe 20 lat, maszyn. warsztat, wypożyczalnia samochodów lub rzeźnik, powiatowe miasto, rynek 53.000, wpłata ugodowa. Laszkiewicz, Wągrowiec, Strzelecka 50. Zdw 50 983

Kamienica
II. piętrowa, narożnikowa, 4 składy blisko rynku duże miasto powiatowe, mieszkanie 6 pokoi wolne, dochód roczny 18.000 zł., cena 35.000, wpłaty 90.000, reszta na kilka lat. Biuro Handlowe Boltar Poznań, Skarbowa 17. bpw 679

Skład towarów krótkich
bielizny, białawoty miasto powiatowe 25.000 mieszkańc. towar, urządzenie cena 7.000 złotych. Biuro Handlowe Boltar, Poznań, Skarbowa 17. bpw 676

Samochód
osobowy Ford, na oponach balonowych, mało używany, gotów do jazdy, korzystnie do nabycia. S. Łysiński, Krotoszyński Rynek 15. Zdw 51 115

2 morgi
dobrej ziemi pod budowę na sprzedaż 10 minut od stacji Luboń. Adres Kurjer Zdw 51 110

Motocykl
zupełnie nowy, Sarolea 350 ccm. sportowy, najnowszy typ do sprzedania. Przybyłowski, Zwierzyniecka 1. Zdw 51 111

Gramofony
silnoglósowe od 100. płyty od 5 poleca reparacje wykonuje St. Jarosz, ul. 27, Grudnia 3. Zdw 51 088

Łóżeczko
dziecięce i kuchenna gazowa na sprzedaż. Konopnickiej 15, II. Zdw 51 052

Mieszkanie
w Puszczykowie, 2 pokoje z kuchnią ewentl. umeblowane oddam spokojnemu lokatorowi. Czynsz ca 100 zł miesięcznie 1 1/2 roku zgóry. Oferty Kurjer Zdw 50 830

Najkorzystniejszy zakup futer
obecnie tylko w firmie W Królikiewicz, ul. Podgórną 6. Wielki wybór Reparacje w własnych pracowniach pierwszorzędnie i anio. Proszyny korzystnie z zakupu przedsezonowych. Pw 4271-29.92

Sprzedam
tania sypialka, kuchnie i kanapę pluszową. Smigielska, Chwałiszewo 62, 4 piętro. Zdw 50 827

Restauracja
z pełną koncesją, 6 ubikacjami, kuchnia przy ruchliwej ulicy, nadająca się na każde przedsięwzięcie na sprzedaż lub zamienię na 3-4 pokoje. Zgłoszenia Kurjer Zdw 50 853

Restauracja
i kawiarnia w centrum w pełnym biegu z koncesją w mieście powiatowym do sprzedania, z przyległym 6 pokojowym mieszkaniem. Oferty Kurjer Zdw 50 904/5

Maszyne
do szycia, gramofon 7 płytami tania sprzedam. Poznańska 38, III. lewo. Zdw 51 127-8

Gospodarstwo
prywatne, 65 mórg, miasto blisko Poznania, budynek wspólny, inwentarze kompletne, cena 45.000, wpłaty 30.000. Zgłoszenia Rutkowskiego, Grobla 29. Zdw 50 958/9

Wille
w Solaczu sprzedam, 5 pokoi, ogród. Oferty Kurjer Zdw 50 831

Maszyne
damska 95 zł, 2 rowery 90 i 80 zł sprzedam. Warsztat Mechaniczny, Kraszewskiego 5. Zdw 50 997-8

73
morgi ziemi pszen-buraczanej, 4 laki, zabudowania murowane, 2 konie, 8 bydła, maszyneryja kompletna, pełne żniwa, wydzierżawie na 12 lat, obiecte 12.000. „Spółdzielnia Rolnicza”. Poznań, św. Marcina 15. I. Zdw 51 053-4

Kupuję
i sprzedaje meble inne rzeczy używane. Skład Komisowy, Pocztowa 20. Zdw 49 689/90

Meble
kompletne i pojedyncze wygodne warunki Marcjan Zytkowski Chwałiszewo 5 tel. 24-63. bow 631-2

Pończochy
rekawiczki skarpetki oraz wszelkie towary krótkie w bibrzymim wyborze po cenach niskich poleca H. Sinyczyński, Kraszewskiego 11. Pw 5 1712-36.96/7

Rower
Dürkopp, jak nowy tani. Nowy Rynek 3, skład. Zdw 50 890/1

Młyn wodny
sprzedam przy zaliczce 25.000 zł. Zgłoszenia Kurjer Zdw 50 839

Sprzedam
parcelę uroczą położoną w Puszczykowie 9.000 zł. Oferty Kurjer Zdw 50 832

Na Nowy Rok Szkolny

Ubranka do gimnastyki, przybory sportowe najtaniej Dom Sportowy, Jan Wieniec, św. Marcina 14, tel. 5571. Pw 5455-37.64

Dobrze
utrzymane harmonjum 8 rejestrowe firmy „Mannborg” na sprzedaż. Ul. Słowackiego 22 parter, lewo. Zdw 50 023

5 KUPNA

Kupię
dom, wpłata 80-100.000. Oferty Kurjer Zdw 47 403

Kupię
skład spożywczy w Poznaniu z mieszkaniem, towarami lub próżny. Placę gotówką. Pośrednictwo wykluczone. Oferty Kurjer Zdw 50 447

Poszukuję
składu kolonialnego lub miejsca na takowy w mieście przy ruchliwej ulicy lub w dużej, kościelnej wiosce. Zgłoszenia proszę skierować do Kurjera Zdw 50 688

Beczki
dębowe używane od 2.000 ltr. i większe kupię, podanie ceny do Kurjera Zdw 50 478

Parcele
w Solaczu albo pobliżu, kupię za gotówkę. Zgłoszenia Kurjer Zdw 50 867

Kupię
używane lecz w dobrym stanie: kanapę pluszową, dwa fotele, stół rozkładany, stolik okrągły oraz cztery krzesła. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego Zdw 50 859

Poszukuję
składu kolonialnego z magłem i mieszkaniem na Łazarzu. Zgłoszenia Kurjer Zdw 50 933

Fortepianu
używanego lecz w dobrym stanie poszukuję się celem kupna. Oferty pod 4202 do Reklamy Polskiej, Aleje Marcinkowskiego 6. Kw 876

Motory
na prąd stały 220 volt, 10-12 KM poszukuję Elektro-Pretsch, Poznań, Stroma 23. Zdw 51 020

Gramofon
używany dobrze utrzymany kupię. Oferty pod Zdw 51 077

Parcele
600-1.000 m kw. kupię lub wydzierżawie. Jeżyce - Łazarz. Oferty Kurjer Zdw 50 984

6 KAMIENICE

Kamienica
dochodowa IV piętrowa w Poznaniu do sprzedania. Cena 180 tysięcy. Wpłata 120 tysięcy. Oferty za wyłączeniem pośredników Kurjer Poznański Zdw 49 998

Śliczna willa
komfortowa, 9 pokoi, malowniczo położona, w wzorowym porządku, wszelkimi wygodami, cała zaraz wolna, do tego budynek maszynowy nadający się na przedsiębiorstwo fabryczne w uprzemysłowionym, ładnym mieście powiatowym, niedaleko Poznania, na sprzedaż lub na zamianę na dom lub przedsiębiorstwo w Poznaniu wprost od właściciela. Pośrednicy wykluczeni. Zgłoszenia Kurjer Zdw 50 821

Kamienica
nowoczesna dochód roczny 12.000 cena 120.000, wpłaty 70.000 „Lech” Grobla 22, telefon 29-45. Zdw 51 072

Kamienica
piętrowa, 2 składy przy rynku, dochód roczny 5.500 złotych, cena 45.000, wpłaty 25.000, reszta na kilka lat. Biuro Handlowe Boltar, Poznań, Skarbowa 17. bpw 676

Willa
4 mieszkania, morga ogrodu, 5 pokojowe wolne, dochód roczny 7.400, cena 47.000, wpłaty 20.000 sprzedam Tomczak, Poznań, Wierzbicice 31. Zdw 51 062

7 PIENIĄDZ

Poszukuję
pożyczki 150 zł na 3 miesiące. Jako procent obiadu. Oferty do Kurjera Zdw 47 994

60.000 zł
wypożycze na I. hipotekę kamienicy w Poznaniu. Oferty Kurjer Zdw 50 617

35-40.000 zł
poszukuje na I. hipotekę na młyn parowy. Zgłoszenia Kurjer Zdw 50 814

3.000
wypożycze na I. hipotekę. Oferty Kurjer Zdw 50 943

Kupię
list hipoteczny, nie sbył późno platny z dobrym danem. Oferty Kurjer Zdw 48 545.

1.000-2.000 zł
poszukuje za dobrym procentem. Oferty Kurjer Zdw 50 934

3-4 tys.
wypożycze gospodarzowi kamienicy w Poznaniu. Procent mieszkanie 1-2 pokoi kuchnia. Oferty Kurjer Zdw 51 013

3-4.000 zł
pożyczki na I. hipotekę gospodarstwa, prywatne krótki czas poszukuje. Zgłoszenia Kurjer Zdw 51 014

5.000 do 8.000 zł
poszukuje na I. hipotekę kamienicy w mieście powiatowym. Zgłoszenia do Kurjera pod nr 3 978

Mam
na dobra i domy czynszowe 500 tysięcy gudenów do wypożyczenia. Oferty Kurjer Zdw 51 137

Wspólniczkę
do składu spoż przy najruch. ulicy centrum Poznania z gotówką 3-8 tys. zaraz. Oferty Kurjer Zdw 50 982

Szofera
wspólnika do autobusu (Chevrolet), p. z kupuje zaraz z wkładem 3.000 zł. Autobus ma za sobą 20 tys. km., maszyna bardzo dobra. Egzystencja i majątek zapewnione. Spieszne zgłoszenia proszę skierować pod adresem Krotoszyński Rynek 19, cukiernia Ziemiańska, tel. 35. Zdw 51 109

Poszukuję
200-400 zł. dobry weksel, wysoki procent. Oferty Kurjer Zdw 51 122

27.000 zł
poszukuje się na I. hipotekę gospodarstwa rolnego 66 ha. Spieszne zgłoszenia i informacje przesiać do p. notariusza Rosady w Mogilnie. Zdw 50 476

8 DO WYNAJĘCIA

Mieszkanie
4 pokoje z wygodami, blisko centrum miasta na dogodnych warunkach do oddania. Oferty do Kurjera Poznańskiego Zdw 50 461

1 i 2 pokoje
z kuchnią do wynajęcia, dzierżawa dwa lata zgóry. Adres wskazać Kurjer Zdw 49 724

2 pokoje
i kuchnia z meblami sprzedam zaraz, elektr. światło, front, I. parter. Zgłoszenia od 14. Adres wskazać Kurjer Zdw 50 809

3 mieszkania
i fryzjerstwo korzystnie do oddania. Adres wskazać Kurjer Zdw 50 443/4

Suterena
jasna, centrum na cichy warsztat do wynajęcia. Zgłoszenia Strzałowa 3. Zdw 50 851

Za pożyczkę
10.000 zł na 2-3 lata (gwarancja pewna) odstąpię umeblowany pokój balkonowy z używanym kuchnią. Zgłoszenia Kurjer Zdw 50 857

6 pokojowe
mieszkanie komfortowe w Solaczu z ogrodem odda gospodarz zaraz za 10.000 zł 2 lata zgóry. Oferty Kurjer Zdw 50 928

Mieszkania
pokoje umeblowane dla małżeństw, panów, pań, biurów, poleca, poszukuje Czarnecki Ska, Ratajczaka 18, parter. Zdw 50 954

Mieszkanie
1-5 pokojowe za dzierżawę odda „Komis”. Sew. Mielżyńskiego 25a. Zdw 51 084

Pokój
500, policzona rok dzierżawa, obiecte zaraz. „Centrum”, Żydowska 5. rw 6 912

Lokal
na warsztat fabryki 150 m kw., piętro można zamieszkać 2 pokoje kuchnia, do wynajęcia. Adres wskazać Kurjer Zdw 50 923

Mieszkanie
pokój z kuchnią dam w procentcie, własnym domu, za pożyczkę 2.000 złotych na 2 lata w Nowem Żabikowie. Oferty Kurjer Zdw 50 976

2 umeblowane
pokoje z kuchnią do wynajęcia (Łazarz). Oferty Kurjer Zdw 51 040

Mieszkania
pięciopokojowe, sześciopokojowe za dzierżawę. Wiadomość „Informator”. Ratajczaka 15. Zdw 51 086

Odstąpię
mieszkanie 2 pokoje z kuchnią za 2.000 i za rok dzierżawa. Adres Kurjer Zdw 51 143

Mieszkanie
3 pokojowe z wygodami, ładnie umeblowane do odstąpienia zaraz (Wilda). Cena 16.500 Spieszne zgłoszenia Kurjer Zdw 51 099

Mieszkanie
3 pokojowe za miesięczną dzierżawą pod Poznaniem do wynajęcia. Dogodna komunikacja. - Grodzki, św. Wojciech 25. Zdw 51 089

Mieszkanie
3 pokoje, kuchnia z meblami mało używane z powodu stosunków rodzinnych zaraz na sprzedaż. Ul. Gen. Umińskiego 7. Rosada, obejrzeć od 3-6. Zdw 50 915

9 SZUKA MIESZK.

Wyższy
urzędnik poszukuje mieszkania w Poznaniu albo okolicy. Czynsz obojętny. Zgłoszenia Kurjer Zdw 50 572

Poszukuję
mieszkanie 2-3 pokojowego (okolica Jeżyce) wprost od gospodarza. Placę czynsz zgóry. - Oferty Kurjer Zdw 50 845

2-3-4
pokojowego mieszkania poszukuje także meblami. Placę gotówkę. Oferty Kurjer Zdw 50 825

1-3 pokoje
w lepszym domu, ewtl. przejściowy czas choćby wysoki czynsz poszukuje. Zgłoszenia Kurjer Zdw 50 866

Pokoje
z kuchnią poszukuje samotna osoba od gospodarza, czynsz wysoki. Kurjer Zdw 50 881

Mieszkanie
2 pokojowe i kuchnia poszukuje wprost od gospodarza, zapłace czynsz 1 lub 2 lata zgóry. Oferty Kurjer Zdw 50 947

Poszukuję
mieszkania 3-4 pokojowego. - Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurjer Zdw 50 966

Bezdzietne
małżeństwo poszukuje od 1. 10. 2 wzgl. 3 pokojowego mieszkania z kuchnią także w miejscowości Gądk, Kiekrz, Pałędzie, Pnsczykowie, Swarzędz lub Szreniawa. Placę 1-2 lata zgóry. Wyczerpujące oferty z podaniem ceny Kurjer Zdw 51 008

Poszukuję
próżnego pokoju wprost od gospodarza, placę rok zgóry. Oferty Kurjer Zdw 50 977

Do 10.000
zapłace gospodarzowi za 3-4 pokojowe mieszkanie lub kupię meble. Oferty Kurjer Zdw 51 057

Poszukuję
mieszkania 4 pokojowego tylko wprost od gospodarza, czynsz placę zgóry. Spieszne oferty pod Zdw 51 079

5 pokojowego
mieszkania z wszelkim komfortem w spokojnej części miasta poszukuje. Dzierżawa za dwa lata naprzód. Oferty dw 2212

Mieszkania
2 pokojowego kuchnia poszukuje w Poznaniu lub przedmieściu, komorne zgóry. Zgłoszenia Kurjer Zdw 51 161

10 ZAMIANA MIESZKANIA

Zamienię
lub kupię 3 pokoje z kuchnią, fani czynsz na 3-4 pok. z komfortem. Agenci wykluczeni. - Oferty Kurjer Zdw 50 844

Zamiana
z Gniezna do Poznania 2 pokoje kuchnia, korytarz i przyległy ogród na 2 z kuchnią w Poznaniu lub wprost od gospodarza poszukuje. Zgłoszenia Dąbrowskiego 34, dom boczny III. jw 2641

11 POKOJE UMEBL.

1, 2 lub 3 pokoje
elegancko umeblowane z telefonem, łazienką, elektryka w willi przy Grunwaldzkiej z usługą spokojnemu lokatorowi wynajmie. Od pokoju 100.- miesięcznie. - Zgłoszenia Kurjer Zdw 49 609

Duży pokój
dla trzech studentów od 1. 10. 29. do wynajęcia obejrzeć można pomiędzy 10-3 Półwiejska 29, pnr. prawo. Zdw 50 624

Umeblowane
próżne pokoje poleca „Fragu”. Ratajczaka 15 Pasaż I. wchód, parter. Zdw 51 029-30

Pokój
umeblowany, centr. ogrzewanie, światło elektryczne wynajmie zaraz 2 panienkom lub pannom. Śniadeckich 24, IV., prawo. Zdw 50 838

Pokój
do wynajęcia. Gielnik, Wierzbicice 31 a. Zdw 50 826

Przyjmę
panienki lub chłopców na stancje. Rynek Jeżycki 2, III pnr., prawo. jw 2619

Lepszemu
spokojnemu panu wynajmie pokój. Plekary 10, parter, lewo. Zdw 50 620

Elegancki
pokój balkonowy z elektrycznością wolny. Różana 4d, III., Zdw 50 885

Pokój
frontowy, słoneczny dla dwóch pań lub panów od 1. 10. wynajmie ulica Marszałka Focha 63, II. piętro. Zdw 50 952

Pokoje
dwa z telefonem na I. piętrze, frontowe do wynajęcia, także dla młodzieży szkolnej, fortelan, pomoc w naukach na miesiąc. - Adres wskazać Kurjer Zdw 51 139

Pokój
wynajmie 1. 10. Działyńskich 2, parter, prawo. Zdw 50 950

Pokój
czysty wynajmie. Górna Wilda III, II., prawo. Zdw 50 967

Duży
dwoosobowy pokój do wynajęcia, światło elektryczne. Górna Wilda 42, II., prawo. Zdw 50 918

Pokój
z utrzymaniem na 2 osoby. Dąbrowskiego 2, III., prawo. Zdw 50 924

Śródmieście
pokój dobrze umeblowany słoneczny, czysty, elektryczność (nie małżeństwu) wynajmie. Klapczyński, Wały Zygm. Augusta 1. Zdw 50 994

Dwa pokoje
umeblowane wynajmie bezdzietnemu małżeństwu. Strzelecka 6, III. wprost. Zdw 51 010

Gwarna
8 III. prawo, duży i wspólny pokoje tania wynajmie. Zdw 51 019

2 pokojowe
mieszkanie wynajmie dwóm wzgl. trzem panom w willi mej w Luboniu 2 minuty od stacji. Zgłoszenia do Kurjera Zdw 51 016

Kantaka 6
I. piętro, telefon, wynajmie dwa pokoje dla 2 i 1 osoby z całkowitem utrzymaniem. Zdw 51 025

Pokój
umeblowany, komfort, z utrzymaniem lub bez dla dwóch osób do wynajęcia. Śniadeckich 17 III., lewo. Zdw 51 024

Elegancki
pokój dwóm spokojnym panom wynajmie z utrzymaniem lub bez. Plac Sapieżyński 5, III. prawo. Zdw 51 033

„Informator”
poleca pokoje umeblowane od 30 złotych miesięcznie. Dla przyjeźdnich złotych 3-5 dziennie. Ratajczaka 15 (Pasaż Apollo). Zdw 51 038

Przyjmę
dwie panienki na wspólny pokój Gen. Pradzyńskiego 23, I. prosto Zdw 51 071

Pokój
elegancki frontowy odnajmie tylko solidnej panie z całkowitem utrzymaniem lub bez. Wielkie Garbary 39, II. Zdw 51 076

2 panienki
na stancje od 1 października Młyńska 12, IV. Szymański. Zdw 51 140

Pokój
frontowy, słoneczny z światłem elektr., dla 2 pań z własną pościelą do wynajęcia ul. Ratajczaka 37, III. lewo. Zdw 51 154

Śródmieście
dwa wspólne umeblowane słoneczne pokoje, balkon I. pnr., czterem studentkom lub inteligentnej - większej rodzinie ze śniadaniem, obiadem zaraz Strzałowa 9, I. Zdw 51 144

Pokój
umeblowany wynajmie dla dwóch panów od 1. 10. Nygowa. Patrona Jackowskiego 19, podwórze I. piętro. jw 2 647

Umeblowany
pokoik bez pościelowej bielizny od 1. 10. do wynajęcia dla pana z klatki schodowej. Ul. Mickiewicza 18, II. prawo. Zdw 51 063

Inteligentnego
pana (studenta) na wspólny pokój od 1 października. Strzelecka 20, I. lewo. Zdw 51 046

12 SZUKA POKOJU

Małżeństwo
poszukuje próżnego wzgl. umeblowanego pokoju z utrzymaniem kuchni. Zgłoszenia Kurjer Zdw 50 482

Pokoje
niekrepującego szuka pan zaraz lub później. Zgłoszenia Kurjer Zdw 50 486

Poszukuję
pokoju (niekrepującego wejście), okolica Parku Wilsona blisko tramwaju nie wyżej II. piętra zaraz (względnie I. II.) Oferty z podaniem warunków i adresu Kurjer Zdw 50 898

Pokoje
skromnego poszukuje bezdzietne małżeństwo od 1. 10. lub 15. - Oferty Kurjer Zdw 50 816

Dwóch
próżnych większych pokoi z utrzymaniem kuchni, najchętniej na Łazarzu poszukuje inteligentne małżeństwo od 1 października. Zgłoszenia podaniem czynszu miesięcznego Kurjer Zdw 49 997

Studentka med.
poszukuje jasnego pokoju umeblowanego, elektrycznością, najchętniej w śródmieściu lub Jeżyce, nie dalej rynku. Zgłoszenia Kurjer Zdw 50 441

Poszukuję
od 1. 10. lub 15. 10. pokoju nie umeblowanego dla st. pani. - Oferty Kurjer Zdw 50 892

Poszukuje
się od 1. 10. dla studenta - pierwszorzędny pokój na Solaczu z dobrym czuściowem ewentl. całkowitem utrzymaniem. Oferty Kurjer Zdw 50 822

Ubikacja
ca. 50 m² nadająca się na warsztat, poszukuje na zaraz. Oferty do „Par”. Al. Marcinkowskiego 11, od 38.76. Pw 5 446-38.76

Niekrepującego
pokoju z elektrycznością możliwie z fortepianem poszukuje pan. Oferty Kurjer Zdw 50 792

Pokoje
niekrepującego poszukuje dwóch solidnych panów zaraz lub później na Wildzie. Zgłoszenia do Kurjera Zdw 50 887

Dzierżawy
lub administracji poręczającej poszukuje rolnik rutynowany. 80-100 tys. gotówki i pierwszy rzedne referencje. Zgłoszenia pisemnie na Wąsy Leszczyńskiego 28. Jazłowski. Zdz 49 641

Ubikacje
jasne, czyste w podwórzu z światłem elektr. na cichy przemysł zaraz do odstąpienia. Adres Kurjer zdz 51 171

Ubikacyj
lub piwnic jasnych poszukuje. Zgłoszenia Kurjer zdz 51 092

Lokal
handlowy składający się z 6 wielkich pokoi natychmiast do wynajęcia. W. Kaiser Fraas Nast. Wielka 14. Pw 5 451-38,101

Biuro dwupokojowe
w centrum z kompl. urządzeniem biurowym. gruntownie odrestaurowane z telefonem odstępuje za swrotem kosztów mebli i renowacji. Czynn 1.300.- półrocznie. Zgłoszenia Kurjer zdz 49 608

14 DZIERŻAWY

Młyn Parowy
przemiał 800 ctr jest zaraz do wydzierżawienia. Zgłoszenia Kurjer zdz 50 039

Poszukuje
dzierżawy majątku do 1500 móg dobrej ziemi i gotówkę posiadam. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdz 50 047

Wydzierżawie
na 10 lat majątek 480 móg, pełne żniwa i inwentarz 1 ctr. z morgi, księstwo, stacja kol. 2 km. Przejęcie 72 000 zł. Oferty Kurjer zdz 50 865

11 móg
i budynki są do wydzierżawienia lub do sprzedania. Józef Królak, Ujazdów, poczta Grol dzisk. zdz 50 883

60
móg wydzierżawie wprost od właściciela, obficie 6.000 Rutkowski. Grobla 29. zdz 51 061

Dzierżawa
folwarku 800 móg (Kujawy), folwark II. klasy w jednym planie zabudowania maszynowe, dom 6 pokoi, inwentarz żywy, martwy nadkompletny. Obficie 50.000 — „Lech“, Grobla 22, telefon 29-45 zdz 51 073

Rolnik
z zawodu wydzierżawia niewielki majątek, ogrodnictwo, większa wille, gdzie mógłby latem z pożytkiem zamieszkać. Tylko dobrej ziemi, niedalej 20 km od Poznania z dobrą komunikacją kolejową z gotówką do 8.000 i zupełnie pewne gwarancje. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdz 51 165

Hotel
z restauracją, pierwszorządny w ruchliwym mieście powiatowym spiesznie do wydzierżawienia. — Wielka okazja zrobienia dużego majątku. Do obicia 20 000 złotych. Zgłoszenia Biuro Handlowe Boltar. Poznań. Skarbowa 17, telefon 52-42. bpw 674

Dzierżawa
1.700 móg pszennej ziemi Poznański pełne żniwo, kompletne inwentarze do oddania na 9 lat za 300.000 zł. Biuro Handlowe Boltar. Poznań. Skarbowa 17, telefon 52-42. bpw 678

Skład
mniejszy bez towaru, lecz z mieszkaniami 3 pokoje i kuchnia, niekoniecznie przyległe do składu, możliwe w centrum lub dorem miejscu ruchliwej ulicy, poszukuje do wydzierżawienia. Oferty z podaniem położenia i warunków do Kurjera zdz 51 113

Poszukuje
dzierżawy gościnca z kolonjalką, lub rzemnicztwem, w dużej wsi kościelnej bez konkurencji, wprost od właściciela. Oferty Kurjer zdz 51 105

Dzierżawy
poszukuje 150-300 móg buraczanej ziemi blisko miasta gdzie gimnazjum, wpłaty 30 tys. zł. Zgłoszenia Kurjer zdz 51 056

16 OSOBISTE

Ostrzeżenie!
Za długi córki mej Stefanji nie odpowiadam Kazimierz Fontowicz, ul. Różana 5. zdz 50 537

Za
długi żony mej Heleny Nowickiej nie odpowiadam. Stanisław Nowicki. zdz 50 931

„L. J. 13“
Proszę przybyć w sobotę 21. bm. godz. 20 Kino „Apollo“ westybul. Czekam napewno. zdz 51 037

Ostrzegam
przed kupnem względnie wydzierżawieniem mieszkania na III. piętrze, prawo przy Rynku Jeżyckim 1. Fr Skudlarzowa, — właścicielka. jw 2648

21 ZGUBY

Skradzioną
książeczke wojskowa na nazwisko Ratajczak Wincenty unieważniam.

Skradziono
2 maszyny do pisania Adler N. 342 533. Adler N. 254 592 oraz kurtke skórzana. Przestrzegamy przed ich kupnem. Za wykrycie złodziej wynagrodzenie. — Szafranek i Roszczyk. Fredry 6, (Poznań). zdz 51 134-5

Zagubiona
książeczke wojskowa wystawiona przez P. K. U. Poznań, na nazwisko Władysław Długolecki, unieważniam. zdz 50 518

Zgubiona
dnia 18 września r. b. rano na placu Sapieżyńskim złota bransoletka, jedyna pamiątka po zmarłej matce. Uczciwego znalazcę uprasza się o swrot za wynagrodzeniem. Adres podać Kurjer zdz 50 855

Portmonetkę
z weżowej skóry, z złotym herbem, zgubiono dnia 18 bm po południu, jadąc autobusem z ul. Matejki na ul. Św. Marcina. Oddawca otrzyma 20.- zł. nagrody w biurze Administracji Domów, p. ul. Fredry 2. zdz 50 940

Zaginiona
książeczke wojskowa na nazwisko Adolf Darna unieważniam. zdz 50 917

Znaleziono
portmonetkę odebrać Kapelański Wrocławska 9. zdz 51 166

22 ROMANTY

Wszelkie
reparacje zegarków ora naprawy wszelkiej biżuterji wykonuje sumiennie tania firma F. Tarkowska plac Wolności 1 (po filarami). Pw 1726-052,46

Wykonuje
portrety korzystnie dla przedsiębiorców. Firma Diana Ryn. Lazarski 9. zdpw 49 380

Salon Mód „Zofja“
Bukowska 1. II. p. Nowy Gmach P. K. O. szyje najładniej najszybciej. zdpw 49 521

Masażystka
2½ letnia praktyka poleca się. Oferty Kurjer zdz 50 519

Warkocz
długi barwy szaryn kupie. Oferty z dołączeniem pasma proszę składać Kurjer zdz 50 149

Robótki ręczne
rysuje po cenach umiarkowanych. Jankowska, Stary Rynek 48, II. bpw 664

Na sezon szkolny
kostjumy gimnastyczne do wszelkich szkół poleca Magazyn Sportowy „Start“, św. Marcin 45 (na narożnik Gwarnej). Kw 872

Żaluzje
nowe oraz najtrudniejsze reparacje wykonuje Liebich, Chwaliszewo 39. rw 6 905-6

Polecam
się do wykonania okien wystawowych artystycznie i fachowo. — Zakład tapicersko-dekoracyjny Wrocławska 18, telefon 15-84. zdz 50 834

Witold Leworski,
Wrocławska 36
najkorzystniej i najtaniej obrazy i oprawa obrazów. bpw 658-9

Obiady
smaczne 1-1.50. Gwarna 8, III. zdz 51 018

Pracownia
eleganckiej bielizny damskiej, męskiej, pościelowej podług najnowszych żurnali. Wykonanie pierwszorządne. Wielkie Garbary 18, wejście Woźna, II. prawo. bpw 669

2 pokoi
na pracownie poszukuje się w śródmieściu. Oferty Kurjer zdz 51 078

Futra
damskie tanio przerabia i naprawia. Wierzblicie 39a, I. p. wprost. zdz 51 064

23 OZENKI

Inżynier
wdowiec lat 42, z arystokratycznym rodzimym wykształceniem na państwowym stanowisku, kulturalny, solidny szuka żony posiadającej własne przedsiębiorstwo, majątek ziemski lub większą gotówkę. — Oferty z fotografią do zwrotu do Kurjera pod zdz 49 184

Samotnością
znuzony kawaler, lat 28, urzędnik P. K. U. pragnie poznać z powodu braku znajomości, panne stosownych lat, na wskrś inteligentną, poważnie myślącą, której zależy na szczęśliwym pożyciu, w celu matrymonjalnym. Łaskawe szczególowe oferty proszę kierować do Kurjera Pozn. pod zdz 51 106

Inżynier
oficer kawalerji w rezerwie — Warszawianin, lat 28, wysoki, pragnie poznać inteligentną, wysoką przystojną pannę. Oferty Kurjer zdz 50 953. Cel matrymonjalny.

Inteligentny
zamożny pan obcy, z braku znajomości, poszukuje bardzo przystojnej, ładnie zbudowanej, inteligentnej, zamożnej, własnym mieszkaniem, samotnej towarzyski życia. Dyskrecja. Oferty z całym zaufaniem Kurjer Pozn. zdz 50 807. Cel matrymonjalny.

Panienska
lat 21, inteligentna i muzykalna, posiadająca 12 tysięcy złotych gotówki oraz wyprawę, poszukuje znajomości panów na odpowiednim stanowisku celem ożenku. Sprawa dyskretna, anonimowy do kosza. Łaskawe zgłoszenia wraz z fotografią, która się zwraca do Kurjera zdz 51 016

Kolonjalista
kawaler odda zapasy towarów (5 000 zł). Propozycja. Cel matrymonjalny. Oredownik zdz 50 335-6

Kupiec
lat 24, właściciel kamienicy poszukuje odpowiedniej panny wysokiego wzrostu. Cel matrymonjalny. Zgłoszenia Kurjer zdz 50 960

24 NAUKA

Kursy kroju
szycia damskiego. Wpisy przyjmują Amelę Klawiterowa, Marię Magdaleny I. III. narożnik Raczyńskich. dw 2 179-80

Studentka-korepetytorka
udzieli lekcji i przygotowuje do gimnazjum za pokój w Poznaniu lub okolicy. Oferty Kurjer zdz 45 105

Kursy stenografji
i pisania na maszynach. Kantaika 1, II bpw 626

Niemieckiego
języka, przedmiotów handlowych udzielam tanio. Oferty Kurjer zdz 49 731

Profesor
przygotuje do egzaminów budowlanych. Zgłoszenia Kurjer zdz 49 972

Komplet
języka francuskiego (gry i zabawy łatwą metodą) dla dzieci od lat 5-8 rozpocznie się 2 października. Zgłoszenia przyjmujcie codziennie od 10-11 i 2-3. Irena de Brugière, Matejki 59, II. zdz 49 971

Student
poszukuje korepetycji na wsi. Zgłoszenia Kurjer zdz 49 551

Szkoła tańca Antoszewskiego
przyjmuje zgłoszenia do kursów i lekcji prywatnych. Zielona 3. Pw 4 812-86.1

Nauka
pisania na maszynach nowoczesną metodą. Zapisy codziennie w firmie Block - Brun, plac Wolności 8, I. piętro. nw 8

Korepetycyj
udzielam w zakresie 8 klas gimn. i szkoły wydziałowej. — Adres wskaże Kurjer zdz 50 841

Absolwent
gimnazjalny poszukuje korepetycji lub pracy biurowej. Adres wskaże Kurjer zdz 50 820

Student
mat.-przyr. z nauca rodziny poszukuje pokoju za lekcje. Języki nowożytne, łacina, greka. Początki fortepianu i skrzypiec. — Oferty Kurjer zdz 50 869

Francuzka
rodowita, dyplomowana udziela lekcji, konwersacji, korepetycji, tłumaczenia. Młyńska 2, I. prawo. zdz 50 949

Korepetycyj
w zakresie sześciu klas gimn. udzielam. Oferty Kurjer zdz 50 937

Studentka
romanistka potrzebna. Zgłoszenia Kurjer zdz 51 034

Pedagogiczna Szkoła tańców Balet. Ig. Szczerka
24. 9. rozpoczynam 3 kurs początkujący. nowości sezonu gwarancja wyuczzenia. Zapisy od 4-9. Plac Wolności 14, III. p. bpw 671

Wyuczam
kroju i szycia praktycznie szybko i tanio. Polecam się w krawieczyźnie. Strojna, ul. Grunwaldzka 5. zdz 51 176

25 MUZYKA

Kto
wypożyczy pianino. Zgłoszenia Kurjer zdz 49 208

Pianista
dancingowy jazzbandzista potrzebni. Oferty Kurjer zdz 50 605

Pierwszorządny duet
może się natychmiast zgłosić. Wejherowo, Pomorze, hotel Szczyński. zdz 50 638

Pianista
rutynowany wolny od 1. 10. 29 r. Oferty pod zdz 50 634

Lekcje
muzyki udzielam sumiennie, 15 miesięcznie. Skarbowa 4, III. lewo. zdz 50 819

Saksofonista-klarncista
2 saksofony alti i baryton poszukuje posady. Oferty Kurjer zdz 50 863

Duet
trio lub pianista od zaraz wolny. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdz 50 907

Czelista
instr. poboczny jazztraba, wolny. Zgłoszenia Jan Skowroński, Inocence, Solankowa 72. p w 3093

27 SZUKA PRACY

Ogłoszenia do 30 słów dla poszukujących posady w tej rubryce obliczamy po jednej trzeciej cenie drobnych

Panienska
ze majomości maszyn i prac biurowych szuka posady, wymagania skromne. Oferty Kurjer zdz 50 837

Panienska
umiejąca pisać na maszynie i znająca stenografię i prace biurowe poszukuje posady, wynagrodzenie nieduże. Zgłoszenia Kurjer zdz 50 840

Panienska
lat 19 licząca z ukończoną szkołą gospodarczą, pisać bezbłędnie po polsku, umiejąca haftować i zna również szycie, poszukuje odpowiedniej posady. Najchętniej na wsi. Oferty Kurjer zdz 50 843

Poszukuje
posady inkasenta z kaucją 2 000 zł. Zgłoszenia Kurjer zdz 50 846

Książkowa
pisząca na maszynie poszukuje posady książkowej, biurowej lub kasjerki. Łaskawe zgłoszenia uprasza Adama Wyrzyk — Schroeder i Synowie. zdz 50 583

Skórnik
poszukuje posady zaraz. Łaskawe zgłoszenia upraszam do Kurjera Pozn. zdz 48 041

Szofer-mechanik
6 letnia praktyka poszukuje posady 1. 10. 29 Ludwik Olesik. — Poznań. Szwajcarska 21. zdz 50 088

Pracza
uczciwa poleca się do prania. Oferty Kurjer zdz 50 152

Dzielnj
pomocnik piekarski obeznany przy piecu pierświowym i rurowym, który ukończył wojskowość poszukuje posady zaraz. P. Jarokowski, Kwieciszewo pow. Mogilno. zdz 50 883

Książkowa
młodsza z kilkoletnią praktyką znająca również stenografię, pisząca na maszynie poszukuje posady zaraz. Łaskawe zgłoszenia „Par“, Aleje Marcinkowskiego 11, pod 56.155. Pw 5413-56.155

Dekorator
ekspedjent z branży bławatów konfek. artyk. męsk., damsk. poszukuje posady. Oferty Kurjer zdz 50 081

Inteligentna
starsza panienska poszukuje posady gospodyni u samotnego pana lub pani. Zgłoszenia Kurjer zdz 50 393

100 zł
dam za wskazanie mi posady inkasenta lub woźnego, mam dobre świadectwa i polecenia. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdz 50 383

Ojciec
odda córkę lat 20, do starszego państwa do składu na prowincji, tylko za utrzymanie. Zgłoszenia Kurjer zdz 50 477

Syn
lepszych rodziców poszukuje miejsca jako uczeń w konfekcji, lub w bławatach na prowincji. Frankus. Pomań. Zupańskiego 7 zdz 50 443

Ślusarz
czeladnik poszukuje posady. Oferty Kurjer zdz 50 445

Dzielnj ekspedjentka
z branży spożywczej przyjmie posade. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdz 50 527

Panienska
z szkołą handlową i praktyka poszukuje posady alewki na majatek. Zgłoszenia Kurjer zdz 50 524

Książkowa
kasjerka poszukuje posady. Zgłoszenia Kurjer zdz 50 523

Młynarz
kawaler, lat 26, który pracował w młynach jako samodzielny poszukuje stałej posady w mniejszym lub większym młynie. P. P. właściciele będą bardzo zadowoleni. Łaskawe oferty Kurjer zdz 50 630

Młodsza
panienka poszukuje posady jako początkująca, siła biurowa lub ekspedjentka z branży galant. — Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdz 50 623

Maszynistka
początkująca poszukuje posady biurowej. Łaskawe oferty do Kurjera zdz 50 541

Gospodyni
samodzielnj poszukuje posady zaraz. Zgłoszenia Kurjer zdz 50 731

Elektromechanik
na naprawę akumulatorów i oświetleń samochodowych poszukuje posady. Zgłoszenia Kurjer zdz 50 580

Uczeń ogrodnicy
z 2-letnią praktyką poszukuje miejsca celem dalszej praktyki. Oferty Kurjer zdz 48 573

Inteligentna
panienka z praktyka poszukuje posady ekspedjentki lub kasjerki. Oferty Kurjer zdz 50 608

Ekspedjentka
przystojna, inteligentna, biegła w swoim zawodzie poszukuje posady do bufetu. Oferty Kurjer zdz 50 618

Urzędnik
gospod. poszukuje posady biurowej. Zgłoszenia Urbański, Grebanin, pow. Kępno Wielkop. zdz 50 691

Bona ochroniarka
poszukuje stałej posady od 1. 10. 29. Łask. zgłoszenia z podaniem pensji do Kurjera Poznańskiego zdz 50 700

Maszynistka
z prowincji, trzyletnia praktyka, poszukuje posady. Łaskawe zgłoszenia Kurjer zdz 50 116

Szofer - ślusarz
kawaler, lat 28, poszukuje posady prywatnej. Oferty Kurjer Poznański zdz 50 727

Szukam
posady do samotnego pana albo gdzie pani domu brak. Znam gotowanie i prasowanie sztywnej bielizny. Oferty Kurjer zdz 50 005

Fryzjerstwa
pragnie wyuczyć się syn inteligentnej rodziny, ukończył III. gimnazje. Oferty Kurjer zdz 49 900

Szofer - służyca
kawaler, lat 21 poszukuje posady od 1. 10. lub później. Oferty Kurjer zdz 50 420/1

Panienska
z ukończoną szkołą handlową poszukuje posady książkowej lub stenotypistki od 1. 10. lub 15. 10. najchętniej na majątku. Miejsce obojętne. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdz 50 835

Posady
jakiegokolwiek poszukuje były urzędnik gospodarczy. Złoty gwarancje. Oferty Kurjer zdz 50 824

Dziewczyzna
samodzielnj, uczciwa, poszukuje posady do bezdzietnego małżeństwa. Oferty Kurjer zdz 50 823

Ekspedjent
znający branżę żelaza, pokrewną oraz kolonialną z bardzo dobrymi świadectwami, zdolny, uczciwy i pracowity, prosi o stosowną posade możliwie zaraz. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera zdz 50 799

Krawcowa
poleca się w dom. Zgłoszenia Kurjer zdz 51 123

Poszukuje
posady do we-wstkiego z samodzielne gotowaniem. Zgłoszenia Kurjer zdz 51 120

Pomocnik kancelaryjny
posiadający 1 roczną praktykę bankową, kancelaryjną 7 letnią praktyka, poszukuje posady pomocnika biurowego, książkowego, magazyniera lub tp. posiada la. świadectwa, dobre referencje; posade może przyjąć od zaraz ewentl. od 1. 10. r. b. — Oferty Kurjer zdz 50 862

Starsza
dyplomowana pielęgniarka — wychowawczyni z długoletnią praktyką, dobrymi świadectwami przyjmie posade od 1. 10. ewentl. później. Oferty Kurjer zdz 50 853

Mamka
przyjmie posade od 1. lub 15. 10. Okolica obojętne. Oferty Kurjer zdz 50 889

Panienska
lat 18, poszukuje posady do jednego dziecka, względnie do pomocy w domu z dobrymi świadectwami. Oferty Kurjer zdz 50 888

Pani
z dyplomem uniwersyteckim, władająca językami polskim, niemieckim, francuskim, angielskim i holenderskim, poszukuje odpowiedniej posady. Zgłoszenia „Par“ Al. Marcinkowskiego 11, pod 56.181. Pw 5 455-56.181

Gospodyni
młoda, lat 24, inteligentna, przystojna, dobre świadectwa, poszukuje posady. Zgłoszenia Brodziec, Bydgoszcz, Kosciuszki 36. Pw 5 454-63.964

Stenotypistka
biegła polsko - niemiecka z stenografią prymie posade w poważnej instytucji, najchętniej banku ewentl. osobistej sekretarki. Łaskawe oferty „Par“, 27. Grudnia 18, pod 59.6. Pw 5 452-59.6

Panienska
inteligentna, łagodnego usposobienia, władająca językiem polskim i niemieckim, szuka posady do dzieci w lepszym domu zaraz lub od 1. 10. 29. Oferty Kurjer zdz 50 969

Osoba
z ukończoną Szkołą Handlową poszukuje posady w osobie praktyka biurowego w banku w prywatnym biurze lub w majątku. Łaskawe zgłoszenia przyjmuje B. Pawelski u. p. Swarzędz, powiat Poznań. zdz 51 026

Panienska
inteligentna, uczciwa, poszukuje posady do wszystkiego od 1. 10. 29. Oferty Kurjer zdz 51 001

Biegła
maszynistka pod dyktando z dłuższą praktyką adwokacką, poszukuje posady zaraz. Oferty Kurjer zdz 51 006

Krawcowa
dobra szyje elegancko tanio po domach może wyjechać. Oferty Kurjer zdz 51 005

3-4.000
złoży były urzędnik gosp. za otrzymanie jakiegokolwiek posady. Oferty Kurjer zdz 51 012</

Fachowiec
rutynowany poszukuje bufetu na własny rachunek, złoży kaucję. Łaskawe oferty do Kurjera pod dzw 2208

Dziewczyna
poszukuje posługi przed i po południu zaraz. Oferty Kurjer zdw 51 142

Przyjmę
posadę na cały dzień z gotowaniem zaraz lub 1. 10. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 141

Szofer
kilkoletnia praktyka, pewny w jeździe przyjmie posadę prywatną. Oferty Kurjer zdw 51 160

Mężczyzna
lat 28 z wyższym wykształceniem technicznym poszukuje posady jakiegokolwiek. Zgłoszenia „Par” Aleje Marcinkowskiego 11, pod 56.182. Pw 5456-56.182

Pracznia
przebież czysto, rzetelna, dziennie 5 zł. Rybaki 26, II. p. Falkowiak zdw 50 988

Jako
właściciel nieruchomości przyjmie zaraz administrację domów. Jak mi wiadomo są przeważnie lokatorzy administratorami, którzy pracują na niekorzyść właściciela. Wezwać Kurjer zdw 51 167

Ogrodnik
kawaler, lat 26 szuka odpowiedniej posady od 1. 10. zaznajomiony z wszelkimi pracami, które wchodzi w zakres ogrodnictwa, najchętniej w majątku. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego dw 2215

Młodszy
pomocnik kupiecki z branży kolonialnej, delikatesów, win i wódek poszukuje posady ekspedienta lub magazyniera. Miejsce wolne obojętne. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 100

Syn
z lepszej rodziny poszukuje miejsca ucznia w poważniejszym zakładzie fryzjerskim. Łaskawe oferty przyjmują Kurjer Pozn. zdw 51 112

Dziewczyna
ucziwa lat 17, poszukuje posady do wszystkiego lub do dzieci. Oferty Kurjer zdw 51 086

Panienska
młoda, inteligentna i sumienna, która ukończyła 5 klas gimnazjalnych, kurs handlowy oraz kurs pisania na maszynie, poszukuje posady początkującej biurolistki względnie ekspedientki z całonocnym utrzymaniem. W godzinach wolnych mogłaby dzieciom uczeszczać do niższych klas, szkół średnich bezpłatnie dopomagając w naukach. Zgłoszenia w Kurjerze Pozn. zdw 51 103

Osoba
inteligentna, lat 35, poszukuje posady od 1. 10. jako wyreczytelka. Zna wszelkie prace gospodarstwa kobiecego, również bielizny i cerowania. Zależy na posadzie stałej i spokojnej. Zgłoszenia do Kurjera pod zdw 51 104

Panienska
sumienna, religijna, biegła w liczeniu, z długoletnią praktyką kasową, poszukuje posady kasjerki. Zgłoszenia Kurjer Pozn. pod zdw 51 107

Ogrodniczka
wyszkolona, inteligentna z ukończonym kursem ogrodniczo-pszczelnictwem w W-wszawie, poszukuje praktyki. Oferty upr. do Kurjera Pozn. pod zdw 51 108

Cukiernik młodszy
samodzielny poszukuje posady zaraz lub później, ewent. z obsługą. Miejsce wolne obojętne. Oferty Kurjer jw 2 646

Szofer
z dobrymi świadectwami dwa lata praktyki, znający Poznań, i okolicę, poszukuje posady. Zgłoszenia Kurjer zdw 51 067

Gospodyni
z dobrymi świadectwami poszukuje posady najchętniej w samotnej osobie. Oferty do Kurjera St. Rynek rw 6 909

Poszukuję
posady jako starszy pomocnik ewent. kierownik w większej firmie kolonialno-spożywczej w Poznaniu. Kaucja do 4 tys. zł. Zgłoszenia Kurjer Pozn. dw 2 206

Młoda
mężatka z dobrymi świadectwami poszukuje posady lub prania. Oferty Kurjer zdw 49 989

Szofer - monter
dłuższa praktyka poszukuje posady zaraz lub 1. 10. Najchętniej na reklamówkę w Poznaniu. Oferty Kurjer zdw 49 982

Absolwentka
Miejskiej Szkoły Handlowej poszukuje posady biurolistki lub kasjerki z 2 letnią praktyką. Oferty Kurjer zdw 50 060

Lepsza
dziewczyna do wszystkiego z dobrem gotowaniem poszukuje posady od 1. 10. 29. Oferty Kurjer zdw 50 200

Szofer-monter
z długoletnią praktyką i dobrymi świadectwami poszukuje stałej posady, najchętniej na majątku. Zgłoszenia Kurjer zdw 50 202

Służąca
do wszystkiego z gotowaniem poszukuje posady u lepszych państwa zaraz lub później, dobre świadectwa. Zgłoszenia Kurjer zdw 50 722

Bona
inteligentna zna dobrze język niemiecki i szycie szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 50 141

Młoda
inteligentna panienska poszukuje posady do sklepu lub do dzieci, względnie do biura. Zgłoszenia Kurjer zdw 50 663

Samodzielna kantorzystka
z 8-letnią praktyką poszukuje od 1. 10. wzgl. później posady. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 47 320

Służąca
młodsza potrzebna zaraz lub od 15 września. Herta Hoffmann, nauczycielowa, Boruja Nowa, p. Boruja Kośc., pow. Wolsztyn. zdw 50 239

Kucharka
młoda, która umie dobrze gotować, zna chów drobiu, jako też prasowanie sztywnej bielizny potrzebna na wieś do dworu od 1 października pod dyspozycję pani domu. Sekowo, p. Podzwie, powiat Szamotyły. zdw 50 786

Uczeni
lub uczeń potrzebni Bazar Sprzętów kuchennych. Wielka 15. zdw 50 649

Praktykantka
na roczny kurs do składu potrzebna bez wynagrodzenia, uczeni do dyspozycji. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 50 648

Akwizytor
do sprzedaży samochodów luksusowych potrzebny zaraz. Oferty Reklama Polska, Aleje Marcinkowskiego 6, pod 4201. Kw 875

Prasowaczek
na bieliznę meską poszukuje — Wielkopolska Fabryka Bielizny W. Rakowski, ul. Postowa 1. zdw 50 281

Służąca
do wszystkiego, warunek: dobre gotowanie może się zgłosić od zaraz. Cierniak, Matejki 55 parter. zdw 50 073

1.500—3.000
złoty miesięcznie zarobić może każdy. Wypłacamy natychmiast najwyższą prowizję zótówka i zaliczkami. Przy energicznej pracy wysoka pensja Okazja dla agentów losowych i ubezpieczeniowych. Wszystkich pozycmy. Zgłoszenia: skrytka pocztowa 83. Lwów np 3506

Dziewczyna
ucziwa do wszystkiego potrzebna. Zgłoszenia pomiędzy godz. 4—8. Półna 1, parter, lewo. zdw 50 664

Ucziwa
panienka do jednego dziecka potrzebna na majątek na Pomorz. Oferty Kurjer zdw 50 717

Potrzebny
od 1. 10. lub później gorzalany, kaw., dobrze polecony do prowadzenia gorzelnii, obeznany z światłem elektr., który poza kampażem zajmie się gosp. podwór. Odpisy świadectw i referencje z podaniem wynagrodzenia do Kurjera Pozn. zdw 51 109

Nauczycielka - bona
do trojga dzieci 7, 9 i 11 lat z dobrymi świadectwami może się zgłosić. Oferty z podaniem warunków, dołączenie fotografii i odpisem świa. ctw do Hotelu Europejskiego Ostrów, Wielkp. zdw 51 102

Pomocnik
fryzjerski potrzebny zaraz. — Wierzbicice 33. zdw 51 083

Pomocnika
krawieckiego, dobrego, przyjmie zaraz. A. Kurkowiak, Swarydz, Rynek. zdw 50 424

Służąca
czysta i ucziwa z gotowaniem do 3 osób potrzebna od 1. 10. 29. Reflektuje się tylko na siłę samodzielną, która może zastąpić pani domu, posada stała. Seweryn Lehmann, Kórnik, Drogerja. nw 3946

Poszukuje
się nauczycielki w średnim wieku z dobrą konwersacją francuską do dzieci 7 i 11 lat. Reflektuje się tylko na pierwszorzędne siły z dobrymi świadectwami. Zgłoszenia wraz z fotografią uprasza się pod „Nauczycielka” do „Par”. Bydgoszcz, D. rowca 72. Pw 5 423-63.952

Ucznia
do składu żelaza poszukuje zaraz. M. Pudelski, Kórnik zdw 50 396/7

Spodniarza
siłę pierwszorzędna przyjmie zaraz. W. Frackowiak, Poznań, ul. 27. Gdurnia 20. zdw 50 836

Służąca
pracowita, czysta, ucziwa, umiejąca gotować przyjmie zaraz. Adres wskazuje Kurjer zdw 50 852

Panienski
do 4 dzieci z szyciem i pomocy w gospodarstwie poszukuje od 1. 10. 29. Zgłoszenia do Kurjera odpisem świadectwa ostatniej posady. zdw 50 850

Dobrze
polecona dziewczyna do wszelkiej pracy potrzebna. Zgłoszenia Niedźwiedzińska, aptekarzowa, Poczta 26, III., p. zdw 50 849

Chłopcy
do sprzedaży potrzebni. Rybaki 22 a, w podwórzu. zdw 50 870

Ucziwa
posługaczka poleceniami. Rynek Wildecki. Oferty Kurjer zdw 50 864

Dziewczyna
z wykwintnym gotowaniem potrzebna natychmiast do młodego państwa. Adres wskazuje Kurjer zdw 50 856

Pracznia
zawodowa na stałe może się zgłosić. Hotel Royal, św. Marcin 38. zdw 50 886

Służąca
zaraz potrzebna. Chwaliszewo 25, Dukowska. zdw 50 939

Wytwarzony CASINO Aleje Marcinkowskiego 28. Kino-Teatr CASINO Telefon nr. 28-55.
Dziś wielka premiera
potężnego filmu erotycznego p. t.
„UWODZICIEL”
osnutej na tle głośnej powieści „Pamiętnik Damy z Półświatka”. Potężny dramat kobiety, napiętnowany porywem zmysłów. Dramat grzechu — Dramat namiętności — szaleństwa.
W rolach główn.: Fee Malten - Ossip Runicz - Mary Kid.
Seanse o godz. 5, 7 i 9 — w niedzielę początek o godz. 4.
Pw 5479-98.141

KINO BAJKA TEATR
ulica Marszałka Focha 23.
Dziś wielka premiera
potężnego filmu erotycznego pod tytułem:
UWODZICIEL
według głośnej powieści „Pamiętnik Damy z Półświatka”.
Dramat kobiety, napiętnowanej porywem zmysłów — Dramat pokus — grzechu — namiętności i szaleństwa. — W rolach głównych: Fee Malten, Ossip Runicz, Mary Kid. — Uwaga: Na scenie fenomenalne występy wielkich asów scenicznych. — Program, który zadowoli najbardziej wymagających.
Seanse: o godzinie 5, 7 i 9. — W niedzielę początek o godzinie 3.

Szukam
jakiegokolwiek zajęcia do szycia lub sporządzania zaraz. — Oferty Kurjer zdw 50 695

Szofer - Ogrodnik
z praktyką i poleceniem poszukuje posady od 1. 10. ub później. Zgłoszenia pod adres Korzycki, Osiek, p. Gostyżyna, pow. Ostrów Wlkp. zdw 49 205-6

Fryzjerka
poszukuje posady w Poznaniu. Oferty Kurjer zdw 50 049

Młody
szofer mechanicznie obejmie posadę od zaraz. Zgłoszenia Kurjer zdw 50 077

Kowal
poszukuje pracy, najchętniej warsztacie. Zgłoszenia Kurjer zdw 50 081

Monter-samochodowy
który pracował dłuższy czas samodzielnie przy montażu samochodów, poszukuje odpowiedniej posady. Zgłoszenia do Agencji Kurjera Poznańskiego w Kościelcu. nw 3 937

Książkowa - kasjerka
z kilkoletnią praktyką, obeznana z wszelkimi pracami biurowymi, ze znajomością stenografii polskiej, poszukuje od 1. 10. br. wzgl. później posady. Miejsce wolne obojętne. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 47 321

Pracznia
poszukuje prania. Zgłoszenia Kurjer zdw 50 666

Posługaczka
ucziwa i sumienna poszukuje posady. Oferty Kurjer zdw 50 185

Pracy
poszukuje dla mego syna lat 25, człowieka uczelwego, spokojnego. Oferty Kurjer zdw 48 306

Pomocnik
bednarski poszukuje posady w fabryce lub większym warsztacie. Oferty Kurjer zdw 50 119

28 WOLNE MIEJSCA
Apteka
w Poznaniu poszukuje od 1. 10. 29 dobrze wpracowanej siły pomocniczej. Proszę podać refer. i warunki przy wolnym utrzymaniu. zdw 2201

Dziewczyna
do domowych prac może się zgłosić. Gen. Koscińskiego 8 III p., lewo. Wilda, brama wchód. zdw 50 250

Posada
lekarza - dentysty lub dentystki zastępczo ewentualnie na tate zaraz w Poznaniu. Adres wskazuje Kurjer jw 2 686

Siodlarz
samochodowy doświadczony potrzebny. Józef Degórski, bud. karoserji. Poznań, ul. Dąbrowskiej 88. zdw 50 972-3

Uczeń
syn ucziwych rodziców chcący się wyuczyć piekarstwa i cukiernictwa, może się zaraz zgłosić. Warunek: świadectwo szkoły powszechnej. Piekarnia „Radomianka”, Poznań, Rynek Jeżycki 2. Paweł Cyrklar. jw 2 686-8

Szofer
znający się doskonale na mechanizmie, potrzebny zaraz do majątku. Wymagane osobiste rekomendacje, wynagrodzenie dobre. Oferty Łódź, Skrzynka pocztowa 176. nw 3963

Do artystycznego
teatryku obiadowego poszukiwane: 3 siły żeńskie i 3 siły męskie, młode śpiewne, tańczące, utalentowane, o ładnych warunkach scenicznych, oraz duet muzyczny (fortep. skrzypce) zsrany. Młody, dobrze się prezentujący. Śpieszne zgłoszenia z fotografią, podaniem warunków i adresu do Kurjera zdw 50 852

Pomocnika fryzjerskiego
poszukuje zaraz Leon Kalmarczyk, Koźmin, Rynek 16. dw 2198

Mechanik
do składu rowerów i radio sprzętów potrzebny od 1. 10. 29. Jan Ostojski, Kepno, Sienkiewicza 112 zdw 50 690

Kucharka - gospodyni
z dobrymi referencjami potrzebna na majątek na Pomorz. Zgłoszenia pod zdw 50 718

Parowy browar
w Małopolsce poszukuje zaraz zdolnego pomocnika piwowarskiego, z dłuższą praktyką w większych browarach. Kawalerowie mają pierwszeństwo. Oferty z odpisami świadectw pod „Cerevisia” do „Ruchu” Oddział w Krakowie. nw 3947

Służąca
do wszystkiego potrzebna zaraz. Kawiarnia, Łukaszczyca 10. zdw 50 212

Chłopiec
16 letni do posyłek potrzebny — Szewska 11, parter, prawo. zdw 51 047

Robotnice
które pracowały przy fabrykacji perfum potrzebne za dobrem wynagrodzeniem. Zgłaszać się rano o 10-tej ze świadectwami. Pierwszeństwo mają, które dłuższy czas przy perfumach pracowały. Perfumerja Paryska, ul. Gwarna 10. zdw 51 082

Pomocnik
fryzjerski zaraz potrzebny. Kanałowa 3. zdw 51 125

Agentów
podróżujących poszukuje natychmiast. Poznańska 50, II. p., front, lewo. zdw 51 004

Ucznia z ukończoną szkołą wydziałową
poszukuje drogerja. Dyczkowski, św. Marcin 20. zdw 51 017

Młodszy
czeladnik malarski najchętniej z prowincji potrzebny zaraz. Feliks Hojnacki, Pniewy. rw 6901

Kilka
młodszych dziewcząt do pracy może się zgłosić zaraz. Wrocławska 39. rw 6 902

Uczeń
stolarski syn ucziwych rodziców który ukończył 7 klas szkoły powszechnej może się zgłosić. Roman Pawłowski, mistrz stolarski, Słowackiego 22. rw 6 903

Czeladnik piekarski
do piekarni na wieś zaraz potrzebny. Reflektuje się na człowieka młodego, bezwzględnie ucziwego, mogącego się wykazać dobrymi świadectwami i referencjami. Przy intensywnej pracy wynagrodzenie dobre. — Zgłoszenia osobiste przyjmujecie w sobotę rano o godz. 8, przy ulicy 27 Grudnia 11, drugie piętro, pokój 4. zdw 50 896

Kucharka
doskonala z pieczeniem i prasowaniem dobrze polecona potrzebna. Zgłosić się od 3—5. Matejki 6, parter, prawo. zdw 50 990

Kierownika
do przedsiębiorstwa z kaucją zł 10 000. — poszukuje. Oferty Kurjer zdw 50 936

Ucznia
wzgl. wolentariusza poszukuje Kujawa, Wrocławska 19, Specjalny skład kawy. zdw 50 935

Kucharkę i pokojówkę
zaraz lub od 1. 10. 29 potrzebują Grand Hotel Café, Wolsztyn. zdw 50 932

Garderoba
jest do oddania (niezbędna kaucja). Zgłoszenia osobiste Restauracja „Hugaria”, plac Wolności 14a. zdw 50 922

Fryzjerski
pomocnik potrzebny zaraz lub później. K. Gaworowski, — Wronki, Poznańska 43. zdw 50 921

Ekspedjentka
z branży rzemieślniczej może się zgłosić zaraz lub później. Franciszek Szymkowiak, mistrz rzemieślniki. G. Wilda 78. zdw 50 878

Służąca
do wszystkiego zaraz potrzebna. Warunek: dobre świadectwa. — Zgłoszenia pomiędzy godz. 5—7. Wielka 15, wysoki parter, prawo zdw 50 963

Gospodyni
kucharki, pokojowej, dziewczyny z gotowaniem polecam pośredniczką W. Puschowa, św. Marcin 16-17. zdw 50 955

Służąca
młodsza potrzebna zaraz lub od 15 września. Herta Hoffmann, nauczycielowa, Boruja Nowa, p. Kośc., pow. Wolsztyn. zdw 50 239

Stebnerka
do pracowni cholewek potrzebna zaraz. W. Goderski, skład skór Poznań, Woźna 19. zdw 51 068

Ekspedjentka
młodsza z branży kapeluszy towarowa krótkich potrzebna. — F. Stanisław, Nowa 2. rw 6 907

Służąca
do wszelkich prac domowych potrzebna zaraz. Zgłoszenia od 3—4 Wąlkowiakowa, Mostowa 3, I. rw 6 908

Praktykant
biurowy z pięknym charakterem pisma może się zgłosić natychmiast. Zgłoszenia z dokładnymi informacjami kierować do „Par”. Al. Marcinkowskiego 11, pod 38.128. Pw 5 472-38.128

Fryzjerski
pomocnik potrzebny. Małe Garbary 1. zdw 51 119

Humor zagraniczny

— Gdy pani Katarzyna otrzymała na imieniny nowy „elektrolux”...

Przedpłata na październik 1929 r. za oba wydania razem wlicznie tygodnia. dataka ilustr. „Ilustracja Poznańska” i „Nowiny Sportowe” w Poznaniu w kwotę 4.00 w agencjach w mieście 4.50 z odnośnieniem do domu w Poznaniu 4.70 z odnośnieniem przez pocztę poza Poznaniem miesięcznie 4.86 kwartalnie 14.58, pod opaską w Polsce 9.00 pod opaską w innych krajach 11.00. W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą przesyłek w zakładzie strajków i t. p. wydawnia nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagania się niedostarczonych numerów lub odszkodowania.
Telefony do Redakcji i administracji: 4461, 1476, 3307, 3524, 3525, 4072, w niedzielę, święta i nocą tylko 1476 i 3524. — P. K. O. Poznań nr. 200 149.